

Migrantarbejderes arbejdsmiljø og metoder til overvågning og regulering heraf. Et litteraturstudium.

Udarbejdet af Helge Hvid og Anders Buch
for Arbejdstilsynet, juni 2020

Indholdsfortegnelse

INDHOLDSFORTEGNELSE	2
KOLOFON:	4
RESUMÉ.....	5
KONKLUSION	7
ER MIGRANTARBEJDERES ARBEJDSMILJØ DÅRLIGERE END IKKE-MIGRANTARBEJDERES?	7
TILBYDER UDENLANDSKE VIRKSOMHEDER RINGERE ARBEJDSMILJØ END DET, DER ELLERS GØR SIG GÆLDENDE I LANDET?	8
HVILKE MYNDIGHEDSINDSATSER OVER FOR ARBEJDSMILJØET I UDENLANDSKE VIRKSOMHEDER OG BLANDT MIGRANTARBEJDERE BENYTTES?	8
METODER TIL MÅLING OG OVERVÅGNING AF MIGRANTARBEJDERES ARBEJDSMILJØ	9
OPDRAG, PROBLEMFELT, AFGRÆSNING OG FORSKNINGSDESIGN	11
OPDRAGET	11
<i>Operationalisering af opdraget i forskningsspørgsmål</i>	11
<i>Litteratursøgningen</i>	11
<i>Bearbejdning af litteraturen</i>	14
MIGRANTARBEJDERES ARBEJDSMILJØ	16
TYPER AF JOB	16
MIGRANTARBEJDERNES ARBEJDSMILJØPROBLEMER	17
MIGRANTARBEJDERES MANGLENDE UDDANNELSE OG FAGLIGE KOMPETENCER.....	18
SPROG/KOMMUNIKATION OG KULTUR	19
ARBEJDETS MIDLERTIDIGE KARAKTER	20
FRYGT FOR AT INDRAPPORTERE ARBEJDSKADER	20
BRUGEN AF UNDERLEVERANDØRER	21
INCITAMENTSTRUKTURER I ARBEJDET	21
DISKRIMINATION OG RACISME	22
ANALYSE	22
<i>Fysiske rammer</i>	22
<i>Regler</i>	23
<i>Kompetencer</i>	23
<i>Projekter</i>	24
<i>Traditioner</i>	24
ER MIGRANTARBEJDERES ARBEJDSMILJØ DÅRLIGERE END IKKE-MIGRANTARBEJDERES?	24
DELKONKLUSION	26
UDENLANDSKE VIRKSOMHEDERS ARBEJDSMILJØ.....	29
DELKONKLUSION	29
MYNDIGHEDSSTRATEGIER.....	30
UDFORDRINGER	30
STRATEGIER TIL AT STYRKE MYNDIGHEDERS INDSATS FOR REGULERING AF ARBEJDSMILJØET FOR MIGRANTARBEJDERE	31
<i>Første logik: Kontrol baseret på klager</i>	31
<i>Anden logik: Den proaktive tilgang</i>	32
<i>Tredje logik: Den omfattende, effektive og kompetente kontrol</i>	32
<i>Fjerde logik: Selvregulering</i>	32
STRATEGIER TIL AT SKABE REGULERENDE KOALITIONER	34
<i>Koordineret indsats mellem forskellige myndigheder</i>	34
<i>Samarbejde mellem arbejdsmarkedsorganisationer, lokalsamfund og myndigheder</i>	35
DELKONKLUSION	35
<i>Styrke kontrol og påbud, baseret på klager</i>	36
<i>Proaktiv tilgang</i>	36
<i>Den omfattende og kompetente kontrol</i>	36

<i>Selvregulering</i>	36
<i>Koordineret indsats mellem forskellige myndigheder</i>	37
<i>Samarbejde med arbejdsmarkedsorganisationer og lokalsamfund</i>	37
<i>Myndighedsreguleringens virkninger</i>	37
<i>Diskussion</i>	37
METODER TIL MÅLING OG OVERVÅGNING AF MIGRANTARBEJDERES ARBEJDSMILJØ	39
METODEMÆSSIGE TILGANGE	39
<i>Styrker og svagheder i reviews</i>	39
<i>Styrker og svagheder ved survey-studier</i>	40
<i>Styrker og svagheder i registerbaserede studier</i>	40
<i>Styrker og svagheder ved kvalitative interviews</i>	41
<i>Styrker og svagheder i deltagerorienterede studier</i>	41
<i>Styrker og svagheder i mixed method</i>	42
<i>Dokumentanalyser</i>	42
DELKONKLUSION	42
<i>Diskussion: Metoder i skæringsfeltet mellem forskning og praksis</i>	43
LITTERATURLISTE	46
RESUMÉER	51
MIGRANTERS ARBEJDSMILJØ	52
UDENLANDSKE VIRKSOMHEDERS ARBEJDSMILJØ	107
MYNDIGHEDERS INDSATSER	118
BILAG	160
BILAG 1 ARBEJDSSTILSYNETS OPDRAG	161
BILAG 2 ANVENDTE SØGEORD	163
BILAG 3 ARBEJDSDEFINITIONER	166
BILAG 4 RESUMÉ-SKABELON	169

Kolofon:

Denne rapport er forfattet af professor emeritus Helge Hvid, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet, og forskningsleder Anders Buch, Forskningscenter for Uddannelseskvalitet, Professionspolicy og Praxis, VIA University College.

Rapporten er udarbejdet for Arbejdstilsynet.

Forfatterne ønsker at takke lektor Klaus T. Nielsen, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet, for kritiske og konstruktive kommentarer under udarbejdelsen af rapporten. Ansvar for rapportens indhold er dog alene forfatternes.

Resumé

Denne rapport undersøger den internationale videnskabelige litteratur om migranternes arbejdsmiljø og arbejdsmiljøet hos virksomheder, der arbejder i et andet land. Rapporten undersøger endvidere de metoder, som litteraturen anvender til at forstå og måle disse fænomener, med henblik på at aktører kan målrette indsatsen for at sikre et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Dette belyses med baggrund i den internationalisering af arbejdsmarkedet, der i nogle tilfælde fører til social dumping og arbejdsmiljøproblemer. Konkret forsøger rapporten at besvare tre forskningsspørgsmål:

1. Tilbyder nationalt hjemmehørende virksomheder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i vedkomne land, og hvilke metoder findes til kortlægning af dette?
2. Tilbyder udenlandske virksomheder ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet, og hvilke metoder findes til kortlægning af dette?
3. Hvilke myndighedsindsatser over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere benyttes, og hvad er effekterne af disse?

Da undersøgelsens fokus er på 'social dumping' inkluderes ikke studier af alle typer af udenlandske lønmodtagere, der er relevant i denne sammenhæng (f.eks. ikke højt uddannede professionelle, der er udstationerede for en kortere periode). Det er heller ikke studier af alle typer af udenlandske virksomheder, der er relevant (f.eks. medtages ikke studier af arbejdsmiljø og arbejdsforhold i veletablerede multinationale virksomheder).

Litteraturstudiets ambition er at samle og analysere viden om en meget kompleks problematik om arbejdsmiljø og arbejdsmiljøindsats set i lyset af social dumping. Det har ikke været hensigtsmæssigt at gennemføre litteraturstudiet som et strengt systematisk studium, der afsøger den videnskabelige litteratur på baggrund af få velafgrænsede og klart definerede søgeord – hertil er undersøgelsens problematik for kompleks og forskningsspørgsmålene for overordnede. På den baggrund er litteraturstudiet derfor tilrettelagt mere eksplorativt med udgangspunkt i praksisteoretisk forståelse af arbejdsmiljøet. Metoden beskrives nærmere i afsnittet 'Opdrag, problemfelt, afgrænsning og forskningsdesign'

På baggrund af en søgning i den videnskabelige litteratur er der fundet 45 artikler/rapporter, der belyser forhold og aspekter i relation til forskningsspørgsmålene.

I relation til spørgsmål 1 har det vist sig, at det ikke er muligt, at afgrænse studiet til nationalt hjemmehørende virksomheder. Den benyttede litteratur omhandler således arbejdsmiljøet både i nationalt hjemmehørende virksomheder og i udenlandske virksomheder.

Litteraturen viser, at migrantarbejdere har et mere belastende arbejdsmiljø end ikke-migrantarbejdere. Det gør sig gældende både hvad angår risikoen for ulykker, muskel-skelet smerter, lang arbejdstid og psykosociale belastninger. Litteraturen bekræfter overordnet, at virksomheder tilbyder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i vedkomne land. Hovedårsagen til dette er, ifølge litteraturen, at migrantarbejdere i vid udstrækning finder beskæftigelse i sektorer og i jobs, hvor arbejdsmiljøet er ringere end på

arbejdsmarkedet som helhed. Derudover peget litteraturen på en række forhold ved migrantarbejdernes situation på det fremmede arbejdsmarked, som yderligere bidrager til at de får et ringere arbejdsmiljø.

Litteraturstudiet har endvidere vist, at der stort set ikke foreligger litteratur, der kan bidrage til at belyse, om udenlandske virksomheder tilbyder ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet. Det har derfor ikke været muligt at besvare forskningsspørgsmål 2.

Rapporten belyser det tredje spørgsmål om myndighedernes indsats over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere ved at diskutere den foreliggende litteratur om (myndigheds)strategier på arbejdsmiljøområdet. I litteraturen findes eksempler på strategier, der sigter mod at gøre det lettere for migrantarbejdere at anmelde dårligt arbejdsmiljø, at stimulere virksomhedernes arbejdsmiljøindsats, at øge tilsynets kvalitet, og at tilskynde til selvregulering af virksomhedernes arbejdsmiljøindsats. Litteraturen peger på, at disse strategier med fordel kan kombineres og effektueres i samarbejder og koalitioner med andre myndigheder og/eller faglige organisationer for at forbedre arbejdsmiljøet.

Endelig belyser rapporten de metoder til målig og overvågning af migrantarbejderes arbejdsmiljø, som litteraturen benytter sig af. Her er der tale om, at litteraturen benytter en række forskellige metoder, såsom litteraturreviews, surveys, registeranalyser, kvalitative studier, mixed methods og dokumentanalyser. Rapporten belyser disse metoders styrker og svagheder, og anbefaler at myndigheder, rådgivere, arbejdsmarkedsorganisationer, m.v. udvikler en forskende praksis, der henter inspiration fra forskningslitteraturen til at systematisere erfaringer og iværksætte initiativer, der kan forbedre migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Rapportens tre analyseafsnit afsluttes hver med en delkonklusion. Her vil vi komme med en samlet kortfattet konklusion, der omfatter rapportens tre forskningsspørgsmål. Endvidere har vi til sidst et kort afsnit om metoder, idet metodespørgsmål indgår i alle tre forskningsspørgsmål.

Konklusion

Er migrantarbejderes arbejdsmiljø dårligere end ikke-migrantarbejderes?

Et overordnet blik på den internationale litteratur fører til et bekræftende svar. De fleste studier viser, at migrantarbejdere har et mere belastende arbejdsmiljø end ikke-migrantarbejdere. Det gør sig gældende både hvad angår risikoen for ulykker, muskel- skelet smerter, lang arbejdstid og psykosociale belastninger. Litteraturen bekræfter derfor overordnet, at virksomheder tilbyder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i vedkomne land, både på arbejdsmarkedet generelt og indenfor den sektor hvori de finder beskæftigelse. Samtidig må det konstateres, at variationen i de konklusioner litteraturen drager, er meget stor. F.eks. er der et studie, der viser, at migrantarbejdere har 10 gange så høj risiko for at blive udsat for arbejdsulykker sammenlignet med ikke-migranter, mens et andet studie viser, at migrantarbejdernes risiko for ulykker er en smule mindre end ikke-migranternes.

Vi finder flere forklaringer på denne variation.

Der er metodemæssige problemer:

- Begrebet 'migrantarbejder' er ikke entydigt defineret.
- Der synes at være en kraftig underrapportering af ulykker og arbejdsskader blandt migrantarbejdere.
- Migrantarbejderes vurdering af arbejdsmiljøets kvalitet vil formentlig være forskellige fra ikke-migranternes.

Der er endvidere stor variation mellem forskellige lande og forskellige migrantgrupper:

- Der er stor forskel på effektiviteten af landenes regulering af arbejdsmiljøer.
- Migrantarbejdere finder beskæftigelse i sektorer med meget forskellige arbejdsmiljøer.
- Der er ligeledes stor forskel mellem migrantgrupper. Nogle arbejder i relativt privilegerede jobs med et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Andre finder beskæftigelse på arbejdspladser med et relativt dårligt arbejdsmiljø.

Denne store variation gør det interessant at undersøge, hvad det er for forhold, der resulterer i, at migrantarbejdere har et ringere arbejdsmiljø end ikke migranter.

Litteraturen peger ganske entydigt på, at hovedårsagen til at migrantarbejderne har et ringere arbejdsmiljø end ikke-migrantarbejdere er, at de i vid udstrækning finder beskæftigelse i sektorer og i jobs, hvor arbejdsmiljøet er ringere end på arbejdsmarkedet som helhed. Migrantarbejdernes ligger ofte nederst i beskæftigelseshierarkiet.

Derudover er der en række forhold ved migrantarbejdernes situation på det fremmede arbejdsmarked, som yderligere bidrager til at de får en ringere arbejdsmiljø. Litteraturen peger her på følgende forhold:

- Ringere uddannelses- og kompetencebaggrund, som kan føre til, at migrantarbejderne ikke har de fulde forudsætninger for at agere hensigtsmæssigt i arbejdsmiljøet.
- Sprog, kommunikation og kultur, som ligeledes kan gøre det vanskeligt for migrantarbejderne at agere i arbejdsmiljøet.

- Arbejdets midlertidige karakter, som betyder, at migrantarbejderne ikke når at opbygge fællesskaber og sikre rutiner i arbejdet.
- Frygt for at indrapportere arbejdsskader eller anmelde lovstridige arbejdsmiljøforhold, fordi migrantarbejderne måske er meget afhængige af den aktuelle beskæftigelse.
- Ansættelse hos underleverandører, hvor arbejdet kan være presset på tid og effektivitet, og hvor det er uklart, hvor ansvaret for arbejdsmiljøets kvalitet ligger. Dette gælder også for migrantarbejdere, der rekrutteres via vikarbureauer.
- Der kan være incitamentsstrukturer i arbejdet, som bidrager til dårligt arbejdsmiljø. Migrantarbejderne er ofte interesseret i at tjene så meget som muligt på kortest mulig tid. Lange arbejdsdage kan imidlertid være en risiko, og ønsket om høj indtjening kan få migrantarbejdere til at negligere arbejdsmiljøforskrifter.
- Diskrimination og racisme, som i sig selv er en arbejdsmiljømæssig belastning, og som kan føre til, at migrantarbejderne udvælges til at udføre de mest farlige arbejdsopgaver.

Migrantarbejderne vil sjældent være udsat for alle disse forhold på samme tid. Nogle af forholdene er også omdiskuterede i litteraturen. Det gælder f.eks. betydningen af kultur. Det kan være nærliggende at tilskrive migrantarbejdernes ageren på arbejdspladserne, den kultur de kommer fra, og dermed overse lokale forhold, der betinger migrantarbejdernes ageren.

Tilbyder udenlandske virksomheder ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet?

Der foreligger næsten ikke videnskabelig litteratur, der kan bidrage til besvarelse af dette spørgsmål.

Hvilke myndighedsindsatser over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere benyttes?

Vi skelner her imellem indsatser, der alene vedrører tilsynsmyndigheder, og indsatser, hvor tilsynsmyndigheden agerer i dialog med andre myndigheder eller organisationer.

I litteraturen finder vi eksempler på myndighedsstrategier, der:

- Gør det lettere for migrantarbejdere at anmelde dårligt arbejdsmiljø
- Den proaktive tilgang, hvor myndigheden påvirker virksomhederne til at forbedre arbejdsmiljøet gennem kampagner og offentlighedsstrategier
- Øge tilsynets kvalitet, f.eks. gennem opkvalificering af tilsynsførende
- Anvendelse af metoder til selvregulering, f.eks. mærkningsordninger, certificering, etablering af kædeansvar.

Derudover kan myndighederne gå i koalition med andre myndigheder eller organisationer for at forbedre arbejdsmiljøet.

- Arbejdsmiljømyndigheden kan gå i koalition med andre myndigheder, der har en tilsynsforpligtelse over for virksomheder. Det kan være skat, sociale myndigheder,

udlændingemyndigheder og politi. Der kan heraf etableres en sammenhængende indsats over for det, man i Norge kalder 'arbejdslivskriminalitet'.

- Arbejdsmiljømyndigheden kan også gå i koalition med ikke statslige organisationer. Det er her oplagt at gå i koalition med fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer. Litteraturen peger også på en række eksempler på, at myndigheden er gået i koalition med nationale foreninger, religiøse samfund m.v., hvor migrantarbejderne er til stede, og hvor der kan skabes et tillidsfuldt rum.

Litteraturen peger på en lang række strategier og tilgange til forbedring af migrantarbejdernes arbejdsmiljø, og der sker i forbindelse hermed en vurdering af tiltagenes effekt. Vi er dog ikke stødt på systematiske kvantitative effektvurderinger af myndighedsstrategier på området (f.eks. såkaldte RCT-studier, altså Randomized Controlled Trials). Effektvurderingen baserer sig derimod på interviews med involverede personer og observationer. Sådanne effektvurderinger kan naturligvis være stærkt påvirket af svarpersonernes subjektive udgangspunkt. Styrken ved en sådan effektvurdering kan dog være, at de kan give et indblik i årsager og dynamikker.

Metoder til måling og overvågning af migrantarbejderes arbejdsmiljø

I litteraturen finder vi en stor variation i metoder:

- reviews, primært baseret på kvantitative studier
- surveys
- registeranalyser
- kvalitative studier
- mixed methods
- dokumentanalyser

Alle disse metoder har deres berettigelse, men de har også hver deres styrker og svagheder. De kvantitativt orienterede studier giver indsigt i hvor problemerne ligger, problemernes omfang og relationer mellem forskellige problemstillinger. De forskellige kvalitative studier giver indblik i dynamikker og mekanismer inden for området, som ligger bag arbejdsmiljøproblemerne, og som myndighederne må agere i forhold til.

De metoder, der anvendes i forskningen, kan også være relevante i en administrativ praksis. Vi foreslår, at forskning og myndigheder ikke alene udforsker den arbejdsmiljøpraksis, der gør sig gældende på virksomhederne, men at myndigheder, rådgivere, arbejdsmarkedsorganisationer m.v. også udvikler en forskende praksis.

Vi foreslår således:

- At myndigheder og andre involverede indsamler data igennem praksis.
- At medarbejdere i tilsynsmyndigheden og i vejledningsfunktioner udveksler og systematiserer erfaringer
- At der iværksættes eksperimenter, som følges systematisk.

En sådan forskende praksis kan have gavn af at opbygge relationer til forskningen. Den kan hente inspiration i litteraturen, som indeholder indsigter, systematiserede erfaringer og inspirationer til at iværksætte initiativer til forbedring af migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Opdrag, problemfelt, afgræsning og forskningsdesign

Opdraget

Af opdraget (se bilag 1) fremgår det, at der ønskes et litteraturstudium, der undersøger den videnskabelige litteratur om arbejdsmiljøet hos virksomheder, der arbejder i et andet land, og migrantarbejdere, samt metoder til måling heraf. Endvidere ønskes det, at litteraturgennemgangen omfatter effekter af myndighedernes indsats på arbejdsmiljøområdet. Der ønskes således et klarere billede af, om der er særlige arbejdsmiljøudfordringer forbundet med internationaliseringen af arbejdsmarkedet, karakteren af disse udfordringer, hvordan disse udfordringer kan registreres/måles, og endelig erfaringer med hvordan myndigheder i udlandet har håndteret udfordringerne (jf. bilag 1).

Operationalisering af opdraget i forskningsspørgsmål

Et tværministerielt udvalg om modvirkning af social dumping, som blev nedsat i forbindelse med finanslovsaftalen for 2012, definerede social dumping således:

”Begrebet social dumping betegner normalt forhold, hvor udenlandske lønmodtagere har løn- og arbejdsvilkår under sædvanligt dansk niveau. Herved forstås vilkår, som svarer til relevant overenskomst for det pågældende faglige område. Social dumping henviser også til situationer på arbejdsmarkedet, hvor udenlandske virksomheder opererer i Danmark uden at overholde danske love og regler om fx SKAT, arbejdsmiljø, social sikring samt opholds- og arbejdstilladelser.” (Rapport fra Udvalget om modvirkning af social dumping (2012), side 12.)

Opdraget kan på denne baggrund operationaliseres i følgende tre forskningsspørgsmål:

1. Tilbyder nationalt hjemmehørende virksomheder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det der ellers gør sig gældende i vedkomne land, og hvilke metoder findes til kortlægning af dette?
2. Tilbyder udenlandske virksomheder ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet, og hvilke metoder findes til kortlægning af dette?
3. Hvilke myndighedsindsatser over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere benyttes, og hvad er effekterne af disse?

Litteratursøgningen

Da det er social dumping, der er i fokus, er det ikke litteratur om alle udenlandske virksomheder, eller om alle migrantarbejdere, der er relevant. Litteraturstudiets ambition er derimod at afdække

metoder til både at forstå, registrere og regulere en meget kompleks problematik om arbejdsmiljø og arbejdsmiljøindsats set i lyset af social dumping.

Set i dette lys, er det derfor ikke hensigtsmæssigt at gennemføre litteraturstudiet som et strengt systematisk studium, der afsøger den videnskabelige litteratur på baggrund af få velafgrænsede og klart definerede søgeord – hertil er undersøgelsens problematik for kompleks og forskningsspørgsmålene for overordnede. På den baggrund er litteraturstudiet derfor tilrettelagt mere eksplorativt. Dette indebærer, at fremsøgningen af litteraturen er foretaget på baggrund af en lang række *generiske søgeord om arbejdsmiljø*, som på forskellige måder er blevet sammenholdt med søgeord om:

- 1) *migrantarbejdere* (her defineret som lønmodtagere med udenlandsk statsborgerskab, som kun har opholdt sig i det pågældende land i en begrænset periode, herunder pendlere.)
- 2) *udenlandske virksomheder* (her defineret som virksomheder, der er juridisk registreret som hjemhørende i ét land, men som også opererer i andre lande.)
- 3) *myndighedsindsatser* (vi definerer myndigheder som offentlige organisatoriske enheder, der har beføjelser til at håndhæve samfundets retsregler.)

Vi henviser til bilag 3 for en nærmere specificering af disse kategorier.

Denne fremgangsmåde rummer ikke mulighed for en streng systematik, grundet de mange mulige kombinationer af søgeord, men den giver derimod – gennem afprøvninger af de mange kombinationer – mulighed for eksplorativt at indfange forskellige aspekter af problematikken, som i udgangspunktet ikke var os bekendt.

Vi har gennemført søgninger i primært *Web of Science Core Collection* og *Scopus*. Der er endvidere foretaget søgninger på *Google Scholar* for at fange den 'grå litteratur', der ikke nødvendigvis er peer-reviewet. Vi har afgrænset søgningerne til litteratur, der er publiceret efter år 2000 på skandinaviske sprog eller på engelsk, og vi har søgt på emner (topics).

Vi har benyttet en fremgangsmåde, hvor vi har kombineret søgeord således at de enkelte søgninger har givet maksimalt 150 resultater. F.eks. er følgende søgeord blevet koblet sammen:

Web of Science søgning 1: 'work* environment' AND 'migrant work*' = 604 resultater

Da denne søgning er for bred til manuel bearbejdning, har vi suppleret søgningen med et ekstra søgeord:

Web of Science søgning 2: 'work* environment' AND 'migrant work*' AND 'safety' = 48 resultater

Dette søgeresultater er herpå blevet løbet igennem manuelt, og enkelte titler er blevet foreløbigt udvalgt på baggrund af titler og keywords. Herpå har vi eksperimenteret med kombinationen af søgeordene ved f.eks. at udskifte søgeordet 'safety' med 'accident*', altså:

Web of Science søgning 3: 'work* environment' AND 'migrant work*' AND 'accident*' = 8 resultater

Vi har så manuelt undersøgt, om denne udskiftning gav anledning til, at der fremkom nye interessante titler/keywords, der burde inkluderes. Denne eksperimentelle proces er blevet gentaget igennem flere iterationer med varierende relevante søgekombinationer.

Efterfølgende har vi studeret de foreløbigt udvalgte artiklernes abstract som kriterie for endelig udvælgelse. Vi har sigtet mod at fremfinde mellem 40-50 artikler i alt, der belyser forhold af relevans for undersøgelsens tre forskningsspørgsmål. Dette indebærer f.eks., at titlerne emnemæssigt rummer viden om migranternes og udenlandske virksomheders arbejdsmiljø samt myndighedstilsyn, der har en vis overførbarehed i relation til en dansk kontekst. F.eks. falder titler, der omhandler nepalesiske migrantarbejderes arbejdsmiljøvilkår i Saudi-Arabien, umiddelbart uden for litteraturgennemgangens relevanskriterier, mens en titel, der omhandler mexicanske migrantarbejderes arbejdsmiljøforhold i USA vil kunne falde indenfor kriterierne. Her er der altså skelet til, om den beskrevne kontekst vurderes at rumme elementer, der har tilnærmelsesmæssige ligheder med en dansk kontekst (her antages det altså, at der alt andet lige vil være større overførbarehed fra en amerikansk til en dansk kontekst, end der vil være fra en saudiarabisk).

Et andet selektionskriterium har været, om titlerne rummer ny, supplerende og original viden i forhold til undersøgelsens problematikker. Vi har f.eks. ikke fundet det relevant at medtage 10 titler, der alle, på forskellige måder, dokumenterer, at migranternes arbejdsmiljø er ringere end ikke-migranternes – her har det være tilstrækkeligt med nogen enkelte. Derimod har vi fundet det relevant at medtage titler, der forsøger at påpege og afdække centrale mekanismer og årsagssammenhænge, der kan bidrage til at *forklare* dette forhold. Vi har også tilstræbt at inkludere review-artikler, der kortlægger centrale problematikker. Dette bidrager til at validere konklusioner ud over de primærartikler, som er indgået i litteraturstudiet.

Gennemgangen har bestræbt sig på at identificere feltdefinerende artikler – altså artikler, der indtager en central status i forhold til at belyse litteraturstudiets problematikker, og som refereres hyppigt. Ved at søge efter feltdefinerende artikler får vi en indikator på, hvornår vores søgeproces er 'mættet'.

Ovennævnte fremgangsmåde prioriterer altså kontekstuel overførbarehed og relevans højere end mere systematiske og traditionelle litteratur-reviews.

Som allerede nævnt er der udvalgt 45 publikationer til nærmere analyse. Af disse er de 37 videnskabelige artikler publiceret i videnskabelige tidsskrifter med fagfællebedømmelse. 7 publikationer er udredninger enten udarbejdet for offentlige myndigheder eller af offentlige myndigheder. Når der henvises til en udredning vil dette fremgå af referencen i teksten. En af publikationerne er en forskningsrapport. Det vil også fremgå af referencen. Der er lagt vægt på at medtage relevant dansk videnskabelig litteratur om emnet, men langt de fleste af publikationerne er udenlandske.

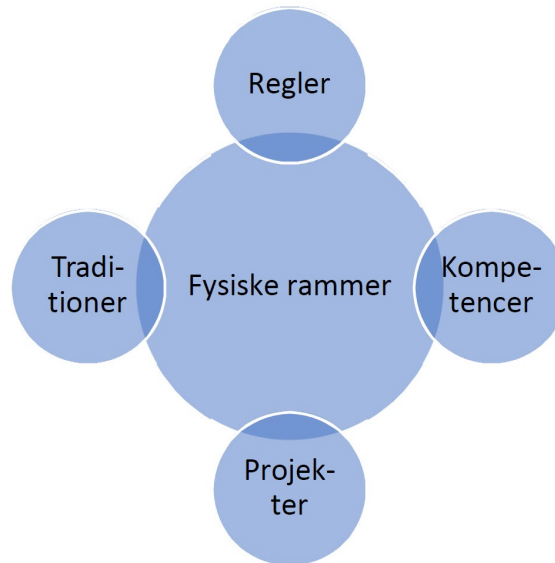
Bearbejdning af litteraturen

De fremfundne artikler og rapporter (i alt 45, se litteraturlisten) er blevet komplet gennemlæst af nærværende rapports forfattere. Der er blevet udarbejdet et resumé af de enkelte artikler/rapporter med henblik på at fastholde og vurdere deres indholdsmæssige bidrag i relation til denne undersøgelses forskningsspørgsmål (se resuméer). Resuméerne er udarbejdet i en standardiseret skabelon, der giver mulighed for – på kort form – at fastholde artiklernes/rapporternes fokus, konklusioner og anbefalinger (se bilag).

I skabelonen introducerer vi endvidere en analytisk ramme, som vi har anvendt i vores læsning af litteraturen (illustreret i figur 1 nedenfor). Denne analytiske ramme er baseret på en socio-materiel forståelse af arbejdsmiljøet og inspireret af en praksisteoretisk videnskabsteoretisk forståelse af social forandring i en materiel verden (Schatzki 2019, Buch 2017). Som præmis antager denne analytiske tilgang, at arbejdsmiljøet altid udfolder sig i en materiel og social kontekst, ligesom dette også er tilfældet med myndighedernes ageren. Social aktivitet kommer altid til udtryk som konkrete materielle aktiviteter i en kontekst, nemlig igennem hvad folk gør og siger i konkrete situationer. De materielle vilkår sætter rammer for den sociale praksis – altså hvordan den sociale aktivitet konkret kan udfolde sig. Arbejdsmiljøet er således konstitueret af, hvordan den sociale aktivitet konkret udspiller sig i den materielle verden. Den praksisteoretiske forståelse af arbejdsmiljøet indebærer, at social aktivitet ikke forstås som summen af enkelte individers handlinger, overvejelser og valg (metodologisk individualisme). Social aktivitet forstås og tolkes derimod som et samspil mellem forskellige sociale praksisser, der bidrager til at organisere og orientere menneskers handlinger. Den praksisteoretiske forståelse af arbejdsmiljøet fokuserer ikke på det enkelte *individs* handlinger. Fokus er på, hvordan handlinger generelt er organiseret og koordineret i kollektive praksisser, og på hvordan denne generelle organisering af social aktivitet bidrager til at bestemme individers handlinger.

Den praksisteoretiske analyseramme giver os mulighed for at undersøge om, og i hvor høj grad, litteraturen belyser centrale elementer i arbejdsmiljøet. Vi er altså interesseret i at undersøge om og i hvor høj grad, litteraturen har blik for de elementer, der er med til at forme praksisserne i arbejdsmiljøet. Konkret spørger vi med analyserammen ind til, om, og i hvor høj grad, litteraturen bidrager til:

- at forstå de særlige fysiske/materielle rammer for arbejdsmiljøet (fysiske rammer).
- at forstå de særlige regler, lovgivninger, procedurer, procesforskrifter, incitamentsstrukturer, osv. som regulerer arbejdsmiljøet (regler).
- at forstå den særlige viden, de færdigheder og de værdier, som virksomhederne, migranterne og myndighederne har (kompetencer).
- at forstå de særlige (for)mål og interesser, som virksomhederne, migranterne og myndighederne har (projekter).
- at forstå de særlige institutionelle/branchemæssige, professionelle/faglige og socio-kulturelle traditioner, som virksomhederne, migranterne og myndighederne er indlejret i (traditioner).

Figur 1 Den praksisteoretiske analyseramme for forståelse af arbejdsmiljøet

Det er i sagens natur de færreste artikler/rapporter, der berører *alle* de aspekter ved arbejdsmiljøet, som analysekategorierne spørger ind til. Men ved at anvende analysekategorierne systematisk i litteraturgranskningen er det muligt at identificere litteraturens samlede og overordnede udsagnsområder og eventuelle forskningsgab. Vi bruger analyserammen i det efterfølgende kapitel om migranternes arbejdsmiljø, da den er specielt velegnet til at belyse denne problematik, men ikke i kapitlerne om udenlandske virksomheders arbejdsmiljø og myndighedsindsats da den er mindre velegnet til at belyse de problematikker, vi tager op dér.

Migrantarbejderes arbejdsmiljø

Migrantarbejderes arbejdsmiljø har været genstand for opmærksomhed i offentligheden og i forskerverdenen igennem de seneste 50 år.

Der har til alle tider fandtes arbejdsmigration, hvor overskudsarbejdskraft eller særligt specialiseret arbejdskraft har søgt til udenlandske arbejdsmarkeder, der kunne tilbyde beskæftigelse. I takt med den stigende globalisering og velstandsstigning i den industrialiserede del af verden er migrantarbejde som fænomen blevet mere udbredt. I Danmark kom problematikker om migrantarbejde for alvor på dagsordenen i løbet af 1960-70'erne, hvor grupper af primært tyrkiske og jugoslaviske "gæstarbejdere" kom til landet for at finde beskæftigelse i industrien, der havde vanskeligt ved at finde tilstrækkelig arbejdskraft. Sidenhen har åbningen af "det indre marked" i EU i 2004 muliggjort større bevægelighed i arbejdskraften, og vesteuropæiske arbejdsmarkeder har set en stigning i antallet af migrantarbejdere – primært fra de nye EU-lande fra Østeuropa (#14 forskningsrapport). Tilsvarende har arbejdsmarkeder i vækst i Nordamerika, Australien, Mellemøsten og i Asien oplevet en stigning i migrantarbejdet, hvor store grupper af primært ufaglært og billig arbejdskraft har fundet beskæftigelse. Der er i litteraturen enighed om, at migrantarbejde er blevet et generelt stigende fænomen i den globaliserede verden, men det er ganske vanskeligt at vurdere migrantarbejdets omfang. Globalt har ILO i 2006 dog estimeret at der findes et sted mellem 20-30 mil. migrantarbejdere. Hovedparten af disse udfører ufaglært arbejde – uagtet at nogle migranter har en faglig uddannelsesbaggrund (#5). Migrantarbejdernes arbejdsmiljø har påkaldt sig opmærksom på grund af meget alvorlige tilfælde, hvor migrantarbejdere er blevet udsat for usunde, farlige og fatale arbejdsforhold. I dette afsnit vil vi på baggrund af den foreliggende litteratur skitsere de problemer, som kendetegner migrantarbejderes arbejdsmiljø.

Typer af job

Hovedparten af migrantarbejdere arbejder indenfor sektorer, hvor der er behov for billig, fleksibel, manuel arbejdskraft. På globalt niveau drejer det sig primært om landbrug, husholdning, detailhandel og servicesektoren, fremstillingssektoren samt byggeriet (#11). Migranter er som udgangspunkt en gruppe, der kommer ind på et etableret arbejdsmarked, der ofte er reguleret og opdelt af faglige, institutionelle, sociale og kulturelle skel. Migrantarbejderne har ofte ikke de fornødne uddannelsesmæssige, faglige, kulturelle og sociale forudsætninger for at kunne få de attraktive og velbetalte jobs i samfundet, idet de ikke kan matche krav om uddannelse, certificering, arbejdstilladelse, osv., eller fordi de på anden vis udelukkes og marginaliseres, f.eks. gennem diskrimination og racisme. Migrantarbejdere er derfor ofte henvist til at tage ikke attraktive jobs, som den indfødte befolkning kun i begrænset omfang er interesseret i. Disse jobs er ikke attraktive for den indfødte befolkning, fordi disse job er dårligt lønnede og/eller fordi arbejdsvilkårene er dårlige. Litteraturen peger således på, at migrantarbejdere som hovedregel finder jobs i sektorer, der rummer såkaldte 3D-jobs (Dirty, Dangerous, Demeaning) – altså beskidte, farlige og nedværdigende jobs. Migrantarbejdernes manglende, eller perifere,

tilknytning til arbejdsmarkedet bevirker, at de som udgangspunkt befinder sig nederst i hierarkiet på det arbejdsmarked, hvor de søger beskæftigelse: De ligger som udgangspunkt nederst i ansøgningsbunken. Mulighederne for at finde beskæftigelse afhænger således ofte af, at migrantarbejderne er villige til at acceptere løn- og arbejdsvilkår, som den indfødte befolkning ikke finder attraktive. I forhold til en arbejdsmiljøproblematik betyder dette, at migrantarbejdere som udgangspunkt har større sandsynlighed for at finde beskæftigelse i sektorer med arbejdsmiljøproblemer end i sektorer, der i mindre omfang er belastet af arbejdsmiljøproblemer (#6, #11, #15, #16). Haregraves et al. (2019) (#11) har i et globalt litteraturreview peget på, at de mest fremherskede sundhedsproblemer i de sektorer, hvor migrantarbejdere hovedsageligt finder beskæftigelse drejer sig om følgende:

Landbrug: Muskuloskeletale smerter, dermatologiske problemer og depressioner.

Husarbejde, detailhandel og servicesektoren: Depression, stress, psykiatriske problemer og en række fysiske problemer

Byggeri: Fysiske og psykiatriske lidelser

Fremstillingssektoren: Muskuloskeletale smerter, arbejdsrelateret stress, og selvrapporteret mistriksel.

Litteraturen peger endvidere på, at det er vanskeligt at isolere navnlig psykiske problemer og mistriksel til det konkrete arbejdsmiljø, som migranterne møder, idet migrantarbejdernes bredere sociale vilkår må tages med i betragtning. Migrantarbejde udspringer tit af manglende mulighed for beskæftigelse, karriere, dårlige lønninger og generelle utilfredsstillende levevilkår i migranternes hjemlande. Hvordan migrantarbejderne oplever arbejdsvilkårene i destinationslandene vurderes således relativt til de vilkår, de kommer fra. Men der er i litteraturen konsensus om, at migrantarbejdere befinder sig i jobtyper, der er udsatte for høje arbejdsmiljømæssige risici set i relation til arbejdsulykker og andre fysiske og sundhedsmæssige jobrelaterede risici. Dette gør sig også gældende for migrantarbejdere i Danmark (#6).

Migrantarbejdernes arbejdsmiljøproblemer

Litteraturreviews, som vi er stødt på, sammenfatter den etablerede viden om migranternes arbejdsmiljø på forskellige måder:

I et tidligt og meget citeret review af litteraturen finder Ahonen et al. (2007) ((#2), at migrantarbejdere har høje risici i forhold til arbejdsmæssig udsathed, ulykker og sygdomme, ligesom der generelt peges på, at migrantarbejdere ikke får sikkerhedsuddannelse, mangler adgang til sundhedstilbud, og at de ikke får kompensation i tilfælde af ulykker eller sygdom. Årsagerne hertil henføres til, at migrantarbejdere ofte får de farligste opgaver; mangler træning i sikkerhedsforanstaltninger; arbejder i midlertidige jobs; frygter repressalier, hvis de klager; og at sproglig og kulturel kompleksitet hindrer effektiv sikkerhedsuddannelse.

Doki et al.'s (2018) (#8) nye litteraturreview forsøger at kortlægge de faktorer, som forskningslitteraturen peger på som signifikante for migrantarbejders stress. Studiet peger på, at sprogsvækheder er en barriere for kommunikation i arbejdslivet og dagliglivet, og dermed

en kilde til frustration og stress; at store kulturelle forskelle og pludselige omvæltninger kan virke stressende og føre til stress hos migranterne; migrantarbejdere oplever ofte stress som følge af, at det er vanskeligt at opretholde forbindelsen til familie og venner; lav løn og stort arbejdspresser er væsentlige årsager til jobrelateret stress, ligesom jobusikkerhed spiller en afgørende rolle; og at ikke-standardiserede aflønningsformer, manglende indflydelse i arbejdet og udnyttelse fra arbejdsgivere og lokales side, er væsentlig stressorer.

I et andet helt nyt litteraturreview undersøger Mucci et al. (2019) (#16) den internationale videnskabelige litteratur om migrantarbejders sundhedstilstand med henblik på at identificere de væsentligste arbejdsrisici og sygdomme som migrantarbejdere møder. Udbredte infektionssygdomme blandt migrantarbejdere er tuberkulose og malaria, men HIV er også vidt udbredt; hjerte-kar-sygdomme og fedme er udbredt som følge af livsstilssygdomme hos migrantarbejdere; dårligt arbejdsklima og vilkår kombineret med personlige (ikke indfrie) forventninger giver sig ofte udslag i alkoholmisbrug og andre misbrugsproblemer. Reviewet konkluderer, at migrantarbejders sundhedstilstand er velbelyst i litteraturen, ligesom der foreligger effektive strategier til at imødegå problemerne. Mucci et al. understreger, at der er behov for bedre sygdomsovervågningstiltag, og at læger bør have kendskab til migranternes oprindelsesland og deres livshistorie og livsbetingelser for at kunne give effektiv behandling. Udgangspunktet for en nærmere forståelse af migrantarbejders arbejdsmiljøproblemer må derfor være en konstatering af, at migrantarbejdere fortrinsvis befinder sig i jobtyper og i en livssituation med en høj grad af eksponering for et problematisk arbejdsmiljø.

I litteraturen kredses der om at identificere og beskrive de faktorer, der generelt er årsag til migranternes arbejdsmiljøproblemer. De 7 review-artikler i vores litteraturstudium, der beskæftiger sig med migrantarbejders arbejdsmiljø (#2, #8, #11, #15, #16, #19 og #21), samt andre artikler og rapporter i den studerede litteratur, peger på, at en række faktorer er særligt afgørende, når vi skal forstå karakteren af migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Migrantarbejders manglende uddannelse og faglige kompetencer

En af de væsentlige faktorer, som hyppigt omtales, handler om uddannelse og faglige kompetencer (#2, #8, #10, #12, #18, #19, #20, #21). Litteraturen peger her på, at migranter ofte mangler både generelle og specifikke uddannelsesmæssige forudsætninger, ligesom de ofte ikke har en fornøden faglig træning, der gør dem i stand til at udføre arbejdet professionelt og på en sikkerhedsmæssig betryggende måde. Manglende eller begrænsede læsefærdigheder gør det f.eks. vanskeligt læse og forstå sikkerhedsinstruktioner, arbejds- og sikkerhedsprocedurer, m.m. Problemet indebærer, at den skriftbaserede informations- og forebyggelsesindsats fra arbejdsgivernes og tilsynsmyndighedernes side ofte er ineffektiv eller helt virkningsløs. Tilsvarende vil en mangelfuld og utilstrækkelig faglig uddannelse og træning kunne indebære, at værktøj og potentielt farlige artefakter og situationer håndteres skødesløst og uforsvarligt. Ufaglærte migrantarbejders udførelse af arbejde, der kræver specialviden, er således en kilde til farlige arbejdssituationer.

Arbejdsmiljøindsatsen overfor migrantarbejdere rammesættes i litteraturen ofte som et oplysningsarbejde, hvor den fornødne (sikkerhedsmæssige) information skal gøres tilgængelig for migrantarbejdere på måder, der tager højde for manglende boglige færdigheder, f.eks. ved at formidle sikkerhedsinformation via videoer, piktogrammer, mundtlig instruktion og supervision, m.m. Manglende uddannelse kan også vanskeliggøre migrantarbejdernes mulighed for at søge og finde information om deres rettigheder i forhold til løn- og arbejdsvilkår samt sundhedstilbud. Sammenfattende svækker migrantarbejdernes manglende eller mangelfulde uddannelsesbaggrund og kompetencer deres beredskab for at kunne håndtere et problematisk arbejdsmiljø.

Sprog/kommunikation og kultur

Migranternes sproglige problemer med at mestre hovedsproget på arbejdspladsen er også en væsentlig faktor, som litteraturen anfører. Manglende sprogfærdigheder kan i sagens natur forhindre – eller i hvert fald vanskeliggøre – en løbende kommunikation i arbejdsituationer og dermed bidrage til at skabe usikre eller farlige situationer. Erkendelsen af, at manglende sproglige færdigheder kan udgøre et sikkerhedsproblem er generelt anerkendt, og nogle virksomheder og myndigheder har i et vist omfang taget konsekvensen og udarbejdet sikkerhedsmateriale og -instruktioner på migrantarbejdernes eget sprog – eller endog etableret sikkerhedskurser, hvor undervisningen foregår på migrantarbejdernes eget sprog. Litteraturen peger dog på, at sådanne tiltag ikke eliminerer de løbende kommunikationsproblemer i udførelsen af arbejdet, der potentielt kan føre til usikre situationer i et farligt arbejdsmiljø.

Man kan sige, at sproglige problemer er en indirekte faktor, der bidrager til at skabe et usikkert arbejdsmiljø. Tutt et al. (2013) (#23) anfægter opfattelsen af, at sprogproblemer i sig selv er en væsentlig årsag til migrantarbejderen sikkerhedsproblemer ved at pege på, at fasttømrede teams udvikler kompensationsstrategier ift. sprogproblemer, som muliggør, at kolleger, der har længerevarende arbejdsfællesskaber, kan etablere et sikkert arbejdsmiljø for hinanden. Men forudsætningen for at denne strategis realisering er altså, at migrantarbejderne oplever kontinuitet i arbejdsrelationerne, og at de kan etablere kollegiale relationer og unikke kommunikationsformer (gestikker, advarsels signaler, m.m.). Manglende sproglige færdigheder bliver imidlertid et væsentligt sikkerhedsproblem, hvis der er stor omskiftelighed i arbejdet og migrantarbejderne ofte skal indgå i nye og uprøvede samarbejdsrelationer, jf. udfordringerne med midlertidigt arbejde beskrevet nedenfor.

Henvisningen til kulturforskelle som en væsentlig faktor for sikkerhedsproblemer i arbejdsmiljøet er omstridt i litteraturen. Dette bunder i, at det er ganske vanskeligt at definere, hvad der egentligt skal forstås ved kultur(forskelle) (f.eks. #10). En del af litteraturen om migrantarbejderen arbejdsmiljø tager udgangspunkt i Geert Hofstedes kulturforståelse (f.eks. #7 og #27) og forsøger at forklare migrantarbejderen arbejdsmiljøproblemer under henvisning til, at migranter typisk har en anden holdning og andre værdier end dem, der ellers er dominerende på arbejdspladsen målt i forhold til Hofstedes 6 kulturdimensioner: magtdistance, individualisme/kollektivism,

maskulinitet/femininitet, usikkerhedsundgåelse, kort/langsigtetthed, hedonisme/tilbageholdenhed. Mere kvalitative og etnografiske analyser er dog skeptiske overfor denne typologisering og peger på, at den individualiserer og essentialiserer arbejdsmiljøproblemer, der vil være bedre forklaret under henvisning til organisatoriske og sociale faktorer (f.eks. #10, #23). Typologiseringen af nationale kulturer har endvidere været kraftigt kritiseret i forhold til det teoretiske og metodologiske grundlag, Hofstedes analyser tager udgangspunkt i. Typologiseringen anklages for at reproducere fordomme og stereotyper, ligesom der peges på, at Hofstedes kulturbegreb er (for) statisk og ikke formår at tage højde for de store kulturelle transformationer, som globaliseringen har medført (se f.eks. Ailon 2008).

Arbejdets midlertidige karakter

En anden væsentlig faktor handler om, at migrantarbejdere ofte udfører midlertidigt arbejde (#1, #2, #3 (udredning), #4, #10, #14, #18, #20). Migrantarbejdere hyres ofte ind til at udføre afgrænsede, rutineprægede og gentagende arbejdsopgaver, der kan være fysisk nedslidende og psykisk belastende. Men de er samtidig også ofte sat i nye og uvante situationer, ligesom arbejdsgange, sikkerhedsprocedurer, arbejdsdelinger og ansvarsområder ikke er kendte eller måske ikke indarbejdede på arbejdspladsen. Ikke nok med at arbejdet og arbejdspladsen kan være nyt og fremmed for den enkelte migrantarbejder, så vil det også ofte være tilfældet, at han eller hun er omgivet af andre (migrant)arbejdere for hvem situationen er den samme. Denne omskiftelighed og mangel på kontinuitet i det arbejde, som migranter varetager, kan skabe misforståelser, forvirring og usikkerhed omkring arbejdsprocedurer og processer, og der kan opstå potentielt farlige situationer.

Arbejdets midlertidige karakter tilskynder ikke migrantarbejderne, eller deres foresatte, til at investere tid og ressourcer i en grundig indføring i de særlige (lokale) forhold, der gør sig gældende på arbejdspladsen, og som kan være afgørende for sikkerheden omkring det fysiske og organisatoriske arbejdsmiljø. I det midlertidige arbejde er der ofte ikke tid til at orientere sig tilstrækkeligt og blive fortrolige med kolleger og opgavetyper. Der kan således herske usikkerhed omkring, hvem der har ansvaret for sikkerheden på arbejdspladsen, og hvem man skal kontakte, hvis der opstår problemer, eller hvis man ikke helt forstår en arbejdsinstruks.

Frygt for at indrapportere arbejdsskader

Et af de store problemer med at skabe et overblik over migrantarbejderes arbejdsmiljø skyldes, at feltet er systematisk underrapporteret. Langt fra alle skader, potentielt farlige situationer og fatale arbejdsulykker registreres eller indberettes. Der kan være flere årsager til dette. En af de væsentlige årsager kan skyldes at migrantarbejdere er ubekendte med arbejdsmiljøregler og føler, at sikkerhed er et personligt ansvar (jf. #12), eller at de frygter repressalier og fyringer, hvis det indberetter arbejdsskader til arbejdsgiveren eller tilsynsmyndigheder. Migrantarbejdere kan frygte, at en opstået arbejdsskade eller ulykke skyldes, at de ikke selv har været gode nok til at

forstå og følge sikkerhedsprocedurer, og at dette vil blive tolket som vidnesbyrd om, at de ikke er omhyggelige nok i udførelsen af arbejdet.

Frygten for at indrapportere ulykker og arbejdsskader forstærkes, hvis migrantarbejderne opholder sig og arbejder illegalt, eller hvis arbejdet udføres uden om moms og skattemyndigheder.

Brugen af underleverandører

Litteraturen peger også på, at problematikker om underleverandører kan udgøre en væsentlig faktor for (migrant)arbejdernes arbejdsmiljø (#24, #25, #26 (udredning), #27). Problematikken handler om, hvem der i forbindelse med underleverandørkæder har – og tager – ansvaret for arbejdsmiljøet og sikkerheden på en arbejdsplads. For eksempel i tilfælde, hvor en bygherre entrerer med en hovedleverandør, som efterfølgende entrerer med en underleverandør, der måske igen entrerer med en under-underleverandør, osv. i en lang kæde. I takt med globaliseringen og arbejdskraftens frie bevægelighed er blevet fremherskende, er brugen af (udenlandske) underleverandører blevet mere udbredt. Udførelsen af en arbejdsopgave, f.eks. på en byggeplads, kan således ofte involvere at (migrant)arbejdere fra flere forskellige (udenlandske) virksomheder udfører arbejde – eller endog skal samarbejde – på en arbejdsplads. Brugen af underleverandører indebærer ikke blot, at arbejdet bliver mere midlertidigt og samarbejdet mere komplekst for arbejderne, men også at kompleksiteten i organiseringen af arbejdet og sikkerheden mellem virksomhederne i leverandørkæden bliver forøget betragteligt. Den øgede brug af underleverandører og anvendelsen af rekrutteringsbureauer, der kan anvise udenlandsk (billig) arbejdskraft, forøger således den organisatoriske kompleksitet på arbejdspladserne i arbejdsmiljøindsatsen, idet forhold vedrørende ansvar og kompetence blive uklare.

Incitamentstrukturer i arbejdet

Incitamentstrukturer i arbejdet udgør også en væsentlig faktor til forståelse af migrantarbejdernes arbejdsmiljø. Det er velkendt, at højt arbejdstempo både kan være nedslidende og øge risikoen for arbejdsulykker. Litteraturen peger på, at migrantarbejderen arbejder ofte er underlagt arbejdstidsakkorder, der stimulerer til et højt arbejdstempo og/eller lange arbejdsdage.

Migrantarbejdere er oftest lavtlønnede, og de vil – givet deres livssituation, opholdet i et fremmed land, m.m. – ofte være indstillet på at arbejde meget for at tjene så meget som muligt på kortest mulige tid. Måske for at komme videre til den næste arbejdsopgave eller for at vende tilbage til deres oprindelsesland. Litteraturen (f.eks. #4 og #9) peger på, at i sådanne situationer vælger migrantarbejderne ofte (eller er tvunget af omstændighederne til) at gå på kompromis med deres og andres sikkerhed for at tjene mere hurtigere. I konkrete situationer vil migrantarbejdere måske fravælge at bruge personligt sikkerhedsudstyr, idet det kan sinke arbejdstempoet. Flere studier peger på, at lavtlønnede migrantarbejdere ofte bevidst går på kompromis med arbejdsmiljøet og sikkerheden for at opnå større økonomisk sikkerhed. Fysisk og økonomisk sikkerhed kan således komme til at stå overfor hinanden, hvis migrantarbejdernes livssituation er usikker, og de vil ofte

træffe 'kalkulerede' beslutninger om at gå på kompromis med sikkerheden – f.eks. ved at ignorere mindre arbejdsskader.

Diskrimination og racisme

Den sidste prægante faktor, som figurer i litteraturen, handler om direkte, indirekte eller skjulte former for diskrimination og racisme. Migrantarbejdere, der har en anden etnisk oprindelse eller som tilhører en social/kulturel minoritetsgruppe, kan være udsat for og opleve at blive forfordelt af majoritetsgrupper på det lokale arbejdsmarked. Således kan migrantarbejdere være udsat for kun at komme i betragtning til de dårligst jobs i samfundet (3D-jobs, jf. ovenfor) og dermed blive eksponeret for et dårligt arbejdsmiljø. Diskrimination og racisme er imidlertid ikke et fænomen, som kan isoleres til migrantarbejdernes arbejdsmarkedssituation, men derimod et problem, som også kan og ofte tit ramme migrantarbejdere udenfor arbejdsmæssige sammenhænge.

Diskrimination og racisme kan antage både et markante og eksplicit udtryk, men kan også manifestere sig i mere strukturelle – og subtile og ubevidste – former, der kan naturalisere og 'usynliggøre' forskelsbehandling (jf. #4, #9, #12).

Analyse

Den fremfundne litteratur er på mange måder heterogen. De fremfundne videnskabelige artikler og rapporter belyser dels forskellige problematikker vedrørende migranternes arbejde, arbejdsmiljø, sundhed, sikkerhed og arbejdslivssituation, og de forsøger at besvare forskellige forskningsspørgsmål. De benytter sig også af forskellige forskningsmetoder og tager udgangspunkt i forskellige (videnskabs)teoretiske afsæt og præmisses. Endvidere er de meget forskellige i forhold til de kontekster, lande og til dels også tidsperioder, som de beskæftiger sig med. Dette skyldes naturligvis, at vores søgning har været meget bredspektret, og at den har haft et eksplorativt sigte. Vi vil i dette analyseafsnit diskutere litteraturen på baggrund af den tidligere skitserede analyseramme med henblik på at afsøge opmærksomhedspunkter, der kan bidrage til en besvarelse af denne rapportes første forskningsspørgsmål. Som nævnt har vi i gennemlæsningen af litteraturen anvendt fem analysekategorier (fysiske rammer, regler, kompetencer, projekter og traditioner) til at belyse, om og hvordan artiklerne og rapporterne forstår og beskriver migranternes arbejdsmiljø.

Fysiske rammer

Det fremgår af litteraturen, at migrantarbejderne fortrinsvis finder beskæftigelse i landbrug, i husarbejde, detailhandel & service, byggeri og i fremstillingssektoren (#11). Langt de fleste 3D-jobs findes i disse sektorer. Her er arbejdet fortrinsvist manuelt og ufaglært, og der er ikke høje kompetencekrav forbundet med at bestride arbejdsfunktionerne. Arbejdet udføres således ofte i direkte kropslig interaktion med materialer, kemikalier og teknologier, der potentielt er farlige og usunde. I Moyce & Schenkes (2018) (#15) kortlægning af sundheds- og sikkerhedsproblemer blandt migrantarbejdere figurer det fysiske arbejdsmiljø derfor ikke overraskende tydeligt.

Eksponeringen i forhold til det fysiske arbejdsmiljø i ovennævnte sektorer omhandler således temperaturmæssig eksponering (f.eks. udendørs arbejde), pesticideksponering og kemikalieeksponering, ligesom arbejdet ofte udføres i farlige fysiske miljøer (byggepladser, fabrikker med farlige maskiner og kemikalier, osv.). De fysiske rammer i sektorerne, hvor migrantarbejdere fortrinsvis finder beskæftigelse, er således – alt andet lige – mere beskidte, støjende, sundhedsskadelige og farlige end i andre sektorer, hvor langt færre migrantarbejdere finder beskæftigelse. Overrepræsentationen af migrantarbejdere i sektorer med et usundt og farligt fysisk arbejdsmiljø er således markant.

Regler

En mindre del af litteraturen beskæftiger sig med de regler, incitamentstrukturer og lovgivningsmæssige rammer, som bidrager til at regulere arbejdsmiljøet. Brugen af akkordarbejde er f.eks. en udbredt incitamentstruktur i mange 3D-jobs, som tilskynder at arbejdet udføres hurtigst muligt, og dermed til at medarbejdere går på kompromis med sikkerhedsforanstaltninger (jf. #12; #18). Manglende instruktion og information om arbejdsmiljøregler og procedurer er en anden kilde til skader og arbejdsulykker i et farligt arbejdsmiljø. Her peger litteraturen på, at migrantarbejdere (i 3D-jobs) får mangelfuld eller slet ingen arbejdsmiljøuddannelse og instruktion, ligesom migrantarbejdernes udbytte af instruktioner kan være mangelfuld pga. sprogproblemer. Biering et al. (2017) (#6) rapporterer endvidere i et dansk studium, at yngre migranter (under 30 år) og migranter, der arbejder i høj-risiko brancher (byggeri, landbrug og transport), *ikke* har større risici for arbejdsulykker end sammenlignelige danskere, og forfatterne forklarer dette forhold ved Arbejdstilsynets øgede opmærksomhed på disse brancher. Effektiv håndhævelse af arbejdsmiljølovgivning ses således som en væsentlig foranstaltning til at forbedre migranternes arbejdsmiljø. Regler kan således både bidrage til at gøre arbejdsmiljøet mere usikkert (i eksemplet med akkordarbejdsafønningsformen), men regler kan også, hvis de er forståede, efterleves, og hvis reglerne håndtæves/sanktioneres, bidrage til at regulere arbejdsmiljøet i positiv retning.

Kompetencer

Baggrunden for, at migrantarbejdere ofte ender i 3D-jobs er, at de som udgangspunkt ikke har en tilstrækkelig (formel) uddannelse (#2, #8, #10, #12, #18, #19, #20, #21), eller at deres uddannelse fra deres oprindelsesland ikke anerkendes i destinationslandet (#9, #14, #23). De er derfor ofte nødsaget til at tage de ufaglærte jobs, som den indfødte befolkning ikke ønsker at søge. Utilstrækkelige faglige kompetencer kan også medføre, at maskiner og farligt udstyr ikke anvendes korrekt og dermed bidrager til at skabe farlige arbejdssituationer. Litteraturen peger på, at migranter ofte mangler, eller ikke får tilbudt, en tilstrækkelig arbejdsmiljøuddannelse eller sikkerhedsinstruktion. Manglende sproglige færdigheder eller læsefærdigheder kan medvirke til at forøge problemet, idet migranterne kan have vanskeligt ved at forstå sikkerhedsinstruktioner og følge arbejdsmiljøuddannelser, der foregår på et andet sprog end deres modersmål.

Projekter

En meget lille del af litteraturen beskæftiger sig med at undersøge, migrantarbejdernes generelle situation, motiver og orienteringer i arbejdet. Dog peger enkelte, mere kvalitativt informerede, kilder på, at migrantarbejderne ofte står i livssituationer, der alt andet lige bevirker, at de er nødsaget til / villige til at tage flere risici i arbejdet end ikke-migranter. F.eks. peger #18 på, at migranter ofte er nødsaget til at tage 'overlevelseshjobs', altså korte og tilfældige ansættelser i 3D-jobs, for at kunne forsørge sig selv og deres familier. Tilsvarende peger flere af de fundne artikler på (f.eks. #4, #9), at migranter er nødsaget til / villige til at sætte ansættelsesmæssig og økonomisk tryk over hensyn til fysisk sikkerhed. Rapporten fra det norske Arbejdstilsynet (2017) (#3 udredning) anfører tilsvarende at unge migrantarbejdere tilsyneladende er villige til at tage større risici i arbejdet for at få opgaver gennemført så hurtigt som muligt for at komme videre til den næste opgave (eller for at komme hjem til venner og familie).

Frygten for at indberette arbejdsskader kan tilsvarende ses i lyset af migrantarbejdernes prekære arbejdssituation, og deres ambitioner om at holde fast i arbejdet som indtægtskilde på trods af arbejdsmiljømæssige risici.

Traditioner

Enkelte, mere kvalitativt orienterede, artikler beskæftiger sig med at forstå de særlige institutionelle/branchemæssige, professionelle/faglige og socio-kulturelle traditioner, som migranterne er indlejret i. Artikel #4 peger på, at der blandt visse brancher og blandt visse migrantarbejdere findes en særlig 'macho-kultur', hvor brugen af sikkerhedsudstyr ses som et (feminint) svaghedstræk.

Andre artikler tager udgangspunkt i Hofstedes kulturforståelse (#7 og #27) med henblik på at forstå sikkerhedsproblemer som et problem der opstår, når medarbejdere/ledere med forskellige kulturbaggrunde skal samarbejde om at skabe et sikkert arbejdsmiljø. Guldenmund et al. (2013) (#10) er dog skeptiske overfor en type forklaringer, der generaliserer og essentialiserer 'sikkerhedskulturer' i forhold til grupper national herkomst, og de peger i stedet på betydningen af konkrete situerede forhold i arbejdssituationer.

Er migrantarbejderes arbejdsmiljø dårligere end ikke-migrantarbejderes?

Overordnede spørgsmål som dette er altid vanskelige at besvare. Et godt svar vil altid kræve en række kvalificeringer, forbehold og ekspliciteringer. Udfordringen er selvfølgelig, at både gruppen af migrantarbejdere og ikke-migrantarbejdere er utroligt store og forskelligartede, og at man kan forvente at se store forskelle og variationer i arbejdsstyrken og arbejdsmiljøet i relation til sektorer, geografiske regioner, køn, alder, specifikke nationale- og kulturelle forhold, samt andre kontekstuelle forhold. Aslan & Tyldum (2016) (#1) peger endog på, at det er misvisende at betragte migranter som én gruppe i relation til deres arbejdsmiljø. Ikke desto mindre er der flere af artiklerne i den fremfundne litteratur, der kan bidrage til at belyse spørgsmålet.

I et europæiske studie (#17) undersøges, om migrantarbejdere er mere udsatte for arbejdsmæssige risici end ikke-migrantarbejdere. Her finder forfatterne, at migrantmænd med manuelt arbejde er mere eksponeret for højt tempo, skifteholdsarbejde og ubekvemme arbejdstider end ikke-migrantarbejdere, og at kvindelige migranter med ikke-manuelt arbejde er mere eksponeret for højt arbejdstempo og skifteholdsarbejde end ikke-migrantarbejdere. Sammenfattende konkluderer forfatterne, at migrantarbejdere på tværs af Europa er mere eksponeret for ugunstige arbejdsbetingelser og dårligt arbejdsmiljø, som kan give dem højere risici for fremtidige sundsproblemer.

I et dansk studium (#6) sammenligner forfatterne arbejdsulykker blandt forskellige grupper af migrantarbejdere med den indfødte danske befolkning. De finder bl.a., at migrantarbejdere fra de nye EU-lande og fra resten af verden (udenfor EU) har højere risici for arbejdsulykker end danskere. Migrantarbejdere fra de gamle EU-lande, og andre vestlige lande, var på samme niveau som antallet af danskeres arbejdsulykker. Migranter over 30 år og migranter i lav-risiko brancher (sundheds- og socialarbejde, offentlig administration, undervisning, kontor og handel, hotel og restauration, fremstilling, m.m.) havde flest arbejdsskader, ligesom nyankomne migranter havde forøget risiko for arbejdsskader. Studiet viser, at yngre migranter (under 30 år) og migranter, der arbejder i høj-risiko brancher (byggeri, landbrug og transport), *ikke* havde større risici for arbejdsulykker end sammenlignelige danskere. Denne observation forklarer forfatterne ved Arbejdstilsynets øgede opmærksomhed på disse brancher samt muligheden for manglende indrapporteringer.

I et globalt litteraturreview (#19) undersøges, hvordan litteraturen forholder sig til, om migrantarbejdere i højere grad pådrager sig arbejdsulykker end ikke-immigrantarbejdere. Forfatterne tegner også et broget billede, når der ses på litteraturen fra forskellige verdensdele. I Europa blev den største forskel mellem migrantarbejdere og ikke-migrantarbejders udsathed for arbejdsulykker fundet i Spanien, hvor migrantarbejdere havde 4 gange flere ulykker end ikke-migrantarbejdere. Men i Skandinavien var migrantarbejdere mindre udsat for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere (måske netop af de grunde som det danske studium nævnt ovenfor anfører – altså en intensiv arbejdsmiljøindsats i Norden, men også problemet med manglende indrapportering). Ud fra de studier, der numerisk sammenholder migranternes og ikke-migranternes arbejdsskader, finder Salminen, at migrantarbejdere i gennemsnit er 2,13 gange i højere risiko for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere. Men der er store forskelle mellem studierne. Nogle studier viser, at migrantarbejdere har lavere risiko for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere. Andre studier viser, at migrantarbejders risiko er 10 gange højere end ikke-migrantarbejders, mens studier fra USA viser, at migrantarbejders risiko er halvt så høj som ikke-migrantarbejdere. Studier viser også, at ulykkesrisikoen for migrantarbejdere falder i løbet af de første 5 år på en arbejdsplads til under niveauet for ikke-migrantarbejdere.

Tillige viser studier, Salminen har reviewet, at migranternes arbejdsulykker er mere alvorlige end ikke-migrantarbejders, og at migranternes arbejde ofte er mere farligt end ikke-migrantarbejders. Sterud et al.'s (2018) (#22) review af forskningslitteraturen om migranternes arbejdsmiljø i Canada og Europa – på trods af forskelligt forskningsdesigns – rapporterer samstemmende om hyppigere

forekomst af arbejdsulykker blandt migranter end hos indfødte. Endvidere rapporterer de reviewede artikler om højere forekomst af diskrimination og mobning blandt migrantarbejdere. Sterud et al. finder dog kun sparsom evidens for, at migranter generelt skulle være udsat for flere fysiske og kemiske farer og dårligere psykosociale vilkår end indfødte. De finder, at evidensen for at arbejdsvilkår kan forklare koblingen mellem migrantstatus og generel dårlig helbredstilstand er begrænset. Dette skyldes, at der forekommer store huller i forhold til relevant og tilgængeligt data, heterogeniteten blandt migranter, m.m.

Samant & Nyrønning (2018) (#20) rapporterer om udenlandske arbejdstageres ulykkessituation sammenlignet med norske indfødtes skadepådragelser. Antallet af dødsulykker for udenlandske arbejdstagere i Norge er steget i den seneste tid. I perioden 2011-2016 stod udenlandske arbejdstagere for 24% af de arbejdsrelaterede dødsfald. I 2016 var andelen steget til 40%. Endvidere fremhæver de, at risikoen for alvorlige skader er 1,46 gange højere for udenlandske arbejdere end for norske og 1,26 gange højere, hvis der ses på dødsfald. Og tallene er endnu værre, hvis man specielt ser på østeuropæiske arbejdere.

En rapport fra det norske Arbeidstilsynet (2017) (#3 udredning) finder, at én ud af tre som omkom i arbejdsulykker i bygge- og anlægsvirksomheder i Norge i perioden 2012-2016 havde udenlandsk statsborgerskab, og at udenlandske arbejdstagere har 1,3-1,6 gange højere risiko for at omkomme i arbejdsulykker end arbejdstagere født og opvokset i Norge. Der henvises til, at dette forhold kan forklares ved 1) at aldersfordelingen på de tilskadekomne er ulige for norsk og udenlandsk statsborgerskab: hovedparten af de tilskadekomne migrantarbejdere er unge (under 30), 2) at de tilskadekomne migrantarbejdere kun havde været ansat hos arbejdsgiveren i relativt kort tid, 3) at en betydelig andel af migrantarbejderne som blev skadet eller omkom ved arbejdsulykker ikke beherskede sproget på arbejdspladsen, 4) at de udenlandske skadede i langt større grad var arbejdstagere hos underentreprenører /underunderentreprenører, 5), at migrantarbejderne fortrinsvis finder beskæftigelse i højrisikobrancher.

Delkonklusion

På baggrund af disse forskningsinput fra litteraturen kan vi nu besvare den første del af vores første forskningsspørgsmål (den anden del af det første spørgsmål vil vi vende tilbage til i det følgende metodeafsnit). Spørgsmålet lød:

Tilbyder virksomheder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det der ellers gør sig gældende i vedkomne land?

Der er i den studerede litteratur konsensus om, at migrantarbejdere (udenlandske lønmodtagere) overordnet set er eksponeret for et dårligere arbejdsmiljø (både fysisk og psykisk) end ikke-migrantarbejdere. Migrantarbejdere har overordnet set – altså på tværs af brancher, på tværs af jobtyper, på tværs af alder, osv. – flere arbejdsulykker end ikke migrantarbejdere.

Sammenfattende bekræfter litteraturen således overordnet, at virksomhederne tilbyder udenlandske lønmodtagere ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i vedkomne land.

Men der er mange årsager og forklaringer på dette. Hovedårsagen må findes i det forhold, at migrantarbejderne fortrinsvis søger og får såkaldte 3D-jobs. Social dumping foregår primært på det ufaglærte arbejdsmarked og primært i forhold til en række sektorer (bygge og anlæg, transport, landbrug, rengøring, hotel og restauration, og arbejde i husholdningerne), der er kendetegnet ved at have dårligere og farligere arbejdsmiljø end andre sektorer.

Litteraturen peger på, at når migranter ender i 3D-jobs, så er de i udgangspunktet dårligere rustede til at håndtere potentielt farlige og usikre arbejdssituationer end deres indfødte kolleger. Her peger litteraturen på, at dette kan skyldes en række forhold/faktorer:

- Migrantarbejderes manglende uddannelse og faglige kompetencer
- Arbejdets midlertidige karakter
- Frygt for at indrapportere arbejdsskader
- Sprog/kommunikation og kultur
- Brugen af underleverandører
- Incitamentstrukturer i arbejdet
- Diskrimination og racisme

Disse faktorerers betydning gør sig imidlertid gældende på forskellig vis afhængigt af den konkrete kontekst. Kontekstens bestemmelse kan forstås på baggrund af den praksisteoretiske analyseramme som et samspil mellem de fysiske rammer, regler, kompetencer, projekter og traditioner, der er på spil, og som konstituerer arbejdsmiljøet. Dette forhold kan illustreres med et eksempel fra studiet af et sjak af migrantarbejdere (#23), der arbejder med vinduesmontering på byggepladser i England. Teamet består af migrantarbejdere med forskellige sprog, der gør, at de ikke let kan kommunikere uhindret sammen. Men på trods af manglen på et fælles sprog, formår de at udvikle et fælles og unikt 'virksomheds-sprog', der består af ord fra mange forskellige sprog, fagter, gestikulationer, signaler, m.m. Dette sprog gør det muligt for dem at kommunikere målrettet og sikkert. I farlige situationer kommunikerer de sammen med engelske (advarsels)udtryk og instruktioner, men denne kommunikation er understøttet af en bagvedliggende opsplittet kommunikation sammenstykket af udtryk og vendinger fra flere forskellige sprog. Deres sikkerhedskommunikation fungerer godt for teamet, fordi de er et sammentømret sjak, og sjakmedlemmerne bekymrer sig for hinanden (i kollegiale relationer). Eksemplet illustrerer, hvordan de enkelte faktorer i migranternes arbejdsmiljø i en situeret praksis kan kompensere eller neutralisere hinanden. 'Sprogproblemer' kompenseres af, at migrantarbejderne arbejder i et fasttømret team – arbejdet har altså ikke den midlertidige karakter, der ellers ofte skaber et usikkert arbejdsmiljø for migrantarbejderne.

Konstitueringen af (migrant)arbejdernes arbejdsmiljø må altså forstås på baggrund af, hvordan samspillet er mellem faktorerne i konkrete situationer. (Migrant)arbejderne er så at sige med til – via de kompetencer, projekter og traditioner, de bringer med ind i den konkrete arbejdssituation –

at skabe et sikkert eller usikkert arbejdsmiljø. De fysiske rammer omkring arbejdsmiljøet, ligesom de regler, der regulerer arbejdsmiljøet, skaber naturligvis nogle væsentlige forudsætninger i arbejdsmiljøet, der kan gøre det mere eller mindre sikkert. Men, som ovennævnte eksempel viser, er (migrant)arbejdernes kompetencer, projekter og traditioner også afgørende for, om arbejdsmiljøet reelt er sikkert eller usikkert.

Udenlandske virksomheders arbejdsmiljø

Denne rapport 2. forskningsspørgsmål spørger om, hvorvidt udenlandske virksomheder tilbyder et ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet, og hvilke metoder der findes til kortlægning af dette.

Spørgsmålet er imidlertid relativt upræcist defineret. "Udenlandske virksomheder" er en meget bred kategori, som det er vanskeligt at definere på et operationelt niveau, således at der kan fremsøges litteratur om problematikken. Hvis begrebet defineres formelt, som virksomheder, der f.eks. ikke er dansk registreret med juridisk CVR-nummer, men som alligevel operer i Danmark, så udelukker det mange oplagte eksempler på social dumping. Mange eksempler på social dumping handler f.eks. om, at udenlandske virksomheder har registreret sig med CVR-nummer i Danmark, og bedriver deres aktivitet i Danmark på den baggrund. Omvendt, vil en virksomhed, der er dansk registreret, men ejet og ledet af udlændinge, åbne op for et meget bredt spektrum af virksomheder og yderst komplicerede spørgsmål om ejerforhold, afgrænsningsproblemer om, hvad der skal forstås ved udenlandsk ledelse, osv.

I bilag 3 har vi beskrevet vores overvejelser over, hvordan vi har valgt at forstå spørgsmålet. Vi har i søgningerne fokuseret på de sektorer, hvor vi havde en forventning om, at risikoen for social dumping er størst. Det gælder for udenlandske virksomheder inden for anlæg og byggeri, rengøring samt transport. Endvidere var vi i vores søgninger fokuserede på migrantarbejdere indenfor anlæg og byggeri, rengøring, transport, hotel og restauration og landbrug, der opererer og yder services via virksomhedskonstruktion i andre lande. Vores bestræbelser på at indfange litteratur, der kunne bidrage til at belyse spørgsmålet via en række søgeord (jf. bilag 2) var imidlertid ikke succesfuld. Søgningen på 'udenlandske virksomheder' og 'arbejdsmiljø' samt varianter af disse begreber (og tilsvarende norske, svenske og engelske begreber) gav enten ingen resultater, eller søgeresultater, der ikke var relevante for problemstillingen. Rambølls analyse (2016) "Arbejdstilsynet. Analyse af udenlandske tjenesteydelsers karakteristika og behov" (#26 udredning) slår ligeledes fast, at der tilsyneladende ikke findes meget (forskningsbaseret) litteratur om problematikken. Inden for arbejdsmarkedsforskningen findes ganske vist litteratur om social dumping (f.eks. #29), men denne litteratur beskæftiger sig kun perifert med at belyse udenlandske virksomheders arbejdsmiljø – den fokuserer hovedsageligt på løn- og arbejdsvilkår i bred forstand. På denne baggrund er det derfor ikke muligt at besvare denne rapport 2. spørgsmål.

Delkonklusion

På baggrund af vores litteratursøgning har vi ikke været i stand til at fremfinde relevant videnskabelig litteratur, der kan belyse, om udenlandske virksomheder tilbyder et ringere arbejdsmiljø end det, der ellers gør sig gældende i landet, og hvilke metoder der findes til kortlægning af dette.

Litteraturen bidrager naturligvis heller ikke til at belyse metoder til kortlægning af udenlandske virksomheders arbejdsmiljø eller sammenligningen af udenlandske virksomheders arbejdsmiljø med nationalt hjemhørende virksomheders arbejdsmiljø.

Myndighedsstrategier

I dette afsnit vil vi søge at besvare forskningsspørgsmål 3: Hvilke myndighedsindsatser over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere benyttes, og hvad er effekterne af disse? Som vi tidligere har været inde på har det imidlertid ikke været muligt at lave en relevant afgrænsning af udenlandske virksomheder (s. bilag 3), og vi har ikke fundet litteratur, der specifikt omhandler myndighedsindsatser overfor udenlandske virksomheder. Vi vil derfor i afsnittet her indskrænke os til at undersøge:

Hvilke myndighedsindsatser over for migrantarbejders arbejdsmiljø benyttes, og hvad er effekten af disse?

Strategier til regulering af migrantarbejders arbejdsmiljø har udviklet sig over årtier og er afhængig af nationale arbejdsmarkeds- og reguleringstraditioner (se f.eks. #37 der sammenligner UK og Spanien). Derfor er det ikke muligt blot at overføre reguleringsmetoder og erfaringer fra et land til et andet. Men naturligvis er det muligt at blive inspireret af reguleringstiltag, gennemført i andre lande. I dette afsnit vil vi, på baggrund af litteraturen, pege på forskellige mulige dimensioner i reguleringen af migrantarbejders arbejdsmiljø, og vi vil nævne en række tiltag, der er gennemført inden for hver dimension.

Det viser sig her, at myndighedsbetjeningen relateret til migrantarbejdernes arbejdsmiljø ofte sker i et samarbejde med andre myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer eller civilsamfundsorganisationer. Vi ser derfor myndighedsbetjeningen i samspil med andre organisationers indsats.

På baggrund af litteraturgennemgangen om migrantarbejders arbejdsmiljø vil vi først kort pege på de udfordringer myndigheder og andre institutioner, der gør en indsats for migrantarbejdernes arbejdsmiljø, står overfor.

Udfordringer

Arbejdsmiljøet for migrantarbejdere er ofte vanskeligt at regulere, fordi de ofte er ansat i sektorer og i virksomheder, der er vanskelige at regulere. Migrantarbejdere er ofte ansat i små, og i nogle tilfælde, midlertidige virksomheder. Det kan være inden for byggeri, landbrug og gartneri, hotel og restauration eller rengøring. I nogle tilfælde er virksomhederne slet ikke registrerede, og de flyver derfor under myndighedernes radar. Virksomhederne har ikke en HR-funktion, og deres kendskab til lovgivning og myndighedskrav kan derfor være meget begrænset.

Medarbejderne har ofte nogle korte ansættelseskontrakter. I nogle tilfælde arbejder de illegalt. I andre tilfælde rekrutteres medarbejderne gennem vikarbureauer, og de har ikke nogen egentlig ansættelseskontrakt med virksomheden hvori de arbejder. På grund af arbejdets midlertidige karakter opstår der ikke noget kollegafællesskab om sikring af arbejdsforholdene.

Dette forstærkes af, at fagforeningerne står svagt i de fleste af de sektorer, hvor migrantarbejdere typisk er ansatte (dette gælder dog ikke byggeriet).

Arbejdsmiljøet er som udgangspunkt udfordret i disse sektorer og disse typer af virksomheder, og arbejdsmiljøet kan blive yderligere udfordret, hvis der er ansat mange migrantarbejder.

Der kan være nogle sprogbarrierer for migrantarbejderne, som kan være barriere for oplæring og instruktion, og det kan være en barriere for fællesskabet på arbejdspladsen. Der kan også være tale om egentlig diskriminering, som gør det vanskeligt at skaffe opbakning til fælles forventninger til arbejdsmiljøets kvalitet.

Migrantarbejdere vil ofte have begrænset kendskab til lovgivning, aftaler, klageadgange m.v. De har derfor vanskeligere ved at skaffe sig opbakning til forbedring af arbejdsmiljøet fra myndigheder og arbejdsmarkedsorganisationer.

Endelig er der migrantarbejdere, som har planer om kun at være i landet i ganske kort tid, alene med henblik på at tjene så meget som muligt i den korte tid. De kan opfatte regler, der begrænser arbejdstidens længde, som en hindring der står i vejen for deres interesser.

Myndighederne står således overfor store vanskeligheder i reguleringen af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere. I næste afsnit vil vi se på strategier til at styrke myndighedernes indsats.

Derefter vil vi se på muligheder for, at myndigheder indgår i koalitioner, der til sammen bidrager til en regulering af migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Strategier til at styrke myndigheders indsats for regulering af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere

Fine & Gordon (2010) (#33) peger, med afsæt i amerikanske erfaringer, på fire logikker, der kan gøre sig gældende i myndighedernes bestræbelser på at sikre virksomhedernes overholdelse af arbejdsmiljørelateret lovgivning. Selv om amerikanske forhold er ganske forskellige fra nordeuropæiske, forekommer denne opdeling i fire logikker dog at være nyttig også i en nordeuropæisk sammenhæng.

Første logik: Kontrol baseret på klager.

Hvis nogen oplever et problem med arbejdsmiljøet, står det dem frit for at indberette det til Arbejdstilsynet. Alle har mulighed for at indberette overtrædelser af arbejdsmiljøloven anonymt.

Fine & Gordon (2010) (#33) peger på, at begrænsningen i denne logik ligger i, at mange lovovertrædelser ikke indrapporteres, og yderligere, at det ikke er de mest belastende områder, eller de områder med flest lovovertrædelser, hvorfra det største antal indberetninger kommer. En konsekvens af denne første logik bliver derfor at styrke viden om lovgivning og styrke interessen for at indberette klager og anmeldelser til Arbejdstilsynet. Denne videnmæssige oprustning kan omfatte migrantarbejderne selv. Her er der dog en række barrierer hvad angår sprog, kendskab til det fremmede land, tidshorisont for opholdet, m.v. Den videnmæssige oprustning kan imidlertid også rette sig mod migrantarbejdernes fastboende kollegaer, og andre som migrantarbejderne har kontakt med under deres ophold.

Kosny & Allen (2016) (#36) har, i en australsk sammenhæng, undersøgt hvilke informationer om arbejdsmiljø og arbejdsforhold, der står til rådighed for migrantarbejdere på myndigheders

websider og hvilke fagforeningsmaterialer, der står til rådighed. Artiklen konkluderer, at der ikke gives en sammenhængende information til migrantarbejderne. Endvidere konstateres det, at informationsmaterialet ofte ikke er tilgængeligt på et sprog, som migrantarbejderne forstår. Artiklen anbefaler derfor, at der etableres et mere gennemtænkt og systematisk informationsarbejde over for migrantarbejdere.

Anden logik: Den proaktive tilgang.

Myndighederne har nogen viden om, hvor der er mange migrantarbejdere ansat, og hvor der forekommer flest lovovertrædelser. De har derfor mulighed for at lave målrettede kampagner i relation til migranternes arbejde. Vi har i den udvalgte litteratur en hel del eksempler på dette. Her vil vi kortfattet beskrive to eksempler:

I Danmark blev der gennemført en intensiv indsats til forbedring af det psykosociale arbejdsmiljø i rengøringsbranchen (#42). Aktiviteten omfattede sprogundervisning, undervisning i sikkerhed og arbejdsteknikker og teamarbejde. Der blev gennemført en evaluering af projektet, som viste ganske positive resultater.

Underhill & Rimmer (2017) (#43) beskriver en indsats, de australske myndigheder har gjort for at forbedre arbejdsmiljøet for midlertidigt ansatte i gartnerier. Migrantarbejderne arbejder oftest på turistvisum, og er kun i landet i ganske kort tid. Deres arbejdsforhold er ofte meget kritisable. Artiklen konkluderer, at myndighederne ikke selv havde de tilstrækkelige beføjelser til at skabe store forandringer i arbejdsmiljøet. Kampagnen bidrog imidlertid til at skabe offentlighed omkring problemstillingen, hvilket fik en større betydning.

Tredje logik: Den omfattende, effektive og kompetente kontrol.

Bevidstheden om, at virksomhederne og arbejdspladserne står i en reel risiko for at blive kontrolleret af myndigheder, kan man antage vil få virksomhederne til at indordne sig under loven. Den største begrænsning for denne strategi er, naturligvis, ressourcer. Der er et stort antal små virksomheder, der har ansat migrantarbejdere. Det er meget ressourcekrævende at lave jævnlige kontrolbesøg hos dem.

Man kan imidlertid arbejde på at få mere effekt af kontrolbesøgene ved at kvalificere indsatsen og kontrollanternes kompetencer. I Norge har man udpeget en gruppe af tilsynsførende, som har speciale i tilsyn med social dumping (#28 udredning). Disse tilsynsførende gennemgår særlig uddannelse, og der arbejdes med at etablere erfaringsudveksling de tilsynsførende imellem. De tilsynsførende skal udvikle en opmærksomhed om tegn på mulig social dumping, og de skal udvikle en særlig tilgang til medarbejdere og virksomheder.

Fjerde logik: Selvregulering

Offentlige institutioner har igennem de seneste par årtier taget meget forskelligartede initiativer i brug til at stimulere virksomheders og borgernes selvregulering, så kontrol og straf kan minimeres.

Også på arbejdsmiljøområdet er selvreguleringen taget til i omfang, bl.a. gennem certificeringsordninger, krav om arbejdspladsvurderinger, m.v.

Danmark, og de øvrige nordiske lande, har for så vidt haft et stærkt selvregulerende system på arbejdsmiljøområdet i mange årtier. Her er selvreguleringen etableret gennem et partssystem. Virksomhederne skal etablere en arbejdsmiljøorganisation, hvor arbejdsmiljørepræsentanter skal uddannes, møder skal afholdes, arbejdspladsvurderinger gennemføres m.v.

Dette selvreguleringsystem fungerer imidlertid dårligt på mange af de arbejdspladser, hvor migrantarbejdere er beskæftiget. Man kan ikke forvente det store engagement i opretholdelse af arbejdsmiljøorganisationen som selvregulerende system i disse virksomheder. Virksomhederne har måske kun en begrænset levetid, og de ansatte medarbejdere er der måske kun på korttidskontrakter.

Men, som det peges på i litteraturen, findes der andre former for selvreguleringsystemer. Skovly et al. (2017) (#41) peger på tre tilgange til selvregulering inden for byggeriet i Norge:

- Hovedentreprenøren har informationspligt om regler, bestemmelser og forpligtelser over for underleverandører.
- Der accepteres kun underentreprenører i to led.
- Alle udenlandske medarbejdere skal have et særligt identifikationskort, hvilket gør det mere risikabelt at anvende uregistreret arbejdskraft.

James et al. (2015) (#35) præsenterer to casestudier fra store byggeprojekter i London, hvor det lykkes at undgå, at det økonomiske tryk i en lang leverandørkæde føre til forringelser i arbejdsmiljøet. Her lykkes det omvendt at formidle god praksis på arbejdsmiljøområdet ned igennem leverandørkæden. Der etableres økonomiske incitamenter for underleverandørerne til at skabe et godt arbejdsmiljø, og hovedleverandøren påtager sig at kontrollere arbejdsmiljøforholdene hos underleverandørerne. Dette blev understøttet af det britiske arbejdstilsyn, som insisterede på at få hovedleverandørerne til at udbrede god praksis ned igennem leverandørkæden, og så til gengæld lagde mindre vægt på kontrol af arbejdsmiljøet. Underhill & Rimmer (2017) (#43) redegør for, hvorledes offentlig opmærksomhed om arbejdsforholdene blandt migrantarbejdere i gartnerierne i Australien, fik supermarkedskæderne til at etablere en code of conduct, der forlangte dokumentation for at arbejdsforholdene i gartnerierne lå inden for lovens ramme, som betingelse for at supermarkederne ville købe grønsagerne.

I de nordiske lande har vi set en anden selvregulerende markedsmekanisme (#31 udredning). Der er her en række eksempler på, at stat og kommuner får mulighed for at indføre arbejdsklausuler, der betinger sig, at en leverandør tilbyder de ansatte løn og arbejdsforhold, der opfylder lovgivningens krav og svarer til det almindeligt gældende for arbejdsforholdene i landet. Ligeledes er der eksempler på indførelse af kædeansvar, hvor hovedentreprenøren har ansvar for, at underentreprenører overholder love og standarder.

Der er dog en række begrænsninger i selvreguleringen, som Underhill & Rimmer (2017) (#43) gør opmærksom på. Selvreguleringssystemerne kan omgås, og samtidig kan den iværksatte selvregulering blive et argument for at svække myndighedernes kontrol og sanktioner. Litteraturen viser, at myndighedernes tilgang til at sikre overholdelse af arbejdsmiljølovgivning, også for migrantarbejdere, kan følge forskellige logikker, som hver især åbner for forskellige typer af initiativer. Den samme myndighed kan sagtens følge flere logikker samtidig. Efter vores opfattelse vil det være nyttigt at strukturere overvejelser om myndighedsindsatsen over for migrantarbejders arbejdsmiljø efter disse fire logikker, for at finde den rette kombination af virkemidler.

Som det imidlertid også fremgår af litteraturgennemgangen, har hver af de fire logikker deres begrænsninger. Derfor er der en del artikler, der refererer erfaringer med at skabe koalitioner mellem forskellige myndigheder og mellem myndighed, arbejdsmarkedsorganisationer og civilsamfundsorganisationer.

Strategier til at skabe regulerende koalitioner

Arbejdsmiljømyndigheder spiller en vigtig rolle i reguleringen af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere, men myndighederne står ikke alene. Fagforeninger kan også spille en betydelig rolle for arbejdsmiljøet. I Danmark har vi specielt set dette inden for byggeriet (#29). I litteraturen peges der på, at andre myndigheder, arbejdsgiverorganisationer, og lokalsamfund også kan spille en betydelig rolle for migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Myndigheder har begrænsede ressourcer. De har begrænset indsigt. De har begrænset adgang til informationer. Derfor er det oplagt at tænke i koalitioner.

Koordineret indsats mellem forskellige myndigheder

Det er ofte således, at hvis en virksomhed ignorerer krav fra én myndighed, vil der også være andre myndighedskrav, der ikke efterleves. En virksomhed, der ikke er korrekt registreret, som ikke overholder skattemyndighedernes krav, som ikke udbetaler den retmæssige løn, vil i mange tilfælde også overtræde bestemmelser på arbejdsmiljøområdet. Derfor har man i Norge iværksat en koordineret indsats mod 'arbejdslivskriminalitet' omfattende Arbejdstilsynet, Skatteforvaltningen, Politiet og NAV, som står for administrationen af beskæftigelses- og socialpolitikken. Der er etableret en samarbejdsinstitution på centralt niveau, og ligeledes er der etableret centre for samarbejdet omkring 'arbejdslivskriminalitet' på regionalt niveau. Her inddrages endvidere arbejdsmarkedets parter som rådgivere og samarbejdspartnere. Arbejdstilsynet har fået udvidet sin tilsynsforpligtelse til også at omfatte løn og arbejdsvilkår, idet overenskomstaftalernes minimumsbestemmelser indenfor områder, hvor der er mange migrantarbejdere ansatte, er ophøjet til lov.

Der blev afsluttet en større evaluering af indsatsen mod 'arbejdslivskriminalitet' i 2016 (#38 udredning). Evalueringen vurderer, at den koordinerede indsats mod 'arbejdslivskriminalitet' har fungeret positivt, men samtidig peges der på en række forbedringsmuligheder.

Samarbejde mellem arbejdsmarkedsorganisationer, lokalsamfund og myndigheder

I den valgte litteratur nævnes der mange eksempler på samarbejde mellem myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer og lokalsamfund om forbedring af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere (bl.a. med australske og amerikanske eksempler (#39) og med amerikanske eksempler (#33)).

Muligheden for at danne sådanne brede samarbejder afhænger naturligvis af hvilke sektorer, der arbejdes indenfor, den nationale og regionale lovgivning, institutioner og traditioner. Tidligere erfaringer fra andre dele af verden kan ikke umiddelbart overføres til en dansk sammenhæng. De beskrevne erfaringer giver dog anledning til refleksion. Samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og myndigheder kan være meget virkningsfuldt. Der beskrives således en række eksempler på, at samarbejdet mellem fagforeninger og myndigheder muliggør, at de to parter kan supplere hinanden positivt. Fagforeningerne har et stort kontaktnet inden for en given sektor, og de har mulighed for at informere og holdningspåvirke medarbejdere. Når det kombineres med myndighedernes mulighed for adgang, og mulighed for at sanktionere lovovertrædelser, så kan der opstå et samarbejde med stor effekt.

En af barriererne kan være, at myndighederne vanskeligt kan arbejde alene sammen med den ene af arbejdsmarkedets parter. Det synes derfor at være af stor betydning også at få arbejdsgiverorganisationer inddraget i et sådant samarbejde. Vi har ikke i litteraturen fundet eksempler på et stærkt samarbejde mellem arbejdsgiverorganisationer og myndigheder om sikring af arbejdsmiljøstandarder for migrantarbejdere. Dette kan undre, for det må antages, at arbejdsgiverne har en lige så stærk interesse for at modgå social dumping som fagforeningerne har det. Social dumping, om det så er i forhold til løn, arbejdsvilkår eller arbejdsmiljø, virker konkurrenceforvridende og er dermed en trussel mod de lovlydige arbejdsgivere.

Et andet forhold, der peges på i flere sammenhænge, er, at offentlig opmærksomhed omkring migrantarbejders arbejdsmiljø kan være en vigtig forudsætning for forbedringer. Offentlige institutioner er let påvirkelige af offentlig opmærksomhed, og offentlighed om ringe arbejdsmiljø kan derfor påvirke virksomheder, der leverer til den offentlige sektor, ganske negativt. Ligeledes kan forbrugeradfærden blive påvirket af offentlighed, og kan dermed afstraffe virksomheder, der tilbyder migrantarbejdere et ringe arbejdsmiljø.

Endelig nævnes der en række eksempler på, at myndigheder og civilsamfunds-organisationer har arbejdet sammen med forbedring af arbejdsmiljøforholdene for migrantarbejdere. Der kan f.eks. være tale om kirkesamfund eller nationale foreninger.

Delkonklusion

Det tredje forskningsspørgsmål, som nu skal besvares, hedder:

Hvilke myndighedsindsatser over for arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og blandt migrantarbejdere benyttes, og hvad er effekterne af disse?

Til besvarelse af dette spørgsmål står Arbejdstilsynet, med de nationale forskelle der her gør sig gældende, i centrum. Men der skal også være opmærksomhed på, at Arbejdstilsynet indgår i samarbejde med andre myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer og civile organisationer. Sammenfattende peger den undersøgte litteratur på en række strategiske tiltag:

Styrke kontrol og påbud, baseret på klager

For mange af migrantarbejderne er der store barrierer for at indgive klager til Arbejdstilsynet: Manglende kendskab til lovgivning, institutioner og klagemuligheder. Sproglige barrierer. Frygt for repressalier, hvis der indgives anmeldelser.

I forhold til dén problemstilling vil et strategitiltag indebære, at informationsniveauet højnes. Det kan være gennem skriftligt materiale på relevante sprog, introduktionskurser, styrkelse af den direkte og personlige orientering om muligheder, som f.eks. kan ske via landsmænd.

Proaktiv tilgang

Som supplement til tilsyn og påbud peger litteraturen på, at myndighederne kan arbejde proaktivt på at få virksomhederne til at sikre kvaliteten af arbejdsmiljøet. Et vigtigt aspekt er her at skabe offentlig opmærksomhed om problemstillingen. Myndigheder kan iværksætte kampagner om særlige problemstillinger i bestemte sektorer. Vejlede om hvad hovedentreprenører og offentlige og private kunder til serviceydelser skal være opmærksomme på i forhold til social dumping, herunder arbejdsmiljøforhold.

Den omfattende og kompetente kontrol

Det må forventes, at jo mere finmasket myndighedskontrollen er, jo mere alvorlig bliver den taget af virksomhederne. En finmasket kontrol er imidlertid meget ressourcekrævende. Litteraturen diskuterer på den baggrund, hvordan man kan udnytte kontrolkapaciteten bedre. Det kan ske ved, at der uddannes særlige kontrollanter i relation til migrantarbejdere, og at de tilsynsførende udveksler erfaringer og dermed gradvist bliver bedre til at rette kontrollen mod de virksomheder, hvor problemerne er størst.

Selvregulering

Litteraturen peger på, at myndighederne kan bidrage til, at der etableres selvregulerende systemer, oftest baseret på markedsmekanismer: En forudsætning for at en leverandør kan få en opgave er, at de opfylder visse standarder omkring oplæring af arbejdskraften, at de benytter arbejdsmiljøstandarder m.v.

En anden mulighed, der diskuteres i litteraturen, er mærkning af leverandører og af produkter i forhold til arbejdsmiljøet.

Der knytter sig også en række muligheder for at regulere arbejdsmiljøet gennem samarbejde med andre aktører.

Koordineret indsats mellem forskellige myndigheder

Social dumping relaterer sig til en lang række myndigheder: Skat, myndigheder, der står for udbetaling af sociale ydelser, udlændingemyndigheder, politi m.v. Her peger litteraturen på, at der kan spares ressourcer og effektiviteten kan øges, hvis disse myndigheder koordinerer deres indsats mod 'arbejdslivskriminalitet'.

Samarbejde med arbejdsmarkedsorganisationer og lokalsamfund

Et andet forhold, der peget på i litteraturen, er, at myndigheder og arbejdsmarkedsorganisationer har forskellige tilgange til virksomheder. De har forskellige informationskanaler, og virksomheder reagerer meget forskelligt på henvendelser fra henholdsvis myndighed eller arbejdsmarkedsorganisation. Her peger litteraturen på, at det nogle gange kan være nyttigt at inddrage lokalsamfund og det civile samfund. Det kan være handelsstandsforeninger, brancheforeninger, boligforeninger, religiøse samfund, nationale foreninger dækkende lande hvor migrantarbejderne kommer fra.

Myndighedsreguleringens virkninger

I forskningsspørgsmålet efterlyses der også viden om effekten af forskellige strategier for myndighedsindsatsen.

Der er ikke lavet egentlige evidensbaserede effektvurderinger af myndigheders indsats overfor migrantarbejderes arbejdsmiljø. Dette vil næppe heller være muligt. Der findes ikke præcise kvantitative indikatorer, der med nogen præcision kan anvendes til vurdering af kvaliteten af migrantarbejdernes arbejdsmiljø. Dermed bliver det heller ikke muligt med nogen kvantitativ præcision at vurdere, om en indsats for bedre arbejdsmiljø for migrantarbejderne har virket efter hensigten. Dertil kommer, at de forandringer der måtte ske i migrantarbejdernes arbejdsmiljø sjældent alene kan relateres til myndighedernes indsats. Andre faktorer som økonomiske konjunkturer og beskæftigelsesforhold vil også spille en rolle for migrantarbejdernes arbejdsmiljø. For de fleste af de indsatser vi refererer i det følgende, foreligger der dog mere kvalitative vurderinger og evalueringer af virkningen af indsatsen. Typisk er tilsynsførende, medarbejderrepræsentanter, ledere, sundhedspersonale m.v. kilder til sådanne evalueringer. Vurderingerne kan være lavet på baggrund af interviews og/eller surveys.

Diskussion

Der findes ikke evidensbaserede metoder på området, som blot kan implementeres i en dansk sammenhæng. Men der findes mange initiativer til, og erfaringer med, at forbedre arbejdsmiljøet for migrantarbejderne ved hjælp af en særlig myndighedsindsats. Mange af disse er effektvurderet ved brug af de foreliggende datakilder, som f.eks. kan være vurderinger fra tilsynsførende, arbejdsgivere og medarbejderrepræsentanter, sundhedspersonale m.v. Antallet af myndighedsinterventioner og ulykkesstatistik benyttes også som indikator.

Endelig skal det nævnes, at myndighedsindsatser, der er gennemført med tilsyneladende succes i andre lande ikke nødvendigvis vil have den samme effekt i Danmark. Forskelle i arbejdsmarkedets struktur og forskelle blandt grupper af migrantarbejdere kan influere på indsatsens effekt. Selv om der i litteraturen ikke findes sikker viden om hvad der virker i myndighedernes indsats for at sikre et bedre arbejdsmiljø for migrantarbejdere, kan den internationale litteratur på området være nyttig for udvikling af myndighedsindsatsen. Litteraturen præsenterer mange ideer til sådanne indsatser, og virkningen af disse indsatser er vurderet og diskuteret.

Metoder til måling og overvågning af migrantarbejderes arbejdsmiljø

I dette afsnit vil vi præsentere og diskutere de metoder, der i den udvalgte litteratur bliver anvendt i analyser af migrantarbejdernes arbejdsmiljø, arbejdsmiljøet i udenlandske virksomheder og myndighedsstrategier relateret til migranternes arbejdsmiljø. Styrker og svagheder i de anvendte metoder vil blive fremstillet kortfattet og opsummerende. Denne oversigt kan være nyttig for fremtidig forskning. Derudover kan de anvendte metoder i forskningen også inspirere den overvågning og prioritering, myndigheder og arbejdsmarkedsorganisationer har behov for i tilrettelæggelse af deres indsats til forbedring af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere.

Metodemæssige tilgange

Der anvendes et vidt spekter af metode-tilgange i den fremfundne litteratur, se tabellen nedenfor:

Metodisk tilgang	Migranternes arbejdsmiljø	Arbejdsmiljø i udenlandske virksomheder	Myndighedsstrategier	I alt
Review-artikler	7	1	1	9
Survey-studier	3		1	4
Registerstudier	2		1	3
Kvalitative studier	4	1	2	7
Mixed method	3	1	8	12
Dokumentanalyse	4	1	5	10
Sum	23	4	18	I alt: 45

Figur 2 Artiklernes metodiske tilgang

Vi vil her kort præsentere nogle metodiske styrker og svagheder i de forskellige tilgange.

Styrker og svagheder i reviews

Der er gennemført mange videnskabelige studier af migrantarbejderes arbejdsforhold og reguleringen heraf. Ofte udgør arbejdsmiljøet kun ét aspekt blandt flere i disse studier. Det er et omfattende arbejde at skabe sig et overblik over alle disse studier. Review-artiklerne etablerer et sådant overblik. Det lykkes for reviewstudierne at dokumentere i hvilke sektorer og hvilke typer virksomheder migrantarbejderne typisk arbejder, og reviewartiklerne dokumenterer nogle generelle forhold vedrørende migranternes arbejdsmiljø, sammenlignet med befolkningen som helhed. Når det gælder myndighedsstrategier relateret til migrantarbejdernes arbejdsforhold kan reviewstudierne skabe en vis systematik over forskellige strategier og den viden, der foreligger om strategiernes virkning. Den ene reviewartikel, vi har fundet, der relaterer sig til virksomheder, sammenfatter studier af arbejdsmiljøet i outsourcete virksomheder og arbejde i hjemmet, og

peger på nogle generelle årsager til, at arbejdsmiljøet er ringere her end på arbejdsmarkedet generelt.

Der er dog også en række begrænsninger i reviewartiklerne. Det er ikke muligt at være præcis i afgrænsningen af, hvilke artikler der skal inkluderes, da der opereres med en række uklare begreber. Det er som allerede nævnt uklart, hvad begrebet migrantarbejdere helt præcist omfatter. Ligeledes er der begrebsmæssige forskelle på, hvorledes arbejdsmiljøforhold forstås. En anden problemstilling ligger i det høje aggregeringsniveau. Artiklerne samler op på videnskabelige resultater skabt blandt meget forskellige grupper af migrantarbejdere, der fungerer i forskellige sektorer, på forskellige arbejdsmarkeder og under forskellige reguleringsforhold. Fundene i reviewartiklerne bliver derfor ganske overordnede og almene og ikke lige så handlingsanvisende som mere kontekstspecifikke studier kan være.

Styrker og svagheder ved survey-studier

Studier, der anvender surveydata, kommer tættere på arbejdsmiljøet, fordi man kan spørge migrantarbejderne selv om, hvordan de vurderer forskellige aspekter af deres arbejdsmiljø. Med surveys søger man at opnå et tilnærmet repræsentativt billede, der ofte omfatter mange arbejdspladser og måske også flere forskellige sektorer.

Der er også gennemført surveystudier, der ikke retter sig mod migrantarbejdere, men mod eksperter, der kender migrantarbejders arbejdsforhold. De kan også levere nyttig viden om migrantarbejdernes arbejdsmiljø.

Surveystudier beskriver arbejdsmiljøet i nogle almene og forudbestemte kategorier, som efterfølgende skal fortolkes. I den forbindelse skal man være opmærksom på, at migrantarbejdernes vurderinger af deres arbejdsmiljø vil være påvirket af deres forventninger. Det kan meget vel være således, at migrantarbejdere og ikke-migrantarbejdere vil vurdere det samme arbejdsmiljø ganske forskelligt.

De to største problemer ved surveystudier er først at finde de relevante svarpersoner, og dernæst at få dem til at svare på et spørgeskema. Migrantarbejderne er ofte mangelfuldt registrerede, og dermed kan surveystudiet ikke få adgang til alle grupper af migrantarbejdere. Dertil kommer, at der for mange migrantarbejdere vil være forskellige barrierer for at besvare et spørgeskema. Man må således forvente, at både sprog og almen motivation til at svare kan udgøre væsentlige barrierer.

Styrker og svagheder i registerbaserede studier

Styrken ved registerbaserede analyser er generelt, at datamaterialet er omfattende, og at der ofte kun er et lille bortfald. Når man f.eks. bruger registerdata fra skadestuerne for at identificere arbejdsulykker blandt migrantarbejdere, så kommer man ud over den bias der ligger i, at migrantarbejdere måske i mindre grad anmelder ulykker end den øvrige befolkning.

Den store svaghed ved registerdata inden for nærværende felt er, at der ikke foreligger mange gode data. Der er ikke registerdata om arbejdsmiljøet som sådan, men kun om nogle indikatorer for arbejdsmiljøets kvalitet. Der findes registerdata om ulykker, men kun en mindre del af de

faktiske ulykker registreres, og arbejdsulykker er kun et aspekt af arbejdsmiljøet. Der kan findes registerdata om sygefravær blandt lønmodtagere med midlertidigt ophold, men de vil formentlig også være af yderst tvivlsom kvalitet.

Styrker og svagheder ved kvalitative interviews

Kvalitative interviews i en dialogisk form kan give en nuanceret indsigt i arbejdsmiljøets karakter. Derudover kan interviews med forskellige medarbejdere og ledere give indblik i medarbejder- og ledelsesperspektiver på arbejdsmiljøet, ligesom der kan etableres indsigt i dynamikker og mekanismer, der skaber det arbejdsmiljø, migranterne fungerer i. Interviews med myndigheds personer kan give et nuanceret billede af problemstillinger ved regulering af arbejdsmiljøer.

Hvor de kvantitative studier kan bidrage til at afdække, hvor der er behov for at myndigheder og arbejdsmarkedsorganisationer retter opmærksomheden for at sikre migrantarbejdere et godt arbejdsmiljø, vil de kvalitative studier give inspiration til og indsigt i, hvordan der kan gribes ind, så arbejdsmiljøet forbedres.

Der er dog også en række begrænsninger i de kvalitative interviews: Interviewene foregår ofte i et separat rum adskilt fra arbejdet. I den situation kan der være mange forhold i arbejdsmiljøet, som det ikke falder interviewpersonen naturligt at tage op. Endvidere vil interviewpersonen altid være påvirket af interviewerens, bl.a. fordi interviewpersonen har nogle forventninger til, hvad interviewerens er ude efter.

Der er også store vanskeligheder i at finde en dækkende udvælgelse af interviewpersoner. Der arbejdes her f.eks. med snowball-tilgangen: På baggrund af ét interview udvælges en potentiel ny interviewperson i dialog med den aktuelle interview-person. Det er også muligt at benytte foreninger, religiøse samfund m.v. til at finde frem til relevante interviewpersoner. Naturligvis er det også muligt at indgå samarbejde med virksomheder om interviewundersøgelser, men det vil oftest være virksomheder med relativt velordnede forhold, der giver adgang til sådanne undersøgelser.

Styrker og svagheder i deltagerorienterede studier

Deltagerorienterede studier kan være af meget forskellig karakter. Der kan være tale om observationer, hvor forskeren er til stede, men kun er en 'flue på væggen'. Passive observationer og interviews kan kombineres. Forskeren kan indgå i arbejdet og gennemføre samtaler med migrantarbejderne i den sammenhæng. Forskeren kan lægge op til at medarbejderne selv gennemfører kortlægning og forandring af deres arbejdsmiljø, og forskerne kan være en aktiv part i forandringsprocesserne.

Styrken i deltagerorienterede studier er bl.a., at de fysiske forhold, arbejdets organisering, den daglige praksis (f.eks. formelt og uformelt samarbejde) kan indfanges i de videnskabelige studier. Skjult eller ikke italesat viden og erfaringer kan blive synliggjort af udefra kommende forskere. Forskningen kan bidrage til at skabe læring og udvikling på de arbejdspladser, hvor der observeres,

og forskningen kan skabe refleksion, læring og inspiration i relation til andre arbejdspladser og i relation til andre sammenhænge.

Svagheden ved deltagerorienterede studier er bl.a., at de ikke kan skabe overblik over problemernes omfang.

Styrker og svagheder i mixed method

Hensigten med studier, der anvender mixed methods, er at forene de fordele, der ligger i kvantitative studier, med de fordele, der ligger i kvalitative studier. For at udtrykke det simpelt, kan den kvalitative del af studiet give indsigt i problemernes karakter, og den kvantitative del af studiet kan give indsigt i problemernes omfang og sammenhænge. I det ideelle mixed method studie sker der en interaktion mellem det kvantitative og det kvalitative. Den kvantitative del af studiet kan identificere områder, det synes at være af særlig interesse at studere. Den kvalitative kan identificere problemstillinger, som yderligere kan kvalificeres gennem kvantitative studier. Studiet er altså ikke styret af hypoteser, som det kvantitative studie oftest er, men forskerne tillader, at studiets problemstillinger udvikler sig med den viden, der genereres i forløbet. Studier af migranters arbejdsmiljø, der anvender mixed methods, vil sjældent være styret af klare hypoteser, og hensigten vil sjældent være at finde kausale relationer mellem forskellige variable i migranternes liv og arbejde. Studierne vil, bl.a. på grund af problemstillingens kompleksitet og datagrundlagets ufuldstændighed, være orienteret mod afdækning og kortlægning, og studierne vil bestræbe sig på at identificere dynamikker i feltet.

Dokumentanalyser

Dokumentanalyser baserer sig typisk på eksisterende studier af området, lovdokumenter, policydokumenter, informationsmateriale og måske også pressemateriale. Dokumentanalyserne skaber ikke en unik ny viden, men giver et overblik over forholdenes tilstand, dominerende (og marginaliserede) diskurser og opfattelser/synspunkter i den hidtidige udvikling. Vi har ikke her medbragt artikler, hvor der foretages egentlig tekstanalyse. Dokumentanalyser gennemføres ofte på institutionsniveau, sektorniveau og nationalt niveau. Det kan i særlig grad være nyttigt at lave sammenlignende studier mellem lande ved hjælp af dokumentanalyser.

Delkonklusion

Der foreligger en del viden om migrantarbejderes arbejdsmiljø. Der foreligger kun sparsom viden om udenlandske virksomheders arbejdsmiljø. Dette skyldes primært, at det er vanskeligt at definere, hvad der skal forstås ved udenlandske virksomheder. I forhold til myndigheders indsatser, når det drejer sig om at regulere og overvåge arbejdsmiljøindsatsen, leverer den internationale forskning langt fra fyldestgørende viden for nationale og regionale myndigheders og arbejdsmarkedsorganisationers indsats over for migrantarbejdernes arbejdsmiljø. Hovedårsagen er, at den nødvendige viden på dette område er stærkt afhængig af, hvilke migrantgrupper der er tale om, arbejdsmarkeds- og erhvervsstruktur, regler og institutioner og

traditioner på arbejdsmarkedet. International forskning på området kan dog give inspiration, men resultaterne kan ikke umiddelbart og direkte overføres til andre nationale eller sektormæssige sammenhænge. Inden for den nationale sammenhæng kan analyser i en sektor ikke umiddelbart overføres til andre sektorer. Vi er her, som allerede nævnt, inden for et område, hvor kompleksiteten er stor, og hvor kontekstuelle forhold er af stor betydning (Cartwright & Hardie 2012). Det er derfor nødvendigt med kontekstspecifik viden om migrantarbejdernes arbejdsmiljø. Måske kan en sådan vidensopbygning ske i et samspil mellem myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer og forskning på området.

Diskussion: Metoder i skæringsfeltet mellem forskning og praksis

I den litteratur vi har gennemgået bliver praksis udforsket. Det gælder for den praksis der udøves i virksomhedernes arbejdsmiljø, og det gælder for den praksis myndigheder og arbejdsmarkedsorganisationer udøver for at forbedre arbejdsmiljøet. Vi vil her tillade os at foreslå, at man ikke alene interesserer sig for udforskning af praksis, men at man også interesserer sig for den forskende praksis. En praksis, der kan opstå i et samarbejde mellem forskning og praksis. Her vil vi først pege på, at der er et indlysende behov for at skabe et bedre datagrundlag, som både kan anvendes forskningsmæssigt til at identificere problemernes omfang og karakter, og som kan bruges til at tilrettelægge myndighedernes indsats. En vej til at opnå dette er administrative opstramninger. I kapitlet om myndighedsstrategier ligger der en række eksempler fra lovgivning i andre lande, som vil kunne bidrage til et bedre datagrundlag for en arbejdsmiljøindsats over for migrantarbejdere. Der er lande, hvor vikarbureauer, der formidler udenlandsk arbejdskraft, skal lade sig registrere. Dette kan give adgang til data om formidling af udenlandsk arbejdskraft. Hvis registreringskravene til udenlandske arbejdstagere skærpes, giver det også et bedre datagrundlag. En anden tilgang kan være at skabe kontakt mellem forskellige praksisrelaterede vidensressourcer. Man kan samle forskellige parter til drøftelse af arbejdsmiljøforholdene for migrantarbejdere. Det kan være arbejdsmarkedsmyndigheder, sundhedspersonale, nationale foreninger fra de lande hvorfra migrantarbejderne kommer fra og arbejdsmarkedsorganisationer. Sådanne udvekslinger bør gøres sektorspecifikke. En form for dokumentation af resultaterne fra sådanne møder vil formentlig være hensigtsmæssig.

Arbejdstilsynet, rådgivningsinstitutioner og arbejdsmarkedsorganisationer har forskellige veje til at ændre praksis og dermed også forskellige muligheder og behov for at skabe sig indsigt i praksis. Erfarne medarbejdere, om det så er tilsynsførende, arbejdsmiljørådgivere, ansatte eller valgte i arbejdsmarkedsorganisationerne, har opbygget meget kontekstspecifik viden om praksis. Denne viden er dog oftest individualiseret og tavs – det kan være en næsten kropsliggjort viden hos den enkelte. Vi foreslår, at man bevæger sig hen mod en forskende praksis, hvor aktiviteter og erfaringer samles op efter en vis systematik, og feltet gøres mere transparent.

For tilsynsførende kunne det f.eks. være et spørgsmål om at udvikle og synliggøre viden om, hvordan problematiske virksomheder identificeres (jf. #3 udredning). Hvordan den tilsynsførende kan afkode virksomhedens intentioner, og indrette sit tilsyn derefter. Hvordan medarbejderne opfatter den tilsynsførende, og hvordan den tilsynsførende kan etablere tillid og lydhørhed hos

medarbejderne. Hvilken rådgivning og hvilke påbud virker i hvilke situationer, og hvilke virker ikke? Der kan her gennemføres erfaringsudveksling og dialog om konkrete cases. Dialogen kan foregå mellem tilsynsførende, eller, måske nogle gange, sammen med rådgivere. Gradvist kan der opbygges en fælles erfaringsbase, måske i relation til forskere, der faciliterer, dokumenterer, systematiserer og analyserer i en form for praksisnær aktionsforskning (Kemmis et al. 2014). Også rådgivere har behov for at forstå arbejdsmiljøet som praksis, med både ledere og medarbejdere som aktive agenter. En sådan forståelse er allerede etableret uformelt, men der er også her behov for systematisering, kollektivisering og videre udvikling af den fælles viden. Forventningerne til rådgiverne er meget anderledes, end de er til de tilsynsførende, og rådgiverne har andre muligheder for at agere overfor ledere og medarbejdere. Derfor har rådgiverne behov for en lidt anden viden og forståelse af arbejdsmiljøet som det praktiseres.

Fagforeningerne har igen lidt andre behov: For at få en god kontakt til migrantarbejderne har fagforeningerne ikke alene behov for indsigt i migrantarbejdernes arbejdsmiljø, men i deres samlede livssituation, så de kan imødekomme migrantarbejdernes behov og få dem ind i et samarbejde med fagforeningerne.

Arbejdsgiverorganisationer har behov for viden om, hvad der driver lederne og ejerne for at bidrage til, at de bliver integreret i det etablerede arbejdsmarkedssystem.

Vi foreslår således overordnet, at myndigheders arbejdsmiljøindsats tilrettelægges på måder, der i højere grad tager højde for de kontekstuelle forhold, der gør sig gældende i forhold til migrantarbejders og de udenlandske virksomheders situation og arbejdsmiljø. Gennemgangen af den foreliggende litteratur peger på, at der foreligger viden og metoder, som kan bidrage til udvikle indsatser (f.eks. #3 udredning, #9, #12, #18, #23, #36, #39, #40).

Vi vil endvidere pege på, at den praksisteoretiske tilgang, som vi har anvendt i dette litteraturstudium, har potentiale til at skabe ny og mere kontekstsensitiv viden om migranternes og udenlandske virksomheders arbejdsmiljø. Arbejdsmiljøets kompleksitet og kontekstbestemthed fremtræder, hvis man undersøger det i forhold til de fysiske rammer, regler, kompetencer, projekter og traditioner, der gør sig gældende for de fremherskende praksisser i arbejdet og i migranternes liv. Selvom det ganske vist er et omfattende arbejde at kortlægge kontekster og fremherskende arbejdspraksisser, så findes der metoder, der med en relativt begrænset indsats kan give ny og værdifuld viden om feltet. En afdækning kan med fordel gennemføres ved at anvende etnografiske og feltorienterede metoder, der er velegnede til at beskrive og kortlægge dominerende praksisser og aktiviteter på en byggeplads, i en organisation eller i netværk af migranter og microvirksomheder (se f.eks. Gherardi 2019). En praksisnær afdækning af og intervention i forhold til migranternes arbejdsmiljøproblemer kunne f.eks. gennemføres i eksperimenterende projekter gennemført i et samspil mellem myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer og konsulenter/forskere. Det vil nok være fordelagtigt, hvis sådanne bliver afgrænset til særlige sektorer.

Muligheden for, at sådanne projekter får en blivende effekt styrkes, hvis de gennemføres med følgeforskning, hvor forløb og resultater dokumenteres, eller aktionsforskning, hvor forskerne selv er involveret i eksperimenterne. En sådan indsats kunne med fordel blive understøttet af

instruktionsmateriale og kurser, der sætter aktører fra de involverede parter – herunder tilsynsførende fra Arbejdstilsynet – i stand til at gennemføre og deltage i praksisorienterede aktionsforskningsinterventioner indenfor særligt udsatte sektorer.

Der findes således en række muligheder for at forbedre måling og overvågning af migrantarbejderes arbejdsmiljø igennem udvikling af praksis på området. Vi peger her på tre muligheder:

- At myndigheder og andre involverede indsamler data igennem deres administrative praksis. F.eks. kan datagrundlaget styrkes gennem krav til registrering af udenlandske arbejdstagere, krav om at vikarbureauer registreres m.v.
- At medarbejdere i tilsynsmyndigheden, måske i samarbejde med rådgivere og andre, udveksler og systematiserer erfaringer. Måske med tilknyttet forskning
- At der iværksættes eksperimenter, som følges systematisk gennem følgeforskning eller aktionsforskning

Litteraturliste

Migranternes arbeidsmiljø

- #1 Aasland, A. & Tyldum, G. (2016). Opportunities and risk among the migrant workers in the hotel industry in Oslo, *Nordic Journal of Migrant Research*, 6(2), 92-101.
- #2 Ahonen, E. et al. (2007). Immigrant population, work and health – a systematic literature review, *Scandinavian Journal of Work Environ Health*, 33(2), 96-104.
- #3 Arbeidstilsynet (2017). Helseproblemer og ulykker i bygg og anlegg, 1-50.
- #4 Arcury, T. et al. (2014). Occupational safety beliefs among latino residential roofing workers, *American Journal of Industrial Medicine*, 57, 718-725.
- #5 Benach, J. et al. (2011). Migrant and "Low-skilled" Workers in Destination Countries, *POLS Medicine*, 8(6), e1001043.
- #6 Biering, K. et al. (2017). Work injuries among migrant workers in Denmark, *Occupational Environment Medicine*, 74, 235-242.
- #7 Casey, T. et al. (2015). Do you see what I see? Effects of national culture on employee's safety-related perceptions and behavior, *Accident Analysis and Prevention*, 78, 173-184.
- #8 Doki, S. et al. (2017). Stress of working abroad: A systematic review, *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 91, 767-784.
- #9 Facey, M. (2003). The health effects of taxi driving. The case of visible minority drivers in Toronto, *Canadian Journal of Public Health*, 94(4), 254-257.
- #10 Guldenmund, F. et al. (2013). An exploratory study of migrant workers and safety in three European countries, *Safety Science*, 52, 92-99.
- #11 Haregraves, S. et al. (2019). Occupational health outcomes among international migrant workers: a systematic review and meta-analysis, *Lancet Global Health*, 2019(7), e872-82.

- #12 Holmes, S. (2006). An ethnographic study of the social context of migrant health in the United States, *PLOS Medicine*, 3(10), e448. DOI: 10.1371/journal.pmed.0030448
- #13 Hoppe, A. (2011). Psychosocial Working Conditions and Well-being Among Immigrant and German Low-wage Workers, *Journal of Occupational Health Psychology*, 16(2), 187-201.
- #14 Hviid, K. et al. (2010). Rekruttering af udenlandsk arbejdskraft: Indvandreres arbejdsmiljø og tilknytning til arbejdsmarkedet i Danmark, *Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA)*, 1-66.
- #15 Moyce, S. & Schenker, M. (2018). Migrant workers and their occupational health and safety, *Annual Review of Public Health*, 39, 351-365.
- #16 Mucci, N. et al. (2019). Migrant workers and physical health: An umbrella review, *Sustainability*, 11, 232, 1-22.
- #17 Pérez, E. et al. (2012). Differences in working conditions and employment arrangements among migrant and non-migrant workers in Europe, *Ethnicity and Health*, 17(6), 563-577.
- #18 Reid, A. et al. (2014). Taking risk and survival jobs: Foreign-born workers and work-related injuries in Australia, *Safety Science*, 70, 378-386.
- #19 Salminen, S. (2011). Are immigrants at increased risk of occupational injury? A literature review, *The Ergonomics Open Journal*, 4, 125-130.
- #20 Samant, Y. & Nyrønning, C.Å. (2018). *Utenlandske arbeidstakere skader seg oftere på jobb enn norske: Risikoreduksjon skal forebygge arbeidsskader for alle*, *Ramazzini*, 25, 2018/1, 5-9.
- #21 Schenker, M. (2010). A global perspective of migrant and occupational health, *American Journal of Industrial Medicine*, 1-9.
- #22 Sterud, T. et al. (2018). A systematic review of the working conditions and occupational health among immigrants in Europe and Canada, *BMC Public Health*, 18:770

- #23 Tutt, D. et al. (2013). 'In the air' and below the horizon: Migrant workers in UK construction and the practice-based nature of learning and communicating OHS, *Construction Management and Economics*, 31(6), 515-527.

Udenlandske virksomheders arbejdsmiljø

- #24 Nunes, I. (2012). The nexus between OSH and subcontracting, *Work*, 41, 3062-3068
- #25 Quinlan, M. & Bohle, P. (2008). Under pressure, out of control, or home alone? Reviewing research and policy debates on the occupational health and safety effects of outsourcing and home-based work, *International Journal of Health Services*, 38(3), 489-523.
- #26 Rambøll (2016). Arbejdstilsynet. Analyse af udenlandske tjenesteyderes karakteristika og behov.
- #27 Schubert, U. & Deijkstra, J. (2009). Working safely with foreign contractors and personnel, *Safety Science*, 47, 786-793.

Myndigheders indsatser

- #28 Arbejdstilsynet (2015). *Erfaringer fra Arbejdstilsynets tilsyn mot sosial dumping*, Kompass tema nr. 1-30.
- #29 Arnholtz, J. & Refslund, B. (2019). Active Enactment and virtuous circles of employment relations: How Danish unions organized the transnationalized Metro construction project, *Employment and Society*, XXXX
- #30 Bust, P. et al. (2008). Managing construction health and safety: Migrant workers and communicating safety messages, *Safety Science*, 46, 585-602.
- #31 Cevea (2017). Nordiske tiltag mod social dumping. En gennemgang af fænomenet, dets udbredelse og indsatsen mod det. 1-110.
- #32 Elding, L. et al. (2011). *Evaluering av tiltak mot sosial dumping*, FaFo, 1-226.
- #33 Fine, J. & Gordon, J. (2010). Strengthening labor standards enactment through partnerships with workers' organizations, *Politics and Society*, 38(4), 552-585.

- #34 Grillis, A.N. & Dyreborg, J. (2015): Social dumping – et særligt problem for byggebranchen? *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 17.2
- #35 James, P. et al. (2015). Protecting workers through supply chains: lessons from two construction case studies. *Economic and Industrial Democracy*, 36 (4). pp. 727-747. ISSN 0143-831X
- #36 Kosny, A. & Allen, A. (2016). Falling through the cracks? An analysis of health and safety resources for migrant workers in Australia, *International Journal for Migration, Health, and Social Care*, 12(2), 99-108.
- #37 Meardi, G. et al. (2012). Constructing uncertainty: Unions and migrant labour in construction in Spain and the UK, *Journal of Industrial Relations*, 54(1), 5-21.
- #38 Neby, S. et al. (2016): Innsats mot arbeidslivskriminalitet. Kartlegging og evaluering av hvordan det tverretatlige statlige samarbeidet fungerer. UNI Research, Rokkansenteret. Rapport 7-2016, 1-130.
- #39 Quinlan, M. (2008). Community Campaigns, Supply Chains, and Protecting the Health and Well-being of workers, *American Journal of Public Health*, 99(3), 538-546.
- #40 Pink, S. et al. (2010). Ethnographic methodologies for construction research: knowing, practice, and intervention, *Building Research and Information*, 38(1), 647-659.
- #41 Skovly, M. et al. (2017): Measures to counteract work-related crime – airport developments in Norway. *ScienceDirect. Elsevier*, 664-671.
- #42 Smith, L. et al. (2013). Improving the psychosocial work environment at multi-ethnic workplaces: A multi-component intervention strategy in the cleaning industry, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10, 4996-5010.
- #43 Underhill, E. & Rimmer, M. (2017). Private governance, state regulation and employment standards: How political factors shape their nexus in Australian horticulture, *Industrial Relations*, 72(1), 33-55.
- #44 Wang, Z. & Jing, X. (2018). Job satisfaction among immigrant workers: A review of determinants, *Soc Indic Res*, 139, 381-401.

#45 Ødegaard, A.M. et al. (2007). Fra øst uten sikring. EU-utvidelsen og HMS-konsekvenser på norske bygge- og anleggsplasser, FaFo.

Øvrig litteratur

Ailon, G. (2008). Mirror, mirror on the wall: Culture's consequences in a value test of its own design, *The Academy of Management Review*, 33(4), 885-904.

Buch, A. (2017). Praksisteori og arbeidslivsforskning, *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 19(4), 36-50.

Cartwright, N. & Hardie, J. (2012). *Evidence Based Policy: A Practical Guide to Doing it Better*, Oxford: Oxford University Press.

Gherardi, S. (2019). *How to conduct a practice-based study. Problems and methods*. 2nd edition, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Kemmis, S., McTaggart, R. & Nixon, R. (2014). *The Action Research Planner. Doing Critical Participatory Action Research*, Singapore: Springer.

Schatzki, T. (2019). *Social change in a material world*, London: Routledge.

Resum er

Artikel #1

Artiklens titel	Aasland, A. & Tyldum, G. (2016). Opportunities and risks among migrant workers in the hotel industry in Oslo, <i>Nordic Journal of Migrant Research</i> , 6(2), 92-101.
Artiklens formål	Artiklen undersøger arbejdsvilkår, karrierer og aspirationer blandt immigrantarbejdere i hotelindustrien i regionen omkring Oslo.
Artiklens forskningsspørgsmål	Hvad indebærer det, at hotelsektoren indtager rollen som en større arbejdsgiver for immigrantarbejdere? Hvordan responderer immigrantgrupper på de strukturelle vilkår, som disse arbejdspladser tilbyder?
Artiklens metode	Artiklen bruger teorier om arbejdsmarkedssegregation og segmentering og trækker på survey-data om hotelarbejdere. Der er endvidere udført face-to-face interview med 867 informanter på 40 (ud af 110) hoteller i Oslo-området, og 44% af disse responderede på et opfølgende online/postalt survey-spørgeskema. Det empiriske materiale er efterfølgende blevet behandlet via korrespondanceanalytiske metoder.
Artiklens empiri	Artiklens empiri er baseret på interview med 867 informanter fra hotelbranchen i Oslo-området og opfølgende spørgeskemaer.
Artiklens kontekst	Efter EU-ekspansionen mod øst i 2004 er antallet af migrantarbejdet steget kraftigt i Norge. I Oslo-regionen i 2015 var 23% af befolkningen født udenfor Norge af ikke-norske forældre. Migrantarbejdere udgør endvidere ca. 50% af hotelarbejdere i Oslo-regionen. De fleste hotelkæder i Oslo-regionen er norsk ejet. Stort set alle medarbejdere har en kontrakt, men arbejdsforholdene er generelt præget af 'flexibilisering', altså deltidsstillinger, skiftende arbejdstider, sæsonarbejde, hyppigt overarbejde, brug af underleverandører, brug af vikarbureauer, osv.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Undersøgelsen viser, at der er en moderat tendens til arbejdspladssegregation: Det er primært norske medarbejdere, der betjener 'frontline' funktioner (tjenere, receptionister, m.m.), mens immigranter primært varetager 'backroom' funktioner (rengøring, opvaskere, m.m.). Løn og

	<p>arbejdsvilkår er generelt dårligere for medarbejdere i 'backroom' funktioner. Der er flest immigranter arbejder i 'backroom' funktioner. Men der er store forskelle i arbejdsvilkår blandt immigrantarbejdere – større end mellem norske- og immigrantarbejdere. Flest ikke-europæiske immigranter er mindst tilfredse med deres arbejdssituation – selvom deres arbejdsvilkår objektivt er sammenlignelige med norske medarbejders. Forfatterne tilskriver dette forhold, at ikke-europæiske immigrantarbejdere har akkumulerede problemer, der fastlåser dem i en utilfredsstillende arbejdssituation. Undersøgelsen finder, at hotelbranchen segmenterer medarbejdere i 3 grupper: 1) norske og vesteuropæiske medarbejdere med faste og gode arbejdsvilkår, 2) midlertidigt ansatte (både norske og immigranter), der accepterer relativt dårlige arbejdsvilkår, fordi de kun er midlertidige, og 3) marginaliserede (immigrant)grupper, der er fastlåst i jobs med relativt dårlige arbejdsvilkår, fordi de står bagest i jobkøen. Forfatterne konkluderer, at det er misvisende at betragte immigranter som én gruppe i relation til deres arbejdsmiljø.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med de fysiske rammer for arbejdet.</p>
<p>2. Regler</p>	<p>Artiklen beskæftiger sig kun overordnet med regler og regulering af feltet. 98% af de interviewede har en kontrakt, der regulerer deres løn og arbejdsvilkår. Flere ikke-europæiske immigranter er organiseret i fagforeninger end norske.</p>
<p>3. Kompetencer</p>	<p>Undersøgelsen har registreret respondenternes formelle uddannelsesniveau. Det viser sig, at der ikke er markante forskelle mellem immigranternes og norske medarbejders formelle uddannelsesniveau – dog har immigranter fra de nye EU-lande en højere uddannelsesbaggrund end andre immigranter samt norske medarbejdere. Undersøgelsen har dog ikke målt medarbejdernes sprogfærdigheder formelt eller forholdt sig til medarbejdernes uformelle kompetencer.</p>

4. Projekter	Undersøgelsen forholder sig til informanternes projekter for så vidt der spørges til, om de forestiller sig, at blive i det nuværende job eller om de blot ser det som midlertidigt.
5. Traditioner	Artiklen forholder sig i begrænset omfang til de traditioner, som gør sig gældende i hotelbranchen. Den forholder sig ikke til traditioner, der knytter sig til specifikke etniske grupper blandt informanterne.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver et relativt facetteret billede af, hvordan immigranter og ikke-immigranter i hotelbranchen i Oslo-regionen opfatter deres arbejdsvilkår. Den påviser, at norske medarbejdere generelt opfatter deres arbejdsvilkår som værende mere attraktive end immigrantarbejdere, men at der er store forskelle og mange nuancer, der ikke følger dikotomien mellem immigranter/ikke-immigranter. Vurderingen af om arbejdsvilkårene er acceptable afhænger i vid udstrækning af medarbejdernes aspirationer: (immigrant)medarbejdere, der ser deres jobs som midlertidige, er i højere grad villige til at acceptere deres arbejdsvilkår end immigrantarbejdere, der ikke har udsigt til at komme videre og få mere attraktive arbejdsvilkår.</p> <p>Artiklen peger således på, at arbejdskvalitet er kontekstuel bestemt – i dette tilfælde i forhold til immigranternes udsigter til at få bedre arbejdsvilkår i fremtiden.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at pege på de kontekstuelle og subjektive faktorer, der bidrager til medarbejdernes vurdering af arbejdsmiljøet.</p>	

Artikel #2

Artiklens titel	Ahonen, E., Benavides, F. & Benach, J. (2007). Immigrant populations, work and health – a systematic literature review, <i>Scandinavian Journal of Environmental Health</i> , 33(2), 96-104.
Artiklens formål	Artiklen opsamler information om immigranternes arbejdsrelaterede sundhedsforhold som beskrevet i nyere videnskabelig litteratur
Artiklens forskningsspørgsmål	Artiklen har ikke et formuleret forskningsspørgsmål.
Artiklens metode	Litteraturstudiet er foretaget som søgning i PubMed databasen med følgende søgeord: 'immigrant', 'migrant', 'ethnic minority', 'occupational health', 'occupational injury' og 'worker' for litteratur publiceret mellem 1990-2005. Søgningen omfattede både engelsksprogede og spanskprogede artikler.
Artiklens empiri	48 videnskabelige artikler.
Artiklens kontekst	Der var på tidspunktet for artiklens udfærdigelse ikke foretaget systematiske litteraturreviews, der kortlagde migranters arbejdsmiljø. 90% af artiklerne stammer fra studier foretaget i USA, Australien, Canada og Sverige. De omfattede både kvalitative og kvantitative studier.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Overordnet peger de fleste reviewede artikler på, at immigrantarbejdere har høje risici ift. arbejdsmæssig udsathed, ulykker og sygdomme, ligesom der generelt peges på at immigrantarbejdere ikke får sikkerhedsuddannelse, mangler adgang til sundhedstilbud, og at de ikke får kompensation i tilfælde af ulykker eller sygdom. Årsagerne hertil anføres som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udenlandske arbejdere får ofte de farligste opgaver og jobs • Manglende træning i sikkerhedsforanstaltninger • Arbejdets midlertidige karakter • Frygt for repressalier, hvis der klages • Sproglig og kulturel kompleksitet, der hindrer effektiviteten af sikkerhedsuddannelse <p>Artiklen peger på, at der er behov for yderligere information om migrantarbejders arbejdsmiljøbehov og sundhedstilstand. Der er behov for yderligere kvalitative beskrivelser af de udenlandske arbejders situation og</p>

	<p>vilkår, ligesom der er behov for yderligere data om deres sociale situation og baggrund.</p> <p>Litteraturen lider under en række metodologiske problemer. Væsentligst er nok uklarheden omkring terminologi og definitionerne på (im)migranter, fremmede, udenlandsk arbejdskraft, (etniske) minoritetsgrupper, m.m.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
1. Fysiske rammer	<p>Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med arbejdsmiljøets fysiske rammer</p>
2. Regler	<p>Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med regler og procedurer i arbejdet</p>
3. Kompetencer	<p>Artiklen peger på, at migranter mangler færdigheder og viden om sikkerhedsforhold, og at manglende uddannelse og manglende (sproglige og kulturelle) forudsætninger for deltagelse i sikkerhedskurser ofte er en årsag til arbejdsulykker</p>
4. Projekter	<p>Artiklen peger på, at der er behov for flere kvalitative data om migrantarbejdernes aktiviteter</p>
5. Traditioner	<p>Den reviewede litteratur tager ikke i tilstrækkelig omfang højde for migrantarbejdernes forudsætninger og behov. Artiklen peger på, at der er behov for mere kvalitativ forskning på dette felt.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen er et af de første reviews af litteraturen om migranters arbejdsmiljø. Den konstaterer, at migrantarbejdere har større risici i arbejdet og bliver involveret i flere arbejdsulykker end ikke-migranter. Litteraturen forklarer dette ved, at migrantarbejdere får farligere opgaver og arbejder i brancher, hvor der sker flere ulykker. Artiklen peger på de overordnede årsager til dette, men efterlyser mere kvalitativ forskning til at beskrive bagvedliggende mekanismer i migranternes arbejdsmiljø.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen peger på centrale og generelle årsager til migranters arbejdsmiljøproblemer. Den peger endvidere på centrale terminologiske og metodologiske problemer i litteraturen.</p>	

Artikel #3

Artiklens titel	Arbejdstilsynet (2017). Helseproblemer og ulykker i bygg og anlegg, 1-50.
Artiklens formål	Rapporten beskriver sundhedsproblemer og arbejdsmiljøeksponering for bygge- og anlægsvirksomheder og sammenligner dette med andre erhverv. Udviklingen i dødsulykker og skader i bygge- og anlægsvirksomheder beskrives. Rapporten præsenterer også en sammenligning mellem udenlandske og norske arbejdstagere.
Artiklens forskningsspørgsmål	Se ovenfor
Artiklens metode	Ikke særskilt beskrevet – men tolkning af statistisk materiale
Artiklens empiri	Datagrundlaget er et udvalg af ulykker meldt til Arbejdstilsynet i 2013 og tal på beskæftigelse fra det norske Statistisk Centralbureau.
Artiklens kontekst	
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>En ud af tre som omkom i arbejdsulykker i bygge- og anlægsvirksomheder havde udenlandsk statsborgerskab i perioden 2012-2016. Udenlandske arbejdstagere har 1,3-1,6 gange højere risiko for at omkomme i arbejdsulykker end arbejdstagere født og opvokset i Norge. Der henvises til følgende faktorer for at forklare denne forskel:</p> <p><u>Aldersfordeling.</u> Aldersfordelingen på omkomne i arbejdsulykker er ulige for arbejdstagere med norsk og udenlandsk statsborgerskab. 57 % af de omkomne med udenlandsk statsborgerskab er under 30 år. Tilsvarende tal for de norske er 29 %. Det er ingen registrerede arbejdsskadedødsfald med udenlandsk statsborgerskab i aldersgruppen 55 år og ældre i perioden 2012-2016. Til sammenligning tilhørte 32 % (9 af 28) denne aldersgruppe blandt de omkomne med norsk statsborgerskab. En hovedårsag er forskelle i aldersfordeling mellem beskæftigede arbejdstagere født og opvokset i Norge og udenlandske arbejdstagere.</p> <p><u>Tid hos arbejdsgiveren.</u> Af de udenlandske arbejdere som omkom havde alle været ansat hos arbejdsgiveren under 4 år, og 60 % under et år. Blandt de norske som omkom var 25 % ansat under 4 år.</p> <p><u>Sprog.</u> En betydelig andel af de udenlandske arbejdere som blev skadet eller omkom ved arbejdsulykker behersker ikke sproget på arbejdspladsen. Hvorvidt manglende sprogbeherskelse var en årsagsfaktor i ulykkerne, er der begrænset information om.</p> <p><u>Tilknytningsform.</u> Det er forholdsvis store forskelle på tilknytningsformen som norske og udenlandske skadede</p>

	<p>havde til bygge- og anlægsprojekter. De udenlandske skadede var i langt større grad arbejdstagere hos underentreprenører /underunderentreprenører.</p> <p><u>Type projekter.</u> Indenfor renovering, nedrivning, pudsning, restaurering osv. er der flere udenlandske end norske, som er ramt af arbejdsulykker.</p> <p>Resultaterne indikerer, at udenlandske arbejdstagere i større grad udfører risikofyldte arbejdsopgaver som renovering, nedrivning etc., og i større grad er arbejdstagere hos underentreprenører/underunderentreprenører. Mange har været kort tid hos arbejdsgiveren og måske også kort tid i Norge. Mange af de skadede er under 30 år.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Rapporten beskriver de hyppigst forekomne ulykkestyper som fx faldulykker, kontakt med faldende objekter, kontakt med bevægelige dele af maskiner, løfteskader, m.m.
2. Regler	Rapporten beskriver ikke specifikt de gældende arbejdsmiljøregler
3. Kompetencer	Rapporten beskriver ikke de udenlandske arbejdstageres kompetencer eller uddannelsesmæssige baggrund
4. Projekter	Ej beskrevet
5. Traditioner	Ej beskrevet
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Rapporten giver en karakteristik af de udenlandske arbejdere i bygge og anlægsindustrien i Norge, og deres forøgede risiko for arbejdsulykker. Den identificerer endvidere på statistisk grundlag væsentlige faktorer, der kan redegøre for disse forhold. Men rapporten giver imidlertid ikke en mere kvalitativ redegørelse for de udenlandske arbejdstageres situation.</p>	

Artikel #4

Artiklens titel	Arcury, T., Summers, P., Carrioli, L., Grzywacz, J., Quandt, S. & Mils III, T. (2014). Occupational safety beliefs among Latino Residential Roof Workers, <i>American Journal of Industrial Medicine</i> , 57, 718-725, DOI10.1002/ajim.22248
Artiklens formål	At beskrive og analysere latino-tagarbejderes opfattelser af arbejdssikkerhed og personligt beskyttelsesudstyr. Artiklen udfolder arbejdernes opfattelser af de karakteristika ved arbejdsmiljøet, der påvirker sikkerhed i arbejdet og personligt beskyttelsesudstyr, og den beskriver hvordan de opfatter arbejdsskader og deres konsekvenser.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke formuleret – se formål
Artiklens metode	Dybdegående interviews med 10 nuværende og tidligere latino tagarbejdere og kvalitativ analyse (tematisk kodning).
Artiklens empiri	10 mandlige latino-tagarbejdere i alderen mellem 22-44 år. De fleste informanter havde gentagende gange arbejdet i USA – og gennemsnitligt havde de arbejdet i USA i 10,5 år hver.
Artiklens kontekst	Latino byggeriarbejdere i USA er typisk unge, der kun taler spansk, uden formel uddannelse, og de er ansat i ufaglærte og højrisikofyldte jobs.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Følgende temaer og opfattelser var dominerende i interviewene: <ul style="list-style-type: none"> • Alle i et team skal arbejde lige hurtigt, og arbejdet skal færdiggøres så hurtigt som muligt for at man kan komme videre til næste job. • Brug af personligt sikkerhedsudstyr sinker ofte arbejdstempoet • Informanterne forstod at arbejdet var opslidende og farligt, men dette blev set som et iboende træk ved arbejdet. Sikkerhedsuddannelse var ofte overflødig, idet alle jo viste, at arbejdet var farligt, og at man skulle være forsigtig • De forstod at amerikanske arbejdere brugte mere tid på sikkerhed end latinoer, men forklarede dette ved at mexikanere ikke gik op i sikkerhedskultur. • De vurderede (personligt) arbejdsrisici fra byggeplads til byggeplads og tog deres forholdsregler derefter

	<ul style="list-style-type: none"> • De vurderede at sikkerhedsudstyr var både dyrt og ubekvem at bruge, og at brugen ofte kunne forøge risici i arbejdet samt forsinkede udførelsen af arbejdet • Arbejdere, der bruger sikkerhedsudstyr, bliver ofte drillet af kolleger og deres maskulinitet bliver intimideret • I små virksomheder og ved enkeltstående opgaver bliver sikkerheden nedprioriteret • Arbejdets fysiske krav og vilkår var afgørende for sikkerheden (rådne tagspær, glatte stiger, osv.) • Arbejderne værdsatte ikke sikkerhedstræning – ”erfaring er den bedste lærermester” • Arbejdere, der har været udsat for arbejdsulykker, er mere villige til at bruge sikkerhedsudstyr • Angsten for at miste sit job bevirkede at man ikke gik op i sikkerhedsspørgsmål. Man ’substituerede’ arbejdsmiljø sikkerhed for jobsikkerhed. • Generel stress og personlige problemer blev anset for at øge risici i arbejdet, idet man bliver ufokuseret • ’Adspredelser’ (tømmermænd, brug af mobiltelefoner) er farlige i arbejdet • Man anerkendte kun ulykker, der forhindrede videreførelsen af arbejdet (her og nu), som egentlige arbejdsulykker. Og ofte anså arbejderne ulykken som deres egen skyld. • Enkelte arbejdere så sikkerhedsudstyr som en langsigtet cost-benefit investering, der kunne sikre, at de kunne vedblive med at arbejde og være sikret en indtjening
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
6. Fysiske rammer	Artiklen beskriver tagarbejdernes konkrete fysiske arbejde og hvordan tagarbejderne forholder sig til den konkrete brug af personligt sikkerhedsudstyr
7. Regler	Artiklen beskriver ikke regler, procedurer og lovgivning omkring arbejdet
8. Kompetencer	Artiklen beskriver tagarbejdernes (manglende) faglige uddannelsesbaggrund og deres uvillighed til at deltage i arbejdsmiljøuddannelser

9. Projekter	<p>Atiklen beskriver indgående, hvordan de mexikanske tagarbejdere forholder sig til sikkerhedsarbejdet. De opfatter sikkerhedsforanstaltninger som kompromitterende i forhold til deres overordnede målsætning om at få arbejdet gjort hurtigt og effektivt for at komme videre til den næste arbejdsopgave.</p>
10. Traditioner	<p>Artiklen beskriver den 'macho' kultur som gør sig gældende i arbejdsteamet, og tagarbejdernes overbevisninger om, at byggeriarbejde nødvendigvis er farligt. Generelt anskues sikkerhed i et cost-benefit-perspektiv, hvor fysisk sikkerhed ofte substitueres for økonomisk sikkerhed.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver et nuanceret indblik i latino-tagarbejderen grundlæggende antagelser, værdier og indstillinger til arbejdet og sikkerhed. Artiklen kontekstualiserer arbejde og sikkerhed til latinoarbejdernes generelle livssituation og deres konkrete 'coping-strategier' i arbejdet.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen giver et vigtigt indblik i migrantarbejdernes livssituation, og hvordan arbejde og sikkerhed vurderes i dette perspektiv. Den påpeger, at arbejdernes opfattelser og indstillinger til sikkerhed er afhængig af og må forstås i relation til deres livssituation som migrantarbejdere.</p>	

Artikel #5

Artiklens titel	Benach, J. et al. (2011). Migrant and "Low-skilled" Workers in Destination Countries, <i>POLS Medicine</i> , 8(6), e1001043.
Artiklens formål	At undersøge relationen mellem migration, beskæftigelse og helbred i destinationslande ved at fokusere på lavtuddannede migrantarbejderes oplevelse af beskæftigelses- og arbejdsvilkår – og de politikimplikationer, der følger heraf.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke eksplicit formuleret
Artiklens metode	Diskussion af videnskabelig litteratur og policy-dokumenter på området.
Artiklens empiri	...se ovenfor
Artiklens kontekst	Globalt har ILO i 2006 estimeret at der findes 20-30 mil. migrantarbejdere. Hovedparten af disse udføre ufaglært arbejde – uagtet at nogen migrant har en faglig uddannelsesbaggrund, men fordi de er i en sårbar position og må tage de typer af jobs og arbejde under de vilkår som ikke-migranter ikke ønsker. ILO estimerer, at migrantarbejdere årligt er udsatte for 335.000 ulykker i de farligste sektorer (landbrug, minedrift og byggeri).
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen oplister de faremomenter, som ufaglærte migranter er særligt eksponeret overfor – spændende fra involvering i kriminelle miljøer (slavearbejde, prostitution, trafficking, m.m.) over sociale problemer (diskrimination, eksklusion, trusler, frygt for at indberette arbejdsmiljøproblemer, m.m.) til konkrete fysiske farer i højrisikoindustrier.</p> <p>Artiklen peger på at de lavtuddannede migranternes situation ikke kan håndteres ved blot at se det isoleret som et problem, der skal løses af forbedrede tiltag i sundhedssektoren. Der argumenteres for, at lovgivning på området må tage udgangspunkt i landespecifikke studier af</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) omfanget, mekanismerne og relationerne mellem migranternes sundhedsforhold og beskæftigelsesvilkårene, 2) hvordan sundhedseffekter varierer med de enkelte landes arbejdsmarkedsregulering og -politik, 3) hvordan de globale økonomiske konjunkturer påvirker legale og illegale migranternes beskæftigelsessituation.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	

2. Regler	
3. Kompetencer	
4. Projekter	
5. Traditioner	
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag: Artiklen behandler problematikken om ufaglærte migrantarbejderes arbejdsmiljø og sundhed på et meget overordnet niveau – og diskuterer ikke mere detaljerede og empiriske cases.	

Artikel #6

Artiklens titel	Biering, K., Lander, F. & Rasmussen, K. (2017). Work injuries among migrant workers in Denmark, <i>Occupational Environmental Medicine</i> , 74, 235-242, doi:10.1136/oemed-2016-103681
Artiklens formål	At sammenligne arbejdsulykker blandt forskellige grupper af migrantarbejdere med den indfødte befolkning ved at bruge data fra en skadestue og fra indrapporterede arbejdsskader – under hensyntagen til demografiske og erhvervmæssige forskelle.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke eksplicit formuleret – se dog formålsbeskrivelsen
Artiklens metode	Registeranalyser baseret på CPR. numre
Artiklens empiri	Registeranalyser af data fra perioden 2003-2013 indsamlet fra henholdsvis 1) en skadestue (Odense Universitetshospital), 2) indrapporterede arbejdsskader, og 3) demografiske data fra Danmarks Statistik. Skadestue: 41.448 skader relateret til 31.535 personer Indrapporterede arbejdsskader: 36.484 relateret til 32.066 personer. Fællesmængden var 9.993 arbejdsskader.
Artiklens kontekst	Efter EU-åbningen mod øst i 2004 er væsentligt flere migrantarbejdere kommet til Danmark.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Migrantarbejdere fra de nye EU-lande og fra resten af verden (udenfor EU) har højere risici for arbejdsulykker end danskere. Migrantarbejdere fra de gamle EU-lande og andre vestlige lande var på samme niveau som antallet af danskeres arbejdsulykker. Migranter over 30 år og migranter i lav-risiko brancher (sundheds- og socialarbejde, offentlig administration, undervisning, kontor og handel, hotel og restauration, fremstilling, m.m.) havde flest arbejdsskader, ligesom nyankomne migranter havde forøget risiko for arbejdsskader. Undersøgelsen viser overraskende, at yngre migranter (under 30 år) og migranter, der arbejder i høj-risiko brancher (byggeri, landbrug og transport), IKKE havde større risici for arbejdsulykker end sammenlignelige danskere. Denne observation kan forklares ved Arbejdstilsynets øgede opmærksomhed på disse brancher samt manglende indrapporteringer.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	

1. Fysiske rammer	Registerdataanalyser giver ikke mulighed for særsilt opmærksomhed på fysiske rammer
2. Regler	Registerdataanalyser giver ikke mulighed for særsilt opmærksomhed på regler og lovgivning rammer
3. Kompetencer	Registerdataanalysen rummer ikke oplysninger om uddannelse
4. Projekter	Registerdataanalyser giver ikke oplysninger om aktøernes projekter
5. Traditioner	Registerdataanalyser giver ikke oplysninger om andet end nationalt tilhørsforhold
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver et statistisk overblik over migrantarbejderes udsathed for arbejdsulykker sammenlignet med danskere, der arbejder under tilnærmelsesvis samme vilkår.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen bekræfter tidligere forskningsresultater ved at pege på, at migrantarbejdere har større risici for arbejdsrelaterede ulykker end indfødte. Men denne artikel giver et mere nuanceret billede, idet den differentierer migrantarbejdere ift. specifikke nationaliteter, alder, og i forhold til de brancher, de arbejder i. Da artiklens data er registerbaserede kommer artiklens forfattere dog ikke med årsagsforklaringer, men fremsætter forsigtige hypoteser, der kan redegøre for visse overraskende datakorrelationer.</p>	

Artikel #7

Artiklens titel	Casey, T., Reiseborough, K. & Krauss, A. (2015). Do you see what I see? Effects of national culture on employees' safety-related perceptions and behavior, <i>Accident Analysis & Prevention</i> , 78, 173-184.
Artiklens formål	At udforske en hypotese om forskelle i opfattelse af sikkerhed og sikkerhedsprocedurer mellem sydasiatiske arbejdere fra Indonesien og Filippinerne på den ene side og angelsaksiske arbejdere fra USA og Australien på den anden.
Artiklens forskningsspørgsmål	<p>Artiklen formulerer en række hypoteser, som undersøges:</p> <p>H1: Supervisorernes sikkerhedsstøtte vil positivt forudsige frekvensen af medarbejdernes sikkerhedsoverholdelsesadfærd.</p> <p>H2: Supervisorernes villighed til at rapportere fejl vil positivt relatere sig til frekvensen af deres sikkerhedsoverholdelsesadfærd.</p> <p>H3: Medarbejdernes villighed til at rapportere fejl vil positivt relatere sig til frekvensen af deres sikkerhedsoverholdelsesadfærd.</p> <p>H4a: Supervisorernes produktionspres vil være negativt relateret til frekvensen for medarbejdernes sikkerhedsoverholdelsesadfærd</p> <p>H4b: : Supervisorernes produktionspres vil være negativt relateret til medarbejdernes opfattelse af supervisorernes sikkerhedsstøtte</p> <p>H5: Medarbejdernes villighed til at rapportere fejl vil være lavere for medarbejdere fra Sydøstasien end fra medarbejdere fra angelsaksiske lande.</p> <p>H6: Effekten af supervisorernes produktionspres på medarbejdernes opfattelse af deres supervisorernes sikkerhedsstøtte vil være svagere for Sydasiatiske medarbejdere end for angelsaksiske medarbejdere</p>
Artiklens metode	Strukturelle ligningsmodeller til analyse af spørgeskemamaterialet.
Artiklens empiri	Spørgeskemaer (n=562) til offshore arbejdere i en stor multinational olie- og gas virksomhed, der opererer i den nordlige og vestlige del af Australien.
Artiklens kontekst	Artiklens kulturforståelse er overtaget fra Hofstedes nationale kulturmodel.

<p>Artiklens konklusioner og anbefalinger</p>	<p>På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen konkluderer artiklen, at der er belæg for at antage, at supervisors produktionspres er negativt relateret til medarbejders villighed til at rapportere fejl og supervisorstøtte. Men denne relation kan ikke forudsige sikkerhedsoverholdelsesadfærd. Superviseres sikkerhedsstøtte var positivt relateret til både villighed til at rapportere fejl og sikkerhedsoverholdelse.</p> <p>Endvidere finder artiklen kulturelle forskelle i relationen mellem supervisors produktionspres, supervisors sikkerhedsstøtte og villigheden til at rapportere fejl. For sydasiatiske medarbejdere var den negative relation mellem supervisors produktionspres og villigheden til at rapportere fejl stærkere end den tilsvarende relation for angelsaksiske medarbejdere.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Er ikke belyst</p>
<p>2. Regler</p>	<p>Er ikke belyst</p>
<p>3. Kompetencer</p>	<p>Er ikke belyst</p>
<p>4. Projekter</p>	<p>Er ikke belyst</p>
<p>5. Traditioner</p>	<p>Er ikke belyst</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver en formel og kontekstuel beskrivelse af koblingerne mellem spørgeskemaresultater afgivet af medarbejdere med henholdsvis en angelsaksisk baggrund og en sydasiatisk baggrund, og mener at kunne henføre forskelle i besvarelsener mellem de to grupper til 'kulturelle' faktorer, som disse er defineret af Hofstede. Der redegøres imidlertid ikke nærmere for, hvori de kulturelle forskelle består – ud over forskelle ift. Hofstedes kulturelle værdier.</p> <p>Artiklen forholder sig ukritisk og overfladisk til Hofstedes kulturforståelse, og bruger hovedparten af argumentationen på statistiske problematikker.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen illustrerer, hvordan essentialistiske kulturforståelser anvendes til at påvise 'forskelle' mellem nationalgruppers opfattelser af sikkerhedsspørgsmål.</p>	

Artikel #8

Artiklens titel	Doki, S., Sasahara, S. & Matsuzaki, I. (2018). Stress of working abroad: a systematic review, <i>International Archives of Occupational and Environmental Health</i> , 91, 767-784, https://doi.org/10.1007/s00420-018-1333-4
Artiklens formål	Artiklen formål er at vurdere de faktorer, der forværrer eller forbedrer stress blandt arbejdere, der lever i udlandet, igennem et systematisk litteraturreview.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et forskningsspørgsmål.
Artiklens metode	Der er søgt i databaserne PubMed, PsycINFO, Embase & Cochrane på artikler, der rummer søgeordene "work", "international", "abroad", "immigrant", koblet med "culture", "adjustment" samt "stress" og "mental disorder" i tidsperioden 2000-2015.
Artiklens empiri	Ud af 14.994 hits er der udvalgt 47 artikler til granskning. De reviewede artikler omhandler følgende arbejdsområder: kontorarbejde, manuelt arbejde, sundhedsarbejde, uddannelse og landbrug.
Artiklens kontekst	Artiklen peger på litteratur, der dokumenterer at immigranter ofte har problemer med at tilpasse sig fremmede kulturer, og at dette kan resultere i stress.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Reviewet peger på at følgende forhold er signifikante i forbindelse med stress:</p> <p><u>Kommunikation:</u> Sprogvanskeligheder er en væsentlig barriere for kommunikation, og immigranter kan føle frustration og stress ved at skulle kommunikere på et fremmedsprog i deres arbejde.</p> <p><u>Kulturelle forskelle på arbejdspladsen:</u> Store kulturelle forskelle og pludselige omvæltninger kan virke stressende, men migrantarbejderes målsætninger om at performe godt i arbejde, og at opfatte arbejdet som vigtigt, kan bidrage til at mindske stress.</p> <p><u>Dagligliv:</u> Oplevelsen af at miste sit sprog og sin kultur kan virke stressende.</p> <p><u>Relation til familie og kolleger:</u> Udenlandske arbejdere oplever ofte at det er vanskeligt at opretholde forbindelsen til familie og venner. Artikler peger på, at forudgående forberedelseskurser kan afhjælpe oplevelsen af stress ifm. afsagn ift. familie og venner.</p>

	<p><u>Finansielle problemer:</u> Lav løn og stort arbejdspress er væsentlige årsager til jobrelateret stress, ligesom jobudsikkerhed spiller en afgørende rolle.</p> <p><u>Social ulighed:</u> Ikke-strandardiserede aflønningsformer, manglende indflydelse i arbejdet og udnyttelse fra arbejdsgivere og lokales side, er væsentlig stressorer.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Artiklen diskuterer ikke konkret fysiske rammer for arbejdsmiljøet.
2. Regler	Artiklen diskuterer ikke konkret regler, procedurer og lovgivning for arbejdsmiljøet.
3. Kompetencer	Atiklen nævner, at mangel på kompetencer kan forårsage stress for udenlandske arbejdere – men specificere ikke dette forhold nærmere
4. Projekter	Artiklen diskuterer ikke udenlandske arbejders projekter, aspirationer, etc.
5. Traditioner	Artiklen diskuterer ikke udenlandske arbejders baggrund og traditioner.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklens gennemgang af den udvalgte litteratur er overfladisk og giver kun en meget generel identifikation af stressrelaterede forhold i forbindelse med at arbejde i udlandet. Disse forholds betydning og signifikans er ikke behandlet.</p> <p>Artiklen afgrænsning er upræcis.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklens upræcise afgrænsning og meget overordnede behandling af problematikken begrænser dens bidrag til litteraturstudiet.</p>	

Artikel #9

Artiklens titel	Facey, M. (2003). The Health Effects of Taxi Driving. The Case of Visible Minority Drivers in Toronto, <i>Canadian Journal of Public Health</i> , 94(4), 254-257.
Artiklens formål	At undersøge relationen mellem arbejde og sundhed blandt synlige minoritetsgrupper, der arbejder som taxichauffører.
Artiklens forskningsspørgsmål	At beskrive de arbejdserfaringer som taxachauffører fra synlige minoritetsgrupper har, og forklare hvordan disse arbejdserfaringer påvirker helbred og helbredsrelateret adfærd.
Artiklens metode	Dybdegående semistrukturerede interviews med 10 taxachauffører og 5 personer fra taxabranschen, dokumentanalyse samt deltagerobservationer. Det empiriske materiale er blevet analyseret via metoder fra Grounded Theory.
Artiklens empiri	15 semistrukturerede interview af 45 min. – 2 timers længde. Informanterne var mænd mellem 24 – 56 år med synlig minoritetsbaggrund. Interview og deltagerobservation er foretaget igennem et feltarbejde i 1998 blandt taxachauffører i Toronto, Canada.
Artiklens kontekst	Torontos befolkning af etniske minoriteter voksede fra 26% - 31% af den samlede befolkning fra 1991 til 1996. Taxabranschen i Canada er baseret på udstedelsen af et begrænset antal taxalicenser. Det er dyrt at få en licens til en bil, og mange migranter kommer nemt til at stå i et økonomisk afhængighedsforhold til bagmænd i branchen, der kræver høj forrentning af lån.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen beskriver, hvordan taxachauffører med synlig minoritetsbaggrund ofte udsættes for krænkende og racistisk adfærd fra både kunder og kolleger i taxabranschen. Taxachaufførerne udsætter sig ofte for høje risici for at få flere kunder og dermed få mulighed for at afdrage de lån, som de har optaget for at få mulighed for at køre taxa. Risici kan f.eks. handle om at tage lange vagter eller at køre hasarderet for at nå først frem til kunder. Taxachaufførerne tilbringer mange timer i bilerne, hvor de også indtager deres måltider (oftest fastfood), ligesom chaufførerne ofte sover i bilen i forbindelse med lange vagter. Fordi mange er presset økonomisk, vælger de at tage chancer – f.eks. acceptere at

	køre med potentielt farlige kunder eller acceptere at kunderne vil ryge i bilen. Artiklen eksemplificerer, hvordan de mindre privilegerede taxachauffører med synlig minoritetsbaggrund kompromitterer personlig sikkerhed og trivsel for at opnå økonomisk sikkerhed.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Artiklen beskriver de fysiske forhold, som chaufførerne er udsat for (fx manglende muligheder for at have adgang til toiletter, steder hvor de kan indtage måltider, m.m.)
2. Regler	Artiklen beskriver, hvordan taxalicenssystemet vanskeliggør, at ubemidlede chauffører kan få mulighed for at få adgang til registrerede vogne. Chaufførerne må optage lån (fra bagmænd i branchen), og kommer dermed i et økonomisk afhængighedsforhold, der gør at de er lette at udnytte og presse i arbejdssituationer.
3. Kompetencer	De interviewede taxachauffører har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde (fra håndværkere til universitetskandidater), men deres udenlandske kompetencer anerkendes ofte ikke i det canadiske arbejdsmarkedssystem. Derfor er det ufaglærte arbejde som taxachauffør en udvej for at finde beskæftigelse.
4. Projekter	Taxachaufførerne udsættes/udsætter sig selv for farlige situationer og underlægger sig / skaber selv et dårligt arbejdsmiljø, som er præget af trusler, usunde rutiner og usikre (økonomiske) arbejdsvilkår. Dette sker som en 'bi-effekt' ifm. deres ambitioner om at opnå økonomisk tryghed. Fx er de nødsaget til / vælger de at tage lange og udmattende vagter for at opnå økonomisk tryghed – dette sker altså på bekostning af et trygt og sundt arbejdsmiljø.
5. Traditioner	Der er ikke tradition for at chauffører i taxabranchen er organiseret. Artiklen skønner, at under 10% af chaufførerne i Toronto er organiserede i en fagforening.
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	
Igen gennem kvalitative beskrivelser af taxabranchen, migranternes samfundsmæssige og økonomiske situation, migranternes arbejdsmæssige strategier og de generelle socio-materielle vilkår, som arbejdet udfolder sig i forhold til, forklarer artiklen, hvorfor chauffører med synlig	

minoritetsbaggrund underlægger sig og skaber et dårligt arbejdsmiljø, der potentielt kan resultere i arbejdsulykker, nedslidning og arbejdsrelaterede sygdomme.

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen nævner ikke eksplicit, hvilken status informaterne har (migrant eller immigrant, hvor længe de har opholdt sig i Canada, opholdstilladelse/arbejdstilladelse, osv.). Men artiklen er medtaget, idet den giver en kvalitativ beskrivelse af de mekanismer, der bidrager til et dårligt arbejdsmiljø (for migranter).

Artikel #10

Artiklens titel	Guldenmund, F., Cleal, B. & Mearns, K. (2013). An explanatory study of migrant workers and safety in three European countries, <i>Safety Science</i> , 52, 92-99.
Artiklens formål	En undersøgelse, der har til formål at forklare udenlandske arbejderes (specielt grupper, der kommer fra Østeuropa) sikkerhedskultur.
Artiklens forskningsspørgsmål	Hvordan kan stigningen i alvorlige ulykker, der involverer udenlandske arbejdere, forklares på baggrund af faktorer, der vedrører deres nationalitet, og hvilke politikker skal ændres for at imødegå yderligere ulykker?
Artiklens metode	Interviews med 44 eksperter (sikkerhedsledere, fagforeningsrepræsentanter, sikkerhedsinspektører) fra de 3 deltagende lande (Danmark, Holland og UK) indenfor byggeri, industri og landbrug. Spørgeskemaundersøgelse (NOSACQ-50) blandt menige medarbejdere i en logistikvirksomhed spredt ud over 8 lande (n=1000, besvarelse 32,7%) Registerdata om ulykker fra Danmark, Holland og UK
Artiklens empiri	
Artiklens kontekst	Forskningen var bestilt på foranledning af det hollandske arbejdstilsyn, der ønskede at få belyst hvilke faktorer, der gjorde sig gældende for arbejdsulykker blandt migrantarbejdere sammenlignet med ikke-migrantarbejdere.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen opsummerer indledningsvis forskningen om migrantarbejderes sikkerhed og trivsel. Hovedkonklusionerne i tidligere forskning er: <ul style="list-style-type: none"> • Migrantarbejdere opholder sig generelt kun i korte perioder i arbejdslandet • De har ingen eller kun meget lidt viden om sikkerheds- og sundhedsforanstaltninger i arbejdslandet • Deres erfaringer med foranstaltningerne varierer meget • Deres motivation er oftest at tjene så mange penge som muligt på kort tid • Deres muligheder for at interagere med ledere eller instruktører om sikkerhed og risici er begrænsede

	<ul style="list-style-type: none"> • De har ofte ikke mulighed for at følge sikkerhedskurser og uddannelser på deres eget sprog • Arbejdsgiverne forsømmer ofte at få korrekte oplysninger om migrantarbejdernes kompetencer og sprogfærdigheder • Uklare ansvarsfordelinger og sikkerhed mellem arbejdsgivere og migrantarbejdere (især ifm. underleverancerelationer) • Utilstrækkelig viden om rettigheder og klagemuligheder <p>Artiklens forfattere er skeptiske overfor relevansen af forklaringer af kulturelle forskelle (á la Hofstede) ift. sikkerhedskultur, og de peger i stedet på betydningen af konkrete situerede forhold i arbejdssituationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Migranternes læse- og sprogfærdigheder er generelt utilstrækkelige i forhold til sikkerhedsforanstaltningerne. • Sikkerhedsinstruktioner er ofte ikke tilgængelige på migrantarbejdernes eget sprog. • Migrantarbejderne er primært optaget af at tjene penge hurtigst muligt <p>Sammenfattende er forfatterne til artiklen skeptiske ift. mulighederne for at kunne forklare det høje ulykkestal blandt migrantarbejdere på baggrund af 'kulturelle' faktorer.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
11. Fysiske rammer	Artiklen forholder sig ikke til migrantarbejdernes konkrete fysiske arbejdsmiljø.
12. Regler	Artiklen forholder sig ikke konkret til de regler og procedurer, som gør sig gældende i migranternes arbejde.
13. Kompetencer	Artiklen peger på manglende læse- og sprogfærdigheder som en kilde til ulykker blandt migrantarbejdere
14. Projekter	Artiklen peger på, at migrantarbejderne primært er optaget af at tjene penge hurtigst muligt, og at dette mål skubber sikkerhedsmæssige hensyn i arbejdet i baggrunden.

15. Traditioner	<p>Artiklen er skeptisk i forhold til at forholde sig til migrantarbejdernes og arbejdsgivernes faglige og kulturelle traditioner.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen rummer en reflekteret diskussion om muligheden for at pege på 'kulturelle faktorer' som forklaring på migranters højere ulykkestal, og det anbefales, at forklaringen hellere må søges i migrantarbejdernes konkrete situering – herunder deres dårlige læse- og sprogkunderskab samt arbejdsmiljøindsatsens mangler ift. at tage højde for dette. Migrantarbejdernes primære fokus på at tjene penge hurtigt bør også tages med i betragtning.</p> <p>Forfatterne efterlyser en forskningsdagsorden, hvor der i højere grad lægges vægt på at studere, hvordan migrantarbejdere forholder sig til sikkerhedsspørgsmål og sikkerhedsmyndigheder.</p>	

Artikel #11

Artiklens titel	Hargreaves, S., Rustage, K., Nellums, L., McAlpine, A., Pocock, N., Devakumar, D., Aldridge, R., Abubakar, I., Kristensen, K., Himmels, J., Friedland, J. & Zimmerman, C. (2019): Occupational Health Outcomes among International Migrant Workers: A Systematic Review and Meta-analysis, <i>Lancet Glob Health</i> 2019, 7: e872-82, http://dx.doi.org/10.1016/S2214-109X(19)30204-9
Artiklens formål	Artiklen giver en global opsummering af litteraturen om migrantarbejderes morbiditet og de arbejdsrelaterede sundhedsrisici og sundhedsproblemer, og den identificerer de sundhedsproblemer, der er udbredte blandt migrantarbejdere i en række sektorer.
Artiklens forskningsspørgsmål	Artiklen har ikke et eksplicit formuleret forskningsspørgsmål, men sigter mod at opsummere eksisterende forskning ift. migranternes arbejdsmiljøproblemer på globalt niveau.
Artiklens metode	Der er søgt på videnskabelig primærlitteratur publiceret i perioden 2008-2018 i følgende databaser: MEDLINE, Ovid Global Health og PsycINFO. Søgningen har omhandlet internationale migrantarbejderes arbejdsmiljø uden geografiske og sproglige begrænsninger. På baggrund af 1218 hits blev 36 publikationer udvalgt til granskning efter nærmere specificerede kriterier. Litteraturen blev stratificeret ift. følgende sektorer: landbrug; byggeri; detailhandel, husarbejde og servicesektor; og fremstillingssektoren.
Artiklens empiri	Artiklen sammenfatter data og analyser fra 36 artikler.
Artiklens kontekst	Artiklen er, ifølge eget udsagn, det første globale systematiske litteraturstudium af migrantarbejderes morbiditet og de arbejdsrelaterede sundhedsrisici og sundhedsproblemer i en række sektorer.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen kortlægger litteratur om primært ufaglært og manuelt migrantarbejde udført af migranter fra lav- eller middelindkomstlande, der udførte arbejde i 13 forskellige lande. Litteraturen påviser, i lighed med tidligere reviews, at migrantarbejdere er i højrisiko ift. arbejdsskader og sygdomme. Men reviewet finder, at litteraturen ikke er konsistent i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt migranter generelt har større arbejdsmiljørisici end ikke-migranter

	<p>givet sammenlignelige vilkår. Litteraturen viser, at migranternes selvrapporterede sundhedstilstand ikke lader sig entydigt relatere til arbejdsmiljøforhold, men også er bredere relateret til boligforhold, generelle levevilkår, integration og andre socio-kulturelle forhold, og at sundhedstilstanden varierer meget i forhold til køn, regioner, sektorer, m.m.</p> <p>Artiklen kortlægger nærmere de mest fremherskende sundsproblemer for migrantarbejdere. I følgende sektorer er problemerne overordnet:</p> <p><u>Landbrug</u>: muskuloskeletale smerter, dermatologiske problemer og depressioner.</p> <p><u>Husarbejde, detailhandel og servicesektoren</u>: depression, stress, psykiatriske problemer og en række fysiske problemer</p> <p><u>Byggeri</u>: fysiske og psykiatriske lidelser</p> <p><u>Fremstillingssektoren</u>: muskuloskeletale smerter, arbejdsrelateret stress, og selvrapporteret mistrivsel.</p> <p>Artiklen peger på, at der er behov for at sikkerheds- og arbejdsmiljøregler og lovgivning skal implementeres bedre, men at et globalt studiums anbefalinger er begrænset af problemernes heterogenitet og de kontekstuelle forhold, som gør sig gældende.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Da artiklen sammenfatter 36 studier giver den ikke konkrete beskrivelser af de fysiske rammer for arbejdsmiljøet.</p>
<p>2. Regler</p>	<p>Artiklen beskriver ikke konkret arbejdsmiljøregler eller lovgivning, men peger i sine anbefalinger på, at der er behov for at arbejdsmiljøregler implementeres bedre.</p>
<p>3. Kompetencer</p>	<p>Artiklen forholder sig ikke til migrantarbejdernes viden, færdigheder og kompetencer.</p>
<p>4. Projekter</p>	<p>Artiklen forholder sig ikke til migrantarbejdernes eller virksomhedernes projekter, ambitioner, intentioner og projekter.</p>
<p>5. Traditioner</p>	<p>Artiklen peger på, at arbejdsmiljøforholdene og sundhedsrisici er forskellige i de forskellige sektorer/brancher, og den dokumenterer hvilke lidelser, der er mest udbredte i disse. Men artiklen rummer ikke</p>

	<p>en mere detaljeret beskrivelse af arbejdsmiljøproblemer, der knytter sig til professionelle/faglige/erhvervsmæssige traditioner.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklens aggregeringsniveau er højt, idet den sammenholder litteratur om migranternes arbejdsmiljø på et globalt niveau. Artiklen giver ikke mulighed for at forstå de årsagssammenhænge, der producerer de 'outcomes', som den beskriver.</p> <p>Artiklen konstaterer, at migranternes arbejdsmiljø overordnet er kritisk, idet migranternes risici for arbejdsulykker og arbejdsrelaterede sygdomme generelt er højere blandt migranter end ikke-migranter. Men den reviewede litteratur er ikke entydig i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt migranter har større arbejdsmiljørisici end ikke-migranter under sammenlignelige vilkår.</p>	

Artikel #12

Artiklens titel	Holmes, S. (2006). An ethnographic study of the social context of migrant health in the United States, <i>PLOS Medicine</i> , 3(10), e448.DOI: 10.1371/journal.pmed.0030448
Artiklens formål	Artiklens målsætning er at identificere de måder som den sociale kontekst påvirker sundhed og sundhedspleje for migrantarbejdere i landbrug (i den vestlige del af USA og Mexico).
Artiklens forskningsspørgsmål	Studiet rummer mange forskningsspørgsmål, der er oplistet i artiklen – knyttet til specifikke feltarbejder i Washington, Californien, Arizona og Oaxaca. Fx: Hvordan er leve- og arbejdsvilkårene for migrantarbejderne? Hvordan påvirker markedsmekanismer de beslutninger, som ledere og ejere af landbrug træffer? Hvilke sundhedsproblemer har forskellige grupper af migrantarbejdere? Hvordan forholder det sociale og etniske hierarki sig til sundhedsstatus og sundhedspleje?
Artiklens metode	Et dybdegående kvalitativt studie, der anvender deltager observationer og interviews af migrantarbejdere og sundhedspersonale på landbrug og i klinikker i det vestlige USA og Mexico. Igennem et 15 måneders feltarbejde fulgte og levede forskeren med indfødte Triqui mexikanere i området. Studiet rummer mere end 130 migrantarbejdere og 30 sundhedsarbejdere. Data er bearbejdet via Grounded Theory og fortolket igennem Bourdieusianske teorier om strukturel vold, symbolsk vold og Foucaultianske teorier om det kliniske blik.
Artiklens empiri	Artiklens empiri består af 'tætte beskrivelser' (thick descriptions) af antropologens observationer og oplevelser i feltarbejdet samt statistisk materiale om migrantarbejdere.
Artiklens kontekst	Migrantarbejdere i USA er primært af mexikansk afstamning, og der er overvældende dokumentation for deres sundhedsmæssige udsathed og sociale problemer.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Arbejdet i landbruget er organiseret i hierarkiske systemer, og hierarkierne spejler sig i etniske og nationale tilhørsforhold med følgende rangdeling: <ul style="list-style-type: none"> • Hvide og amerikansk-asiatiske borgere • Latino-amerikanske borgere

	<ul style="list-style-type: none"> • Udokumenterede mestizo-mexikanere og udokumenterede indfødte mexikanere • Triqui mexikanerne befinder nederst i dette hierarki <p>Hierarkiet giver sig homologisk til udtryk i landbrugenes arkitektur og arbejdsopgaver ligesom det tilsvarende afspejler i grupperingernes sundhedstilstand og mulighed for at få sundhedstilbud.</p> <p>Subtile og ubevidste former for racisme og forståelser af etniske kropes mangler og funktioner bruges til at retfærdiggøre og normalisere de forskellige gruppers indplacering i arbejds- og sundhedshierarkierne. Sociale uligheder normaliseres og individualiseres, således at det bliver migrantarbejdernes 'egen skyld', at de pådrager sig arbejdsskader (de bøjer sig forkeret, sover ikke nok, osv.)</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>16. Fysiske rammer</p>	<p>Detaljerede beskrivelser af migrantarbejdernes arbejdssituationer, boligforhold og levevilkår</p>
<p>17. Regler</p>	<p>Beskrivelser af lovgivning og de arbejdsrutiner, som migranterne er underlagt i det daglige arbejde. Beskrivelse af sundhedssystemets (manglende) dækning af ikke sundhedsforsikrede.</p>
<p>18. Kompetencer</p>	<p>Beskrivelser af migrantarbejdernes måde at tilskrive betydning og mening ift. arbejdet. Beskrivelser af migranternes erfaringer og (manglende) uddannelsesmæssige forudsætninger og manglende instruktioner ifm. arbejdet</p>
<p>19. Projekter</p>	<p>Beskrivelser af migrantarbejdernes planer og aspirationer ifm. at arbejde som illegal migrantarbejder samt deres naturaliserede selvopfattelser</p>
<p>20. Traditioner</p>	<p>Beskrivelser af traditioners 'sedimentering' i migranternes og lægernes habitus og lægernes 'kliniske blik'</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver en empirisk rig og teoretisk velinformeret redegørelse for migrantarbejders sundhedstilstand og sundhedstilbud. Artiklen gør opmærksom på, hvordan den sociale kontekst påvirker sundhedsforhold og arbejdsmiljøproblematikker.</p>	

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at gøre opmærksom på de normalisering og sociale uligheder, der gør sig gældende i forhold til migrantarbejderes etniske, nationale, kulturelle og sociale baggrunde.

Artikel #13

Artiklens titel	Hoppe, A. (2011). Psychosocial working conditions and well-being among immigrant and German low-wage workers, <i>Journal of Occupational Health Psychology</i> , 16(2), 187-201, DOI: 10.1037/a0021728
Artiklens formål	At undersøge forskellen i psykosociale stressorer og ressourcer mellem immigranter og lavtlønnede tyskere
Artiklens forskningsspørgsmål	<p>Artiklen formulerer 6 hypoteser – baseret på tidligere litteratur – som den efterprøver:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Immigrantarbejdere vil opleve (1) flere stressorer i det sociale arbejdsmiljø, (2) og flere opgaverelaterede stressorer end deres tyske kolleger 2. Immigrantarbejdere vil opleve (1) færre sociale ressourcer, og (2) færre arbejdsrelaterede ressourcer end deres tyske kolleger 3. Stressorer er positivt associeret med psykologisk ubehag blandt immigranter og tyske arbejdere 4. Jobkontrol er (a) negativt associeret med psykologisk ubehag og/eller (b) fungerer som en buffer mellem kognitiv stress og psykologisk stress 5. Social støtte (a) er negativt associeret med psykologisk ubehag og/eller (b) fungerer som buffer i relationen mellem stressorer og psykologisk ubehag 6. Immigrantarbejdere vil opleve mere psykologisk ubehag end tyske arbejdere
Artiklens metode	Observation af postarbejdernes daglige arbejde og spørgeskema til kortlægning af stressfaktorer.
Artiklens empiri	Undersøgelsen er foretaget blandt 235 postarbejdere, hvoraf ca. 40% var immigranter
Artiklens kontekst	Artiklen beskriver den arbejdsmæssige kontekst (hvordan arbejdet konkret udføres), og oplister immigranternes oprindelseslande.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Undersøgelsen fandt ingen forskelle ift. opgaverelaterede stressorer og ressourcer. Givet den samme type arbejdsopgaver havde immigranter og tyskere samme jobkontrol. Immigranterne oplevede flere stressorer ift. arbejdsmiljøet (fx konfrontationer med kunder og ledere). Men selvom migranterne rapporterede om flere arbejdsmiljøstressorer, oplevede de ikke dårligere trivsel

	end deres tyske kolleger. Dette forklares ved, at migrantarbejderne havde andre forventninger til arbejdet – fx forvente de at relationen til deres ledere (nødvendigvis) ville være stressende.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
21. Fysiske rammer	Gennem observationer og spørgeskemaet afdækker undersøgelsen de fysiske rammer og konstaterer at disse er ens for immigrantarbejdere og tyskere
22. Regler	Artiklen har ikke særskilt fokus på regler og lovgivning
23. Kompetencer	Artiklen kommer indirekte ind på informanternes kompetencer via beskrivelsen af jobkontrol, men der er ikke nærmere beskrivelser af hvori deres kompetencer består
24. Projekter	Artiklen kommer ikke ind på immigrantarbejdernes mål og aspirationer ifm. arbejdet.
25. Traditioner	Artiklen fremhæver de kulturelle forventninger immigrantarbejderne har til arbejdet
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	
<p>Artiklen indskrives sig i en klinisk tradition, der hypoteseafprøver relationer i standardmodeller for stress og stressreduktion. Den fremhæver, at modellerne ikke i nævneværdigt omfang er blevet anvendt ift. immigrantgrupper.</p>	
Relevans og bidrag til litteraturstudiet:	
<p>Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at mobilisere psykologisk forskning, der slår fast, at trivsel er en relationel og kontekstuel størrelse, der ikke lader sig entydigt udlede af en beskrivelse af arbejdsmiljøet. For at bestemme informanternes trivsel er det også nødvendigt at inkludere informanternes reaktioner på de tilstedeværende stressorer og forstå deres forventningshorisont. Dette indebærer, at trivselsbestemmelser (af immigranternes) trivsel må inkludere kulturelle faktorer, tidligere arbejds erfaringer og forventninger.</p>	

Artikel #14

Artiklens titel	Hviid, K., Jensen, F.W., Olesen, K. & Flyvholm, M.-A. (2010). <i>Rekruttering af udenlandsk arbejdskraft: Indvandreres arbejdsmiljø og tilknytning arbejdsmarkedet i Danmark</i> , Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA).
Artiklens formål	At studere arbejdsindvandring og arbejdsindvandreres (arbejds migranters) arbejdsvilkår/arbejdsmiljø, samt politik og tiltag rettet mod denne gruppe og ikke indvandrere generelt.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et egentligt forskningsspørgsmål – se formål.
Artiklens metode	Litteraturstudium.
Artiklens empiri	Rapporten bygger primært på undersøgelser af politik, lovgivning samt løn- og ansættelsesvilkår vedrørende migrantarbejdere i Danmark. 60 dokumenter – heriblandt videnskabelige artikler, rapporter og myndighedsnotater.
Artiklens kontekst	Rapporten er udmøntningen af et forprojekt til Nordisk Ministerråds (NMR) globaliseringsprojekt om "Rekruttering af udenlandsk arbejdskraft: Indvandreres arbejdsmiljø og tilknytning til arbejdsmarkedet i Norden." Den er igangsat af Arbejdsmarkedsudvalget og Arbejdsmiljøudvalget under Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv og har til formål at skabe overblik over den eksisterende viden og praksis på området i hvert af de nordiske lande.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Rapportens diskussion af arbejdsmiljøspørgsmål bygger på 3 kilder, der har undersøgt arbejdsforhold og arbejdsmiljø for migrantarbejdere i Danmark. Hovedkonklusionerne vedrører polske migrantarbejdere i Danmark. Der er i midten af 00'erne sket en kraftig stigning af antallet af østeuropæiske migrantarbejdere i Danmark som følge af EU åbningen mod øst. Hovedparten af øst-arbejderne er ansat indenfor bygge- og anlægsbranchen og rengøringsbranchen. Der konstateres, at der er sket en markant stigning af (fatale) arbejdsulykker for migrantarbejdere indenfor byggeriet, og at migrantarbejderens arbejdsmiljø generelt er dårligere end danskernes. Dette tilskrives primært at migrantarbejderne er repræsenteret i jobtyper med udsat arbejdsmiljø. Arbejdsulykkerne blandt migrantarbejdere skyldes primært dårlig uddannelse og sprogproblemer, men også pressede arbejdsvilkår.

	Det var typisk de udstationerede og vikarer der oplevede de største problemer med løn- og arbejdsvilkår.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Rapporten opsummerer spørgeskemaundersøgelser om migrantarbejderes fysiske arbejdsmiljø
2. Regler	Rapporten giver et overblik over den danske lovgivning og de arbejdsmarkedsreguleringer, der gør sig gældende i forhold til løn- og arbejdsvilkår for migrantarbejdere i Danmark
3. Kompetencer	Rapporten beskriver, at mange polske arbejdere blev ansat i jobtyper, hvor de reelt var overkvalificerede
4. Projekter	Der er ikke en beskrivelse af migrantarbejdernes motivationer eller projekter
5. Traditioner	Migrantarbejdernes faglige og kulturelle traditioner er ikke reflekteret
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Rapporten giver en beskrivelse af forhold omkring rekruttering af udenlandsk arbejdskraft, herunder de lovgivningsmæssige og arbejdsvilkårsmæssige regler og forhold. Rapporten berører kun perifert og overfladisk de arbejdsmiljømæssige aspekter. Rapporten bidrager primært til at forstå, hvordan generelle rekrutteringsmæssige forhold bidrager til at positionere migrantarbejdere i sektorer og funktioner med problematiske arbejdsvilkår.</p>	

Artikel #15

Artiklens titel	Moyce, S. & Schenker, M. (2018). Migrant workers and their occupational health and safety, <i>Annual Review of Public Health</i> , 39, 351-365, https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-040617-013714
Artiklens formål	Artiklen redegør for den foreliggende evidens for migrantarbejderes sundheds- og sikkerhedsforhold, og redegør for nogen af grundene til migrantarbejdernes dårligere forhold sammenlignet med indfødte arbejdere. Endelig giver artiklen anbefalinger til, hvordan internationale migrantarbejderes sundheds- og sikkerhedsforhold kan forbedres.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et egentligt forskningsspørgsmål – se dog formålsbeskrivelsen.
Artiklens metode	Der er ikke beskrevet en metode.
Artiklens empiri	Artiklen er baseret på over 100 internationale artikler, bøger og rapporter om migrantarbejderes vilkår. Litteraturen omhandler forhold globalt.
Artiklens kontekst	Artiklen forsøger at give et globalt overblik.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen oplister de typer af arbejdsrelaterede sundheds- og sikkerheds risici, som gør sig gældende for migrantarbejdere generelt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eksponering i forhold til arbejdsmiljøet <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Temperaturmæssig eksponering 1.2. Pesticideksponering 1.3. Kemikalieeksponering 2. Arbejdsvilkår <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Fysiske farer 2.2 Arbejdskrav 2.3 Dårlige sikkerhedsstandarder 2.4 Misbrug og chikane 2.5 Trafficing og tvangsarbejde <p>De mest udbredte risikofaktorer i migrantarbejdet kan henledes til følgende forhold:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sproglige og kulturelle barrierer 2. Adgang til sundhedstilbud 3. Kvindelige migrantarbejdere har større risiko end mandlige migrantarbejdere 4. (Lovlig) dokumentationsstatus 5. Det politiske klima i værtslandet

	<p>Artiklen giver følgende anbefalinger til forbedring af migrantarbejderes problemer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forbedret sikkerhedsuddannelse 2. Regerings- og NGO-initierede OHS-politikker 3. Fair rekrutteringspolitikker
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
6. Fysiske rammer	Artiklen berører alle nævnte forhold (på nær migranternes professionelle og nationale traditioner), men på et meget overordnet og generelt niveau.
7. Regler	
8. Kompetencer	
9. Projekter	
10. Traditioner	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver et overordnet og generelt billede af migrantarbejderes situation på globalt niveau. Den udpeger de væsentligste arbejdsmiljørisici og kommer med overordnede anbefalinger til forbedringer af migrantarbejderes forhold.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen giver et kvantitativt og kvalitativt overblik over migrantarbejdernes situation på globalt niveau, og bidrager dermed til at pege på kilder til migrantarbejdernes sikkerheds- og sundhedsproblemer og antyde årsagssammenhænge.</p>	

Artikel #16

Artiklens titel	Mucci, N., Traversini, V., Giorgi, G., Garzaro, G., Fiz-Perez, J., Campagna, M., Rapisarda, V., Tommasi, E., Montalti, M. & Arcangeli, G. (2019). Migrant workers and physical health: An umbrella review, <i>Sustainability</i> , 11,232, 1-22, doi:10.3390/su11010232
Artiklens formål	Artiklens formål er at udføre et systematisk review af den videnskabelige litteratur om migranterarbejders sundhedstilstand mhp. at identificere de væsentligste arbejdsrisici og sygdomme som migrantarbejdere møder sammenholdt med ikke-migrantarbejdere, og at fremhæve de bæredygtige forebyggende strategier, der kan bruges på dette felt.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke formuleret eksplicit – se formål
Artiklens metode	Et systematisk litteraturreview i PubMed, Cochrane Library og Scopus over litteratur publiceret i perioden 2013-2018. Der blev søgt på 'migrant workers', 'expatriates', 'physical health', 'diseases', 'illness', 'travel', 'travelers', 'work' og 'occupational medicine'. Endvidere blev de selekterede artiklers litteraturlister brugt til yderligere litteratursøgninger.
Artiklens empiri	Af de 68 artikler var 6 reviews og 52 originale artikler. Af de originale artikler beskæftigede artiklerne sig med lidelser fordelt som følger: <ul style="list-style-type: none"> • 12 artikler beskæftigede sig med faren for at få infektionssygdomme (tuberkulose, malaria, m.m.) • 11 artikler beskæftigede sig med stofskiftesygdomme • 8 artikler beskæftigede sig med migranternes arbejds- og livskvalitet • 6 artikler beskæftigede sig med hjerte-karsygdomme • 10 artikler beskæftigede sig med andre patologier (muskulære, dermatologiske, mave-tarm og kræftsygdomme)
Artiklens kontekst	Globalt litteraturstudium
Artiklens konklusioner og anbefalinger	I forhold til infektionssygdomme blandt migrantarbejdere er tuberkulose og malaria de mest udbredte, men HIV er også en udbredt infektion blandt migrantarbejdere. Hjerte-kar-sygdomme og fedme er udbredt som følge af livsstilssygdomme hos migrantarbejdere.

	<p>Dårligt arbejdsklima og vilkår kombineret med personlige (ikke indfrie) forventninger giver sig ofte udslag i alkoholmisbrug og andre misbrugsproblemer. Artiklen konkluderer, at migrantarbejderes sundhedstilstand er velbelyst i litteraturen, ligesom der foreligger effektive strategier til at imødegå problemerne. Det understreges, at der er behov for et bedre sygdomsovervågningstiltag, og at læger bør have kendskab til migranternes oprindelsesland og deres livshistorie og livsbetingelser, og at behandlinger bør tage højde for migranternes individuelle forhold.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
11. Fysiske rammer	<p>Artiklen beskæftiger sig med migrantarbejderes fysiske sundhedsproblemer og beskriver de mest udbredte forekomster af sygdomme blandt migrantarbejdere. Der er ingen diskussion af de regler og den lovgivning migrantarbejdere er underlagt, ligesom deres færdigheder og kompetencer ikke diskuteres. Migrantarbejdernes aspirationer og kulturelle traditioner diskuteres heller ikke, men det anbefales, at behandlingstiltag tager højde for migranternes individuelle livssituationer.</p>
12. Regler	
13. Kompetencer	
14. Projekter	
15. Traditioner	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p>	
<p>Artiklens diskussioner og betragtninger er meget overordnede og summariske. Den peger på forekomsten af udbredte sygdomme, livsstilssygdomme og arbejdsvilkår for migrantarbejdere, der kan være sygdomsfremkaldende.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p>	
<p>Artiklen er meget summarisk og generel. Den bidrager med dokumentation for, hvilke sundhedsproblemer, der er udbredte blandt migrantarbejdere globalt.</p>	

Artikel #17

Artiklens titel	Pérez, E., Benavides, F., Levecque, K., Love, J., Felt, E. & Rossen, R. (2012). Differences in working conditions and employment arrangements among migrant and non-migrant workers in Europe, <i>Ethnicity and Health</i> , 17(6), 563-577, DOI: 10.1080/13557858.2012.730606.
Artiklens formål	At bestemme migrantarbejderes udsathed for arbejdsmæssige risici og sammenligne dem med ikke-migrantarbejdere i Europa.
Artiklens forskningsspørgsmål	Er migrantarbejdere mere udsat for arbejdsmæssige risici en ikke-migrantarbejdere?
Artiklens metode	Spørgeskemaundersøgelse med lukkede svarmuligheder om arbejdsforhold: arbejdstid og udsathed for fysiske, kemiske og psykosociale belastninger
Artiklens empiri	Artiklen bygger på data fra European Working Condition Survey indsamlet i 31 Europæiske lande i 2005. Datamaterialet rummer oplysninger om respondenternes (n=29.766) nationalitet, køn, alder, uddannelse, arbejdssektor, og om arbejdet er manuelt eller ej. Data rummer respondenternes selvrapporterede vurderinger af deres udsathed for et belastende arbejdsmiljø.
Artiklens kontekst	Dataindsamlingen bygger på telefoninterviews og face-to-face interview i informanternes hjem
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Indvandrermand med manuelt arbejde er mere eksponeret for højt tempo, skifteholdsarbejde og ubekvemme arbejdstider end ikke-migrantarbejdere. Indvandrerkvinder med ikke-manuelt arbejde er mere eksponeret for højt arbejdstempo og skifteholdsarbejde end ikke-migrantarbejdere. Sammenfattende er konklusionen, at migrantarbejdere på tværs af Europa er mere eksponeret for ugunstige arbejdsbetingelser og dårligt arbejdsmiljø, som kan give dem højere risici for fremtidige sundsproblemer. Artiklen anbefaler, at fremtidig forskning fokuserer på europæiske forskelle i migranters arbejdsmiljø med en særlig henseende på sociale og kulturelle faktorerets betydning.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	

1. Fysiske rammer	Artiklen dokumenterer, at migrantarbejdere er udsatte for højt arbejdstempo og belastende arbejdstider.
2. Regler	Artiklen har ingen specifikationer af de regler, der regulerer arbejdet
3. Kompetencer	Artiklen skelner imellem manuelt og ikke-manuelt arbejde, og informanternes uddannelsesmæssige niveau er målt (ingen uddannelse, primær-, sekundær- eller universitetsuddannelse), men ellers ingen informationer om respondenternes viden, erfaringer, m.m.
4. Projekter	Artiklen har ingen informationer om hvilke mål og ambitioner, der informerer migranternes arbejdsliv
5. Traditioner	Artiklen registrer migranterne i forhold til deres sektortilknytning (landbrug, produktion, byggeri og service), men der er ikke oplysninger om migranternes etniske, kulturelle og nationale baggrunde.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>På baggrund af en stor international spørgeundersøgelse i Europa dokumenterer artiklen, at migrantarbejders arbejdsmiljø generelt er dårligere end ikke-migranternes. Forklaringerne af disse forhold begrænser sig til generelle og statistiske antagelser om korrelationer mellem en række variable (bl.a. uddannelsesniveau, køn, arbejdssektor).</p> <p>Artiklen efterlyser, at der gennemføres undersøgelser, som belyser migrantarbejdernes arbejdsmiljø mere detaljeret og i relation til geografiske, kulturelle og sociale variable. Artiklen giver dog ikke nærmere forslag til fremtidig forskning, der kan indfange kulturelle, sociale og geografiske forskelle.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen er relevant for litteraturstudiet idet den sammenligner migrantarbejders udsathed for arbejdsmæssige risici med ikke-migrantarbejdere i Europa.</p>	

Artikel #18

Artiklens titel	Reid, A. et al. (2014). Taking risk and survival jobs: Foreign-born workers and work-related injuries in Australia, <i>Safety Science</i> , 70, 378-386.
Artiklens formål	At studere arbejdsrelaterede ulykker blandt migranter i Australien.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke eksplicit formuleret – se formål
Artiklens metode	Et mix-method studie, der rummer 1) en postal survey-undersøgelse om arbejdsskader (n=36.700) og 2) kvalitative (fokusgruppe)interview med migranter (n=92)
Artiklens empiri	Se oven for
Artiklens kontekst	Det statistiske materiale er hentet fra postale omnibus spørgeskemaundersøgelser foretaget i 2005 og 2009 i den vestlige del af Australien. Rekrutteringen af migrantarbejdere til kvalitative interviews er foregået via fagforeninger, kirkelige organisationer samt arbejdsmiljømyndigheder.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Den kvantitative undersøgelse viser, at arbejdsrelaterede skader ikke kan kædes sammen med oprindelsesland. Faktisk havde migranter fra Oceanien færre arbejdsskader end indfødte australiere. Derimod viser de kvalitative interviews, at prækære arbejdsforhold, kulturelle faktorer og et højt arbejdspress ofte indebærer, at migranter ikke rapporterer arbejdsskader. De kvantitative analyser viser, at risici snarere er knyttet til arbejdsområder frem for oprindelsesland.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	
2. Regler	Der peges på, at migrantarbejderne ofte ikke forstår de gældende regler og procedurer for sikkerhed på grund af sproglige barrierer.
3. Kompetencer	Den kvalitative analyse identificerer migrantarbejdernes lave uddannelses- og kvalificeringsniveau.
4. Projekter	Mange migrantarbejdere peger på, at de arbejder i 'overlevelseshjobs' – altså dårlige jobs, som de er nødt til at påtage sig for at finde forsørgelse.
5. Traditioner	De kvalitative interviews peger på, at en del migrantarbejdere opfatter sikkerhed som et personligt anliggende – ikke som virksomhedens ansvar.

Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:

Artiklen påpeger, at migranternes dårligere arbejdsmiljø ikke kan forklares i forhold til deres migrantstatus som sådan, men må forstås i relation til de generelt dårligere arbejdsvilkår, der gør sig gældende i de brancher, hvor migranter har mulighed for at finde beskæftigelse for at 'overleve'.

Artikel #19

Artiklens titel	Salminen, S. (2011). Are Immigrant at Increased Risk of Occupational Injury? A Literature Review, <i>The Ergonomics Open Journal</i> , 4, 125-130.
Artiklens formål	At undersøge om immigrantarbejdere i højere grad pådrager sig arbejdsulykker end ikke-immigrantarbejdere.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke noget eksplicit forskningsspørgsmål - se formål
Artiklens metode	Udvælgelsen og fremfindingen af artiklerne er ikke beskrevet.
Artiklens empiri	Reviewet er baseret på et studie af 72 engelske videnskabelige artikler om migranternes arbejdsulykker fra hele verden.
Artiklens kontekst	
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen redegør for de reviewede artiklers konklusioner vedrørende migranternes arbejdsulykker sammenholdt med ikke-migranter. Der er artikler, der beskriver disse forhold i Nordamerika, Asien og Australien, samt i Europa. I Europa blev den største forskel mellem migrantarbejdere og ikke-migrantarbejderses udsathed for arbejdsulykker fundet i Spanien, hvor migrantarbejdere havde 4 gange flere ulykker end ikke-migrantarbejdere. Men i Skandinavien var migrantarbejdere mindre udsat for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere.</p> <p>Ud af de 72 reviewede artikler giver 31 artikler mulighed for numerisk at sammenholde migranternes og ikke-migranternes arbejdsskader. Studiet af disse viser, at migrantarbejdere i gennemsnit er 2,13 gange i højere risiko for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere. Men der er store forskelle mellem studierne. 7 studier viser, at migrantarbejdere har lavere risiko for arbejdsulykker end ikke-migrantarbejdere. Nogle studier viser, at migrantarbejdere risiko er 10 gange højere end ikke-migrantarbejderses, mens studier fra USA viser, at migrantarbejderses risiko er halvt så høj som ikke-migrantarbejdere. Studier viser også, at ulykkesrisikoen for migrantarbejdere falder i løbet af de første 5 år på en arbejdsplads til under niveauet for ikke-migrantarbejdere. Tillige viser reviewede studier, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Migranternes arbejdsulykker er mere alvorlige end ikke-migrantarbejderses

	<ul style="list-style-type: none"> • Migranter arbejde er mere farligt end ikke-migrantarbejders • Migranterne følte at sikkerhed og velvære var underordnet produktionsmål • Migranter havde sprogvanskeligheder ifm. arbejdsmiljøinstruktioner • Migrantarbejdere er ofte villige til at gå på kompromis med sikkerhed for at arbejde hurtigere og kunne tjene mere
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
16. Fysiske rammer	Artiklen diskuterer ikke dette
17. Regler	Artiklen diskuterer ikke dette
18. Kompetencer	Artiklen peger på at de fleste migranter er ufaglærte
19. Projekter	Artiklen peger på, at migranter ofte går på kompromis med sikkerhed for at kunne arbejde hurtigere og tjene mere
20. Traditioner	Artiklen diskuterer ikke dette
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver et generelt og overordnet billede af migrantarbejders risiko for arbejdsulykker sammenlignet med ikke-migrantarbejdere. Baseret for studier foretaget i mange lande konkluderes det, at migrantarbejdere har ca. dobbelt så stor risiko for arbejdsulykker i forhold til ikke-migrantarbejdere. Hertil kommer, at studierne hovedsageligt er baseret på legale migranter – og altså ikke rummer tal for illegale migranter risici (som kan formodes at være væsentligt højere).</p>	

Artiekl #20

Artiklens titel	Samant, Y. & Nyrønning, C.Å. (2018). <i>Utenlandske arbeidstakere skader seg oftere på jobb enn norske: Risikoreduksjon skal forebygge arbeidsskader for alle</i> , Ramazzini, 25, 2018/1, 5-9.
Artiklens formål	At belyse vilkår omkring udenlandske arbejders arbejdsulykker samt forebyggelsesforanstaltninger
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke noget forskningsspørgsmål
Artiklens metode	Ikke beskrevet
Artiklens empiri	Det norske Arbeidstilsynets registrerede data.
Artiklens kontekst	Antallet af dødsulykker for udenlandske arbejdstagere i Norge er steget i den seneste tid. I perioden 2011-2016 stod udenlandske arbejdstagere for 24% af dødsfaldene. I 2016 var andelen steget til 40%.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Risikoen for alvorlige skader er 1,46 gange højere for udenlandske arbejdere end for norske, og 1,26 gange højere, hvis der ses på dødsfald. Og tallene er endnu værre, hvis man specielt ser på østeuropæiske arbejdere. De faktorer, der bidrager til de udenlandske arbejders højere risiko er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udenlandske arbejdere er i høj grad ansat i højrisikoerhverv • Udenlandske arbejdere har mere overtid- og skifteholdsarbejde (tidspres) • Udenlandske arbejdere er i højere grad korttidsansatte • Udenlandske arbejdere er gennemsnitlig yngre end norske • Udenlandske arbejdere får dårligere sikkerhedsoplæring • Udenlandske arbejdere har dårligere sprogfærdigheder <p>Manglende sprogfærdigheder kan dog ikke <i>direkte</i> relateres til ulykkerne.</p> <p>Forfatterne argumentere for at forebyggelsesforanstaltninger skal struktureres efter et 'tiltogs-hierarki', hvor det bedste er helt at eliminere eller mindske faren, dernæst skal der stræbes efter indsatser, der</p>

	rammer kollektivt (fysiske, tekniske og organisatoriske tiltag), og endelig individuelle tiltag.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
21. Fysiske rammer	Artiklen betoner de fysiske rammer som de mest afgørende for sikkerhed
22. Regler	Artiklen diskuterer ikke eksplicit reglers rolle
23. Kompetencer	Artiklen diskuterer udenlandske arbejders (manglende) kompetencer som årsag til at de oftest får de dårligste og farligste job, og den diskuterer manglende sikkerhedskompetencer
24. Projekter	Artiklen diskuterer de udenlandske arbejders overordnede projekter (- ofte at tjene mest muligt hurtigst muligt) og udsathed i forhold til opholdsstatus, angst for arbejdsløshed, m.m.
25. Traditioner	Artiklen diskuterer ikke eksplicit faglige traditioner og kun overfladisk kulturelle værdier
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver på kort og populær form en oversigt over udenlandske arbejders risikoudsathed sammenlignet med norske. Den anbefaler tiltag struktureret efter i 'tiltags-hierarki', og kritiserer en overdreven fokus på 'sprogproblemer' ift. sikkerhedstiltag.</p>	

Artikel #21

Artiklens titel	Schenker, M. (2010). A global perspective of migration and occupational health, American Journal of Industrial Medicine, 1-9, DOI10.1002/ajim.20834
Artiklens formål	Artiklen diskuterer de forskningsmæssige udfordringer (for navnlig epidemiologisk forskning) i forbindelse med at studere (im)migranternes arbejdsrelaterede sygdomme, lidelser og ulykker.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et egentligt forskningsspørgsmål, men artiklen refererer de væsentligste findings og pointer fra den foreliggende litteratur og peger på metodiske udfordringer for at studere (im)migranternes arbejdsrelaterede sundhed.
Artiklens metode	Et review af de få studier, der udforsker arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme blandt immigranter.
Artiklens empiri	Ca. 50 videnskabelige artikler.
Artiklens kontekst	Ca. 200 mil. mennesker migrerer hvert år. Fra 1990 til 2005 steg antallet af migranter med 23%. Artiklen beskriver hvordan en stadig større del af USA's arbejdsstyrke varetages af lovlige og ulovlige migranter.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen peger på at (im)migranternes arbejdsrelaterede sundhedssituation er underbelyst i litteraturen, og at dette er paradoksalt set i lyset af de stigende mængder af migranter og migrantarbejdere verden over. Artiklen peger på, at migrantarbejdere er overrepræsenterede både i forhold til dødsulykker og ikke-fatale arbejdsulykker – og dette på trods af, at mange migranternes ulykker formentlig ikke er registreret. De fleste dødelige arbejdsulykker sker indenfor transport, byggeri og landbrug. I USA er navnlig latinamerikanere dødsulykker steget markant. De hyppigste anførte forklaringer på ulykkerne blandt migranter er at migranter udfører farligere arbejde end ikke-migranter, arbejdsgiveres manglende investering i uddannelse og udstyr, at migranterne er villige til at tage større arbejdsmæssige risici end ikke-migrantarbejdere, at migrantarbejdere – grundet usikre beskæftigelsesvilkår – afholder sig fra at klage over usikre arbejdsvilkår, og sprogproblemer. Men artiklen fremhæver,

	<p>at ulykkesårsagerne varierer meget i forhold til forskellige kontekster (branche, region, osv.)</p> <p>Artiklen diskuterer en række metodologiske problemer og løsninger (for epidemiologisk forskning) ifm. studier af migranternes arbejdsrelaterede sundhedsforhold. Der peges på følgende forskningsmæssige barrierer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Migrantarbejderes ofte uregistrerede arbejds- og uregulerede arbejdsvilkår gør det vanskeligt at få adgang til at studere migranternes arbejdsmiljø • Arbejdsmiljø-surveys ekskluderer ofte migrantarbejdere pga. deres fokus på større og bedre regulerede arbejdspladser, pga. sprog, og pga. migrantarbejderes frygt for at deltage. <p>Artiklen peger endvidere på en række forskningsmetoder, der har vist sig anvendelige i studiet af migranternes arbejdsmiljø:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Community-baseret deltagerforskning (deltagerobservation) • Dør-til-dør-baserede survey-undersøgelser i udsatte boligområder, hvor der bor mange migranter • Antropologiske feltstudier af migrantarbejderes arbejds- og livsvilkår.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
26. Fysiske rammer	Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med arbejdsmiljøets fysiske rammer, men peger på at dårligt udstyr er en væsentlig faktor ifm. migranternes arbejdsulykker.
27. Regler	Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med regler og procedurer i arbejdet
28. Kompetencer	Artiklen peger på, at litteraturen ofte anfører manglende uddannelse og kompetencer som faktorer der fører til arbejdsmiljøulykker
29. Projekter	Artiklen peger på at økonomisk pressede migranter er villige til at påtage sig større risici
30. Traditioner	Artiklen behandler ikke særskilt kulturelle, faglige eller andre traditioner som baggrund for arbejdsulykker – men peger på at antropologiske metoder har vist sig nyttige mhp. at synliggøre sådanne forskelle.
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	

Artiklen diskuterer og forklarer, hvorfor den epidemiologiske forskning traditionelt har haft vanskeligt ved at udforske og begribe migrantarbejderes arbejdsmiljøproblemer, og artiklen peger på at der er behov for en metodologisk ny orientering af forskningen for at kunne studere, forstå og analysere migranternes arbejdsmiljøproblemer.

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen peger på metodologiske problemer i hidtidig forskning og anviser nye forskningsstrategier.

Artikel #22

Artiklens titel	Sterud, T., Tynes, T., Sivesind Mehlum, I., Veiersted, K.B., Bergbom, B., Airila, A., Johansson, B., Brendler-Lindqvist, M., Hviid, K. & Flyvholm, M.-A. (2018). A Systematic Review of Working Conditions and Occupational Health Among Immigrants in Europe and Canada, BMC Public Health, 2018, 18:770, pp. 1-15. https://doi.org/10.1186/s12889-018-5703-3
Artiklens formål	Artiklen giver et systematisk litteratur-review af forskningsartikler, der undersøger arbejdsvilkår og arbejdsmiljø blandt immigranter i Europa og Canada.
Artiklens forskningsspørgsmål	1.A: Eksisterer der forskelle i arbejdsvilkår og arbejdsmiljø mellem immigranter og ikke-immigranter? 1.B: Er relationen mellem arbejdsrelateret udsathed og sundhed forskellig for immigranter og ikke-immigranter? 2.A: Har immigrantarbejdere flere arbejdsmiljøproblemer end ikke-immigrantarbejdere? 2.B: Er der en relation mellem forskelle i arbejdsvilkår og forskelle i forhold til arbejdsmiljøproblemer?
Artiklens metode	Artiklen bygger på en søgning på videnskabelige artikler, der er publiceret i tidsrummet 2000-2016. Søgning blev foretaget på titler og abstracts i databaserne Medline, Embase og Social Science Citations Index. Søgningerne relaterede sig til emnerne: Immigration, occupational health, occupational exposure samt de for undersøgelsen relevante lande. 82 relevante videnskabelige artikler danner baggrund for reviewet.
Artiklens empiri	Videnskabelige artikler publiceret i perioden 2000-2016 om immigranternes arbejdsmiljø i Europa og Canada. De fleste artikler, der indgik i reviewet, er baseret på spørgeskemaer.
Artiklens kontekst	Litteraturstudiet er foretaget af forskere fra: National Institute of Occupational Health, Oslo, Norge; Finnish Institute of Occupational Health, Helsinki, Finland; Occupational and Environmental Health Medicine, Uppsala, Sverige; Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København, Danmark.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artikler (med forskelligt forskningsdesign) rapporterede samstemmende om hyppigere forekomst af arbejdsulykker blandt immigranter. Endvidere rapporterer de reviewede

	<p>artikler om højere forekomst af diskrimination og mobning blandt immigranter. Men artiklerne vidner om, at der er sparsom evidens for, at immigranter generelt skulle være udsat for flere fysiske og kemiske farer og dårligere psykosociale vilkår end ikke-immigranter. Evidensen for at arbejdsvilkår kan forklare koblingen mellem immigrantstatus og generel dårlig helbredstilstand er begrænset. Dette skyldes, at der forekommer store huller i forhold til relevant og tilgængeligt data, heterogeniteten blandt immigranter, m.m. Forskerne anbefaler, at fremtidig forskning på området i højere grad fokuserer på immigranternes kulturelle og socio-økonomiske baggrund, sprogfærdigheder, hvor længe immigranterne har opholdt og arbejdet i destinationslandet, m.m.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
1. Fysiske rammer	<p>Artiklen beskæftiger sig ikke (konkret) med arbejdsmiljøets fysiske rammer, men konstaterer dog at den undersøgte litteratur entydigt dokumenterer, at immigrantarbejdere er overrepræsenteret i forhold til (fysiske) arbejdsulykker.</p>
2. Regler	<p>Artiklen forholder sig ikke til regulering (og lovgivning) i forhold til arbejdsmiljøet for immigranter</p>
3. Kompetencer	<p>Artiklen påpeger i sin konklusion, at den undersøgte litteratur mangler en kortlægning af immigranternes kulturelle forudsætninger og sprogfærdigheder.</p>
4. Projekter	<p>Artiklen forholder sig ikke til immigranternes motivation eller arbejdsmæssige forehavende, ligesom den heller ikke forholder sig til organiseringen og tilrettelæggelsen af immigranternes arbejde.</p>
5. Traditioner	<p>Artiklen påpeger i sin konklusion, at der i forskningen er behov for at få belyst immigranternes kulturelle og socio-økonomiske forudsætninger.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen godtgør, at immigranter i Europa og Canada er overrepræsenterede i forhold til arbejdsulykker, diskrimination og mobning. Men artiklen finder ikke evidens for, at immigranternes arbejdsmiljø generelt skulle være ringere end ikke-immigranternes. (Dette skyldes, at immigranter i højere grad er eksponeret for dårligt arbejdsmiljø end ikke-immigranter). Review-artiklen bidrager overordnet til at pege på, at forskningen er mangelfuld i forhold til at belyse relationen mellem</p>	

immigranternes arbejdsvilkår og arbejdsmiljøproblemer. Konkret anbefaler artiklen, at fremtidig forskning bør fokusere mere på immigranternes kulturelle og socio-økonomiske forudsætninger og sprogfærdigheder for at udforske relationen.

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen nævner ikke om og hvordan der skelnes mellem migranter og immigranter (fx vedrørende længden af opholdet i destinationslandet). Men artiklen er medtaget i studiet, da den stiller interessante forskningsspørgsmål, der sammenligner arbejdsmiljøet for (im)migranter og ikke-immigranter.

Artikel #23

Artiklens titel	Tutt, D., Pink, S., Dainty, A. & Gibb, A. (2012). 'In the air' and below the horizon: migrant workers in UK construction and the practice-based nature of learning and communicating OHS, <i>Construction Management and Economics</i> , 31(6), 515-527, http://dx.doi.org/10.1080/01446193.2012.756145
Artiklens formål	Artiklen reflekterer over, hvordan etnografiske metoder kan bruges på en byggeplads kan synliggøre (arbejds miljø- og sikkerheds)viden og kommunikation i et team af migrantarbejdere, der er ansat i virksomhed, der fungerer som underleverandør
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke eksplicit formuleret, men fokus er på, hvordan migrantarbejdere kommunikerer i en tværkulturel kontekst, hvor sikkerhedsspørgsmål er afgørende.
Artiklens metode	Multi-sited etnografiske feltstudium på en 10 byggepladser i UK. Forskerne har 'skygget' personer og teams i deres daglige arbejde og i relation til sikkerhedsinstruktioner. Formelle og uformelle interviews med (migrant)byggearbejdere, studier af rapporter, instruktionsmateriale m.m. Artiklen arbejder endvidere med fotografiske og visuelle metoder for at afdække, hvordan elementer i det socio-materielle miljø fungerer som grænseobjekter for sjaks kommunikation (om sikkerhed).
Artiklens empiri	Observation, optagede (interview og samtaler), fotografisk og visuelt materiale, m.m.
Artiklens kontekst	Forskningen er udført som led i et større projekt, der blev initieret på baggrund af en bekymring omkring migrantarbejderes sproglige udfordringer og kommunikationsmæssige barrierer i forhold til at arbejde i tværnationale kontekster i højrisikobrancher som fx byggeri.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Gennem etnografiske feltberetninger redegør artiklen for, hvordan et sjak af migrantarbejdere fra Rusland, Polen, Rumænien og Litauen arbejder under ledelse af italienske og engelske instruktører/arbejdsledere/ingeniører med at montere facadebestykninger af glas. Sjakket er ansat i firmaet GlazaBuild, som fungerer som underleverandør i forhold til større byggerier i UK. Sjakket er relativt fasttømret, idet medlemmerne af sjaket har samarbejdet på flere større byggeprojekter, men medlemmerne taler

	<p>ikke et fælles sprog, og mange medlemmer forstår kun deres modersmål.</p> <p>Artiklen beskriver, hvordan sjakket, på trods af manglen på et fælles sprog, formår at udvikle et fælles og unikt 'GlazaBuild-sprog', der består af ord fra mange forskellige sprog, fagter, gestikulationer, signaler, m.m., der gør det muligt for dem at kommunikere målrettet og sikkert. I farlige situationer kommunikerer de sammen med engelske (advarsels)udtryk og instruktioner, men denne kommunikation er understøttet af en bagvedliggende opslittet kommunikation sammenstykket af udtryk og vendinger fra flere forskellige sprog. Denne sikkerhedskommunikation fungerer godt for teamet, fordi de er et sammentømret sjak, og sjakmedlemmerne bekymrer sig for hinanden (i kollegiale relationer).</p> <p>Artiklen nuancerer opfattelsen af, at sprogproblemer er en væsentlig årsag til migranternes sikkerhedsproblemer ved at pege på, at fasttømrede sjak udvikler kompensationsstrategier ift. sprogproblemer, som muliggør, at de kan etablere et sikkert arbejdsmiljø for hinanden. Men forudsætningen for at denne strategis mulighed er, at sjakket oplever kontinuitet i arbejdsrelationerne, og at medlemmerne kan etablere kollegiale relationer og unikke kommunikationsformer.</p> <p>Artiklen beskriver, hvordan 'grænseobjekter', tavs viden og situeret viden fungerer som baggrund for kommunikation (om sikkerhed).</p> <p>Afslutningsvis peger artiklen på, at etnografiske visuelle metoder kan fungere som arbejdsmiljøinterventioner, der via grænseobjekter kan synliggøre grænseobjekter, der kan synliggøre forskelle opfattelser af arbejdssituationer, arbejdsfunktioner, m.m.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Artiklen har detaljerede beskrivelser af, hvordan sjakmedlemmerne håndterer det fysiske arbejdsmiljø</p>
<p>2. Regler</p>	<p>Artiklen har få refleksioner over, hvordan de eksplicitte regler, som regulerer arbejdet</p>
<p>3. Kompetencer</p>	<p>Der gives detaljerede beskrivelser af sjakmedlemmernes situerede viden, og hvordan der</p>

	denne etableres i interaktioner i sjakket og i forhold til arbejdsopgaverne.
4. Projekter	Artiklen beskriver kortfattet, hvordan migranterne engagerer sig i GlazaBuild sjakket, og hvordan de finder et fællesskab i sjakket. Migrantarbejderne opfatter arbejdet som attraktivt og en indbringende kilde til at forsøge familien i deres hjemlande.
5. Traditioner	Der er detaljerede beskrivelser af, hvordan de enkelte sjak etablerer og viderefører traditioner i arbejdet.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver en kvalitativ og reflekteret beskrivelse af, hvordan migrantarbejdere i praksis håndterer arbejdsmiljø- og sikkerhedsudfordringer, og hvordan de danner (sikre) strategier, der kan kompensere for sprog- og kommunikationsudfordringer. Der peges på, at kontinuiteten og sammenholdet i sjakket er afgørende for at muliggøre og opretholde sikre arbejdsmiljøpraksisser.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at fremhæve de tavse og situerede aspekter ved migrantarbejders arbejds- og sikkerhedspraksisser. Den belyser, hvordan kontinuitet og sammenhold i arbejdet er afgørende for et sikkert arbejdsmiljø, og hvordan kontinuitet kan bidrage til at kompensere for migrantarbejdernes sprogudfordringer.</p>	

Artikel #24

Artiklens titel	Nunes, I. (2012). The nexus between OSH and subcontracting, <i>Work</i> , 41, 3062-3068.
Artiklens formål	Artiklen præsenterer og diskuterer kort arbejdsmiljøproblemer ifm. outsourcing og præsenterer en række 'best practices', instrumenter og strategier der har til formål at sikre arbejdsmiljøet i (under)leverandørkæder.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke noget klart formuleret forskningsspørgsmål.
Artiklens metode	Ikke specificeret – mere en diskussion af litteratur om arbejdsmiljø i forhold til problematikker om underleverandørkæder.
Artiklens empiri	Eksempler og cases fra litteraturen.
Artiklens kontekst	Artiklen præsenterer kort lovgivningsgrundlaget for arbejdsmiljø ifm. outsourcing i EU og USA
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen præsenterer kort årsager til arbejdsmiljøproblemer ifm. outsourcing i underleverandørkæder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Misforståelser og utilstrækkelig informationsdeling • Modstridende mål (mangel på fælles forståelse og enighed om, hvad der skal gøres) • Manglende fælles metoder og procedurer • Uklar ansvarsfordeling ifm. kontrol og koordination • Ineffektiv planlægning og implementering af sikkerhedsforanstaltninger • Utilstrækkelig oplæring af medarbejdere • Ukvalificeret selektion af (under)leverandører • Tab af organisatorisk hukommelse om arbejdsmiljøproblematikker <p>Artiklen præsenterer herpå kort forskellige typer af tiltag, der kan fremme arbejdsmiljøindsatsen ifm. outsourcing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udvælgelse af underleverandører på baggrund af arbejdsmiljø parametre. • Arbejdsmiljø certificering – fx 'sikkerhedspas' der kun giver certificerede medarbejdere adgang til farlige arbejdsområder. • Ledelsesmæssige krav om sikkerhedsvurderinger af (underleverandørers) arbejdspladser • Planlægning af underleverancer og sikkerhedskrav

	<ul style="list-style-type: none"> • Specificering af samarbejdsstandarder for samarbejde mellem klienter og underleverandører • Arbejdstilladelsessystemer – certificering af medarbejdere ift. farlige arbejdsopgaver • Reduktion af den organisatoriske kompleksitet i forhold til projekterplanlægning • Ansvarsafklaring • Etablering af langvarige relationer mellem klienter og underleverandører • Aktiv og ansvarlig ledelse på alle niveauer • Bedre træning og uddannelse af medarbejdere på alle niveauer ift. arbejdsmiljøindsatser • Fælles arbejdsmiljøledelsessystemer • Sikkerhedskontrol • Virksomhedsinterne arbejdsmiljøpolitikker
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
31. Fysiske rammer	Artiklen diskuterer ikke konkret fysiske rammer for arbejdsmiljøet
32. Regler	Artiklen oplister kort de gældende arbejdsmiljøbestemmelser i forbindelse med outsourcing, som de gør sig gældende i EU og i USA.
33. Kompetencer	Artiklen diskuterer ikke konkret medarbejderes eller ledelsesmæssige kompetencer, men anbefaler mere træning og uddannelse ifm. sikkerhedsforanstaltninger, ligesom der peges på bedre organisering, bedre kommunikation og bedre ledelse.
34. Projekter	Artiklen diskuterer ikke virksomhedernes eller medarbejdernes motiver, aspirationer, osv. ifm. arbejdsmiljøproblematikker.
35. Traditioner	Artiklen diskuterer ikke specifikke faglige eller kulturelle traditioner
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	
<p>Artiklen peger på et meget generelt og overordnet niveau på årsager til forekomsten af arbejdsmiljøproblemer ifm. outsourcing, og giver tilsvarende overordnede og generelle anbefalinger til, hvordan disse udfordringer kan imødekommes.</p>	
Relevans og bidrag til litteraturstudiet:	

Artiklen beskæftiger sig med outsourcing og kædeansvarsproblemstillingen, som er centralt for litteraturstudiets undersøgelse af udenlandske virksomheders håndtering af arbejdsmiljøet.

Artikel #25

Artiklens titel	Quinlan, M. & Bohle, P. (2008). Under pressure, out of control, or home alone? Reviewing research and policy debates on the occupational health and safety effects of outsourcing and home-based work, <i>International Journal of Health Services</i> , 38(3), 489-523.
Artiklens formål	Artiklen reviewer den internationale videnskabelige litteratur, der beskriver arbejdsmiljøeffekter af hjemmebaseret arbejde og arbejde forbundet med underleverandørleverancer. Endvidere forsøger den at identificere årsager til et dårligt arbejdsmiljø ifm. hjemmebaseret og underleverandørbaseret arbejde. Og den undersøger endvidere udfordringer ifm. regulering af området.
Artiklens forskningsspørgsmål	Se ovenfor
Artiklens metode	Forfatterne har søgt på peerreviewet arbejdsmiljølitteratur om midlertidige job og usikre ansættelsesforhold. Der er søgt i følgende databaser: Medline, Social Science Citation Index, and Science Citation Index i perioden 1966-2007. Der er brugt en række kvalitetskriterier for udvælgelsen af litteraturen. Forfatterne studerer hjemmebaseret arbejde og underleverandørproblematikken i sammenhæng, idet der empirisk findes et stort overlap mellem kategorierne. Men de laver også empiriske sondringer mellem kategorierne.
Artiklens empiri	Artiklen reviewer 108 artikler og analyserer 25 studier nærmere. Empirien fra disse studier er hentet fra USA, UK, Danmark, Sverige, Australien, Canada, Frankrig, Finland og Norge, og den dækker studier i sundhedspleje, byggeri, mine- og kemisk industri, transportsektoren, den offentlige sektor, kommunikations- og medieindustrien, fremstillingsindustrien og undervisningssektoren.
Artiklens kontekst	Siden 1970'erne er der sket en markant ændring i beskæftigelsespraksisser i såvel den industrialiserende del af verden som i udviklingslande. Outsourcing og internationaliseringen i samhandel har bevirket, at netværk af underleverandørkæder er blevet et mere udbredt fænomen.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Af de 108 reviewede artikler forbinder 92 (85%) usikkerhed i ansættelsesvilkår, midlertidigt arbejde og outsourcing med

et dårligt arbejdsmiljø. Af de 25 granskede artikler om outsourcing via underleverandørkæder og hjemmebaseret arbejde peger 23 på negative effekter for arbejdsmiljøet, mens 2 peger på blandede effekter.

Studierne omhandler tilfælde af rapportere og selv-rapporterede arbejdsulykker, sygdomme, udsættelse for fare, arbejdsrelateret vold, psykiske problemer, og manglende viden om samt overtrædelser af personalepolitikker og arbejdsmiljølovgivning.

Forfatterne argumenterer på baggrund af den reviewede litteratur for, at det er nødvendigt at udvide forståelsen af, hvad der påvirker arbejdsmiljøet, i forhold til tidligere forklaringsmodeller (job-strain og effort-reward). Her fremfører de, at arbejdsmiljøet må vurderes ud fra en 3-faktor model, der indbefatter:

- 1) økonomisk/belønningspres (samme faktorer som i job-strain-modellen): en øget arbejdsintensitet belaster arbejdsmiljøet

- 2) dis-organisering: manglende træning og supervision, manglende eller fragmenteret arbejdsmiljøinformation, dissonans mellem medarbejdere og parter i forskellige virksomheder i leverandørkæder

- 3) fejlslagen reguleringsindsats: manglende minimumsstandarder, allokering af arbejdsgiveransvar, utilstrækkelig overvågning og sanktionering af arbejdsmiljøet.

De fleste arbejdsmiljøindsatser i studiet var designet til at regulere arbejdsmiljøet for medarbejdere i traditionelle ansættelser på store arbejdspladser. De få initiativer, der er specifikt rettet mod prækært underleverandør arbejde har en tendens til at fokuserer på specifikke ergonomi og sikkerhedsinterventioner, forebyggelse af vold samt isolation i arbejdet, men formår ikke at adressere problemer med arbejdsorganisering og strukturelle forhold ifm. arbejdsprocesserne. Neoliberale regimer giver ikke reguleringsmyndigheder tilstrækkelige ressourcer eller mandat til at adressere de nye arbejdsmiljøproblemer, der er etableret på baggrund af outsourcing og underleverandørkæder.

	<p>Der findes dog få eksempler på (relativt) succesfuld regulering af underleverandørkæders arbejdsmiljø. Disse inkluderer et samarbejde mellem myndigheder, fagforeninger og civilsamfundsgrupper, hvor man forsøger at beskytte de mest sårbare grupper på arbejdsmarkedet.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Reviewet omfatter mange forskellige studier, der i mindre eller højere grad beskæftiger sig med de 5 analysekategorier.</p>
<p>2. Regler</p>	
<p>3. Kompetencer</p>	
<p>4. Projekter</p>	
<p>5. Traditioner</p>	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen handler om arbejdsmiljøeffekter af hjemmebaseret arbejde og arbejde forbundet med underleverandørleverancer – og altså ikke direkte om udenlandske virksomheders arbejdsmiljø. Men da problematikken om social dumping i vid udstrækning relaterer sig til, hvordan udenlandske virksomheder, der indgår i underleverandørkæder, håndterer arbejdsmiljø og arbejdsmiljøindsats, så er artiklen relevant. Den fremhæver nogen centrale mekanismer i underleverandørkæder, der er fremherskende for produktionen af arbejdsmiljøet, ligesom den diskuterer forskellige eksempler på myndighedsindsatser og organisering af disse.</p>	

Artikel #26

Artiklens titel	Rambøll (2016). Arbejdstilsynet. Analyse af udenlandske tjenesteyderes karakteristika og behov.
Artiklens formål	Rapportens formål er at indhente viden om udenlandske tjenesteydere og levere et grundlag, som Arbejdstilsynet kan målrette sin vejledning til tilsyn yderligere ud fra.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke noget forskningsspørgsmål – se formål ovenfor.
Artiklens metode	Mail-interviews, kvalitative-interviews og dokumentanalyse.
Artiklens empiri	Undersøgelsen er gennemført på baggrund af 1) dokumentanalyser af eksisterende viden på området, 2) en survey udsendt til 9.700 mailadresser i RUT-registeret, samt 3) en kvalitativ undersøgelse (interviews) og opsøgende kørsel med Arbejdstilsynets tilsynsførende.
Artiklens kontekst	Et stort antal arbejdsmiljøproblemer ifm. udenlandske ageren i Danmark.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Undersøgelsen konkluderer, at der kun eksisterer en begrænset og fragmenteret mængde viden om udenlandske tjenesteydelser, og at denne viden er utilstrækkelig ift. arbejdsmiljøproblematikker. Antallet af udførte tjenesteydelser er endvidere i kraftig vækst.</p> <p>Tjenesteydelserne leveres primært indenfor bygge- og anlægsområdet af enkeltmandsvirksomheder eller større virksomheder med over 50 ansatte. Hovedparten af tjenesteydelserne leveres af tyske og polske virksomheder. De korte leverancer leveres fortrinsvist af østeuropæiske virksomheder.</p> <p>Analysen viser, at udenlandske tjenesteydere særligt har entreprenører og ingeniørvirksomheder som hvervgivere, men også at private husstande udgør en anseelig del af kundegrundlaget. Tjenesteyderne agerer oftest som underleverandører.</p> <p>Størrelsen af de udenlandske tjenesteydelser har kun begrænset betydning for deres kendskab til regelsæt, herunder anmeldepligt til RUT. Analysen viser, at hjemlandets arbejdsmiljøkultur påvirker de udenlandske tjenesteyderes regelkendskab- og overholdelse. Der er generelt høj motivation for at efterleve arbejdsmiljøregler, men rapporten peger på flere årsager til, at virksomhederne alligevel ofte ikke formår at overholde reglerne, herunder</p>

	<p>væsentligst mangle eller utilstrækkeligt uddannelsesniveau blandt medarbejderne. Der peges på, at en åben, dialogsgørende og differentieret vejledning af Arbejdstilsynets side i forhold til tjenesteyderne har størst effekt.</p> <p>Rapporten anbefaler, at 1) Arbejdstilsynet prioriterer og segmenterer indsatsen yderligere ift. tilsyn og vejledning, 2) identificerer og samarbejder med udenlandske tjenesteyderes relationer, 3) retter et særligt fokus mod hvervgiverne, Tilbyder udenlandske tjenesteydere én indgang til relevante myndigheder og viden i Danmark, 5) Arbejdstilsynet tilrettelægger sin formidling ud fra user journeys.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Rapporten reflekterer ikke de fysiske rammer i nævneværdigt omfang.
2. Regler	Rapporten undersøger om og i hvor høj grad udenlandske ydelsesleverandører har kendskab til og forstår arbejdsmiljøregler.
3. Kompetencer	Rapporten undersøger de udenlandske virksomheders og deres medarbejderes kompetence og uddannelsesniveau.
4. Projekter	Rapporten diskuterer motivationsforhold ifm. udenlandske virksomheders vilje til at få viden om og overholde arbejdsmiljølovgivning
5. Traditioner	Rapporten henviser til nationale kulturelle faktorer og faglige traditioner i visse brancher.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Rapporten giver et overordnet – men også på visse området – detaljeret billede af udenlandske virksomheders ageren i Danmark og deres muligheder, evner og vilje til at overholde arbejdsmiljøregler. Rapporten peger på, at der ikke findes meget forskningsbaseret viden på området, men rapporten giver, på baggrund af en surveyundersøgelse og et mindre etnografisk feltarbejde, et indblik i de udfordringer som udenlandske virksomheder og Arbejdstilsynet står overfor i bestræbelserne for at skabe et mere sikkert arbejdsmiljø.</p>	

Artikel #27

Artiklens titel	Schubert, U. & Deikstra, J. (2009). Working safely with foreign contractors and personnel, <i>Safety Science</i> , 47, 786-793.
Artiklens formål	At udforske erfarede og konstaterede problemer, mulige forklaringer, løsninger og retninger for at undgå farlige situationer når der arbejdes med udenlandske underleverandører og personale.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et egentligt forskningsspørgsmål
Artiklens metode	Semistrukturerede interviews med 10 'eksperter' (sikkerheds- og projektledere) fra 10 hollandske virksomheder, der har arbejdet med udenlandske underleverandører. Interviewlængde mellem 45 min. – 1 time pr. interview.
Artiklens empiri	10 interview med sikkerheds- og projektledere fra hollandske virksomheder, der arbejder med udenlandske underleverandører.
Artiklens kontekst	Undersøgelsen er foretaget for VGM Noord-Nederland – en sikkerheds, sundheds, og arbejdsmiljø organisation for hollandske virksomheder i procesindustrien.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen tager udgangspunkt i Hofstede's kulturalanalyse af nationale (og organisatoriske) kulturer og sammenholder dette perspektiv med et systemisk perspektiv på 'safety management' (det såkaldte TRIPOD model til ulykkesvurdering). Disse teorier bruges som baggrund for tolkningen af de 10 interviews. TRIPOD modellen udpeger 11 grundlæggende ulykkesfaktorer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ergonomically poor workplace design 2. Poor quality of hardware (tools, equipment) 3. Inadequate maintenance 4. Poor housekeeping 5. Error enforcing conditions 6. Low quality or availability of procedures 7. Insufficient training 8. Ineffective communication 9. Incompatible goals 10. Shortcomings of organization 11. Insufficient defenses

	<p>Artiklen antager på baggrund af interviewene, at de sidste 4 listede faktorer er særligt prægnante for de sikkerhedsproblemer, der opstår ifm. brugen af udenlandske underleverandører. De fire faktorer manifesterer sig som følge af kulturforskelle i samarbejdet med udenlandske underleverandører og udenlandsk personale. Der er navnlig tale om kulturforskelle i relation til hvad Hofstede kalder 'magtdistance': "The extent to which the less powerful member of institutions and organizations within a country expect and accept that power is distributed unequally", og 'usikkerhedsundgåelse': "the extent to which members of a culture feel threatened by unknown or uncertain situations." De kulturelt forankrede problemer giver sig udtryk i forhold til:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunikationsproblemer og misforståelser 2. Usikkerhed omkring kvalifikationer og værdien af udlændinges kvalifikationer 3. Forskelle i sikkerhedskulturer 4. Forskellige standarder for at indrapportere 'næsten ulykker', og iver efter at arbejde over (og overskride arbejdstidsbestemmelser).
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>36. Fysiske rammer</p>	<p>Artiklen forholder sig ikke til arbejdsmiljøets konkrete fysiske rammer</p>
<p>37. Regler</p>	<p>Artiklen forholder sig i begrænset omfang og helt overordnet til procedurer for arbejdsmiljøarbejdet</p>
<p>38. Kompetencer</p>	<p>Artiklen identificerer usikkerhed om kvalifikationer og værdien af udenlandske kvalifikationer som et problem for arbejdsmiljøarbejdet.</p>
<p>39. Projekter</p>	<p>Artiklens fokus på uforenelige mål og deraf følgende kommunikationsproblemer står centralt i artiklens beskrivelse af årsager til arbejdsmiljøproblemer</p>
<p>40. Traditioner</p>	<p>Artiklens fokus på forskellige (sikkerhedsmæssige) kulturer fremskriver faglige og kulturelle traditioner som et centralt element.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen anlægger en kulturteoretisk og systemisk tilgang til forståelsen af arbejdsmiljøproblemer og sikkerhedsarbejde i forbindelse med outsourcing. I en ambition om at operationalisere</p>	

kulturelle forskelle i forhold til 'nationalkulturer', og se (problemer i) arbejdsmiljøarbejdet i en organisatorisk sammenhæng, bidrager artiklen til at fremskrive aktørernes grundlæggende og brede handlekompetencer. Men med Hofstedes universalistiske teori som teoretisk linse formår forfatterne af artiklen ikke at have blik for den situerede praksis.

Artiklens sparsomme empiriske grundlag (10 semistrukturerede interview med sikkerheds- og projektledere) og selektion af informanter begrænser artiklens validitet.

Myndigheders indsatser

Artikel #28

Artiklens titel	Arbejdstilsynet (2015): Erfaringer fra Arbejdstilsynets tilsyn mot social dumping. Kompass Tema nr 1. 2015. Oslo
Artiklens formål	At undersøge omfanget og reguleringen af social dumping med fokus på arbejdsmiljøet
Artiklens forskningsspørgsmål	Undersøgelsen har tre dele: 1) omfanget af og mekanismer i social dumping relateret til arbejdsmiljø 2) karakteristik af virksomheder, som i særlig grad praktiserer social dumping 3) arbejdstilsynets muligheder for at bekæmpe social dumping.
Artiklens metode	Tilsynsførende i det norske arbejdstilsyn er blevet interviewet og har besvaret et spørgeskema.
Artiklens empiri	Tilsynsførende i det norske arbejdstilsyn har udgjort datagrundlaget. 72 tilsynsførende, der er specialiseret i tilsyn relateret til social dumping har besvaret et spørgeskema. Disse er delt op på tre sektorer: bygge&anlæg, rengøring og hotel&restauration. Derudover er der gennemført seks dybdeinterviews.
Artiklens kontekst	Artiklen systematiserer de erfaringer tilsynsførende, der er specialiseret vedrørende social dumping, gør sig og de konklusioner de foretager sig. Disse tilsynsførende har i 2008 gennemført 2000 tilsyn mod social dumping.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<ol style="list-style-type: none"> 1. migrantarbejdere fra Central- og Østeuropa har et mere sundhedsskadeligt arbejde end norske arbejdere. Dette skyldes primært, at de arbejder i farlige jobs. Problemet forstærkes af, at de selv har begrænsede muligheder for at handle på dette, bl.a. på grund af at sikkerhedsudstyr ikke stilles til rådighed, sprogbarrierer, manglende kendskab til regler og institutioner m.v. 2. Migrantarbejderne arbejder både i veletablerede virksomheder og i mere tvivlsomme virksomheder: Virksomheder af midlertidig karakter, som i nogle tilfælde ikke er hjemmehørende i Norge. Der er vikarbureauer, der sender migrantarbejdere til at gøre et stykke arbejde uden at der er en egentlig virksomhedskonstruktion m.v.

	<p>3. Der samles op på de tilsynsførendes vurdering af hvordan arbejdsmiljø og arbejdsforhold kan forbedres gennem Arbejdstilsynets indsats. Der fokuseres her på to forhold: 1) samarbejdet mellem de offentlige myndigheder (indsatsen om arbejdslivskriminalitet) kan forbedres, 2) Kompetencerne hos de tilsynsførende, der arbejder med social dumping, kan forbedres. Der er her både tale om kompetencer til at etablere en hensigtsmæssig relation til virksomheden og til medarbejderne. Og der er her tale om at blive bedre til at bruge regelværket omkring social dumping.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>41. Fysiske rammer</p>	<p>Samler op på erfaringer skabt i mødet mellem tilsynsførende og virksomhed & medarbejdere</p>
<p>42. Regler</p>	<p>Arbejdsmiljøloven er ramme om tilsynsbesøgene, men de tilsynsførende skal også relaterer sig til løn, ansættelsesforhold, skattebetaling m.v.</p>
<p>43. Kompetencer</p>	<p>Der er skabt et korps af tilsynsførende, der er udviklet særlige kompetencer på området social dumping.</p>
<p>44. Projekter</p>	<p>Der er ikke forventninger om at problemet relateret til social dumping og arbejdsmiljø vil blive løst. Det ser tværtimod ud til at problemet vokser, men ønsket er at skabe forbedringer, som ikke var kommet i stand uden Arbejdstilsynets indsats.</p>
<p>45. Traditioner</p>	<p>Arbejdstilsynet er en myndighed, og en del af de virksomheder, tilsynet kommer i, har en meget skeptisk holdning til myndigheder.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag: Rapporten baserer sig på erfaringer fra et meget stort antal tilsyn, der relaterer sig til social dumping, og indeholder således nyttig viden.</p> <p>Rapporten baserer sig på de tilsynsførendes erfaringer og den bearbejdning de, uden nogen større systematik, har gjort af deres erfaringer. Rapporten baserer sig således på erfaringer gjort fra en særlig vinkel.</p>	

Artikel #29

Artiklens titel	Arnholtz, J. & Refslund, B. (2019). Active enactment and virtuous circles of employment relations: How Danish unions organized the transnationalised Copenhagen metro construction project, <i>Work, Employment and Society</i> , 33(4), 682-699, DOI: 10.1177/0950017019832514
Artiklens formål	Artiklen analyserer en dansk fagforenings strategi for at kunne håndhæve løn- og ansættelsesvilkår (herunder påtale arbejdsmiljøforhold) i det københavnske metrobyggeri, der var præget af fragmentering, transnationale underleverandører og migrantarbejdere.
Artiklens forskningsspørgsmål	Forfatterne spørger, hvorfor arbejdsgiver-dreven arbejdsmigration præker arbejdsvilkår i et ellers velreguleret arbejdsmarked, og hvad fagforeninger kan gøre ved det.
Artiklens metode	Gennemlæsning af 1031 artikler fra fagblade og aviser, semi-strukturerede face-to-face-interview med 22 repræsentanter fra fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, sikkerhedsinspektører, metroselskabet og underleverandører. 3F's evalueringsrapport om indsatsen
Artiklens empiri	Nyhedsartikler, rapporter og interviews.
Artiklens kontekst	Artiklen beskriver omstændigheder og strategier omkring en fagforenings kamp for at forbedre løn- og arbejdsvilkår i forbindelse med metrobyggeriet i København fra 2009-2019.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	I lyset af arbejdsgiverdrevet arbejdsmigration skabes der i stigende grad prekære arbejdsvilkår. Artiklen peger på, at tidligere forskning har dokumenteret, hvordan fagforeninger har haft manglende succes ift. at bekæmpe prekariseringen, og at der er opstået en negativ spiral imellem de centrale faktorer for succesfuld forbedring af arbejdsvilkår, nemlig: 1) den formelle inklusion af fagforeninger, 2) arbejdsgiveres orienteringer, 3) arbejdersolidaritet, og 4) fagforeningsstrategier. Artiklen fremhæver det københavnske metrobyggeri som en case på, at disse faktorer kan indgå i en positiv spiral, der har modvirket den truende prækarisering.

	<p>Fagforeningen BJMF – en underafdeling af 3F – tilrettelagde en strategi, som indebar et væsentligt skift ift. traditionelle fagforeningsstrategier:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Fra en ensidig og eksklusiv strategi i forhold til at håndhæve rettigheder ifm. løn- og ansættelsesvilkår for medlemmer, blev strategien omlagt til en mere inklusiv strategi, der også omhandlede ikke-organiserede migrantarbejdere. Fagforeningen tilbød ansatte kontaktpersoner med samme baggrund som migrantarbejderen og startede på at oplyse om skatteforhold, boligforhold, m.v. De lancerede kurser, der oplyste om danske arbejdsmarkedsforhold. 2) Fagforeningen startede en kampagne, der politiserede statens og kommunens engagement i metrobyggeriet, og deres ansvar for at sikre ordnede løn- og arbejdsvilkår (for migrantarbejdere). Dette skete primært ved målrettet at rejse arbejdsmiljøproblemer ifm. metrobyggeriet i offentligheden. Herved blev metrobyggeriets ejere tvunget til at presse underleverandører til at overholde overenskomstmæssige bestemmelser. 3) Fra at forholde sig de-fokuseret til en række forskellige problemer med de mange underleverandører i metrobyggeriet, fokuserede fagforeningen nu mere målrettet på enkelte central underleverandør, som blev tvunget til at betale store erstatninger som følge af overenskomstovertrædelser. <p>Denne strategi bevirkede, at der blev skabt en positiv spiral imellem de fire faktorer for succesfuld forbedring af arbejdsvilkår. Strategien skabte en mere inklusiv fagforeningstilgang, en nyorientering i arbejdsgivernes orientering ift. overenskomstarbejdet, og en større solidaritet mellem migrantarbejdere og danske arbejdere.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
46. Fysiske rammer	<p>Artiklen beskriver hvordan det spredte metrobyggeri skabte vanskeligheder for fagforeningernes organiseringsarbejde</p>

47. Regler	Beskrivelser af det danske overenskomstsysttem og retslige regler
48. Kompetencer	Beskrivelser af hvordan migrantarbejderne manglede og efterlyste generelle kompetencer i forhold til at kunne orientere sig og etablere sig i det danske arbejdsmarked og i det danske samfund.
49. Projekter	Beskrivelser af fagforeningernes, politikernes, bygherrernes og migrantarbejdernes målsætninger og strategier
50. Traditioner	Beskrivelse af de kulturelle traditioner, der præger danske fagforeninger og det danske arbejdsmarkedssystem.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver en processuel beskrivelse af de forhold, omstændigheder og overvejelser, der førte til at den truende prækarisering af det ellers velorganiserede danske arbejdsmarked blev bremset af en inklusiv og offensiv fagforeningsstrategi.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Atiklen bidrager med detaljeret dokumentation for de elementer, der skabte en succesfuld strategi imod prækarisering. Selvom casen handler om fagforeningsstrategier, så kan elementer fra stategen overføres i forhold til myndighedshåndhævelse af arbejdsmiljølovgivning. Dette kunne fx handle om strategiens oplysningselementer, anbefalinger om at ansætte aktører, der med samme sociale, kulturelle og sproglige baggrund som migrantarbejdere, m.m.</p>	

Artikel #30

Artiklens titel	Bust, P. et al. (2008). Managing construction health and safety: Migrant workers and communicating safety messages, <i>Safety Science</i> , 46, 585-602.
Artiklens formål	At undersøge muligheder og begrænsninger i forskellige tilgange til kommunikation om sikkerheds- og sundhedsmæssige spørgsmål på byggepladser overfor migrantarbejdere
Artiklens forskningsspørgsmål	Hvordan forstår migrantarbejdere sikkerheds- og sundhedsspørgsmål? Hvordan virker forskellige kommunikationsstrategier?
Artiklens metode	Har en meget sammensat metode bestående af individuelle- og fokusgruppeinterviews, spørgeskemaundersøgelse, observationer, herunder videoobservationer
Artiklens empiri	Medarbejdere (både migranter og ikke-migranter), sikkerhedsansvarlige, arbejdsgivere m.v..
Artiklens kontekst	Byggerier i UK, med særlig vægt på et stort britisk byggeprojekt.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen konkluderer på den ene side, at migrantarbejdere ikke som udgangspunkt har en mindre bevidsthed eller orientering om sikkerhed end britiske byggearbejdere. Men ofte er sikkerhedskommunikationen vanskelig. Oversatte tekster virker ofte ikke godt. Artiklen argumenterer for at det vil være hensigtsmæssigt at udvikle flere (audio)visuelle kommunikationsformer, idet de synes at virke bedre.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Store byggepladser
2. Regler	Undersøger hvorledes regler om informationspligt efterleves
3. Kompetencer	Undersøger migrantarbejdernes kompetencer på sikkerhedsområdet, og finder, at de generelt ikke er ringere end de er hos britiske arbejdere. Sprogbarrieren er dog meget betydningsfuld.
4. Projekter	Finder, at migrantarbejdere prioriterer sikkerhed på samme niveau som britiske arbejdere, men at andre hensyn kan stå i vejen, f.eks. hurtig afslutning af en opgave.

5. Traditioner	Migrantarbejderne kommer med deres særlige forståelse af sikkerhedsspørgsmål
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag: Artiklen baserer sig på et meget grundigt studie af muligheder og barrierer for sikkerhedskommunikation på byggepladser, bl.a. med anvendelse af video-observation. Artiklens metodiske tilgang er interessant.</p>	

Artikel #31

Artiklens titel	Cevea (2017). Nordiske tiltag mod social dumping. En gennemgang af fænomenet, dets udbredelse og indsatsen mod det. 1-110.
Artiklens formål	Rapportens formål er at skabe et overblik over omfanget af social dumping i de nordiske lande, og specielt at præsenterer de tiltag, der er gjort fra lovgiveres, myndigheders og fagforeningers side i de fem nordiske lande.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke noget egentligt forskningsspørgsmål
Artiklens metode	Litteraturstudie
Artiklens empiri	Bearbejder empiri fra litteraturen
Artiklens kontekst	Norden
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Rapporten konkluderer for det første, at social dumping (som der ikke findes en entydig definition af) er et stigende problem i de nordiske lande. Dumping finder særligt sted i følgende brancher: byggeri, rengøring, godstransport, hotel og restauration, og dertil kommer luftfart og IT-virksomhed (nævner ikke landbrug???).</p> <p>Rapporten konkluderer for det andet, at der er gjort mange tiltag i de nordiske lande. Arbejdsmarkedets parter har i alle landene været involveret, men tiltagene har været af forskellig karakter.</p> <p>I Sverige og Danmark har tilgangen i høj grad baseret sig på det eksisterende aftalebaserede system.</p> <p>I Norge og Finland har fagforeningerne (og til dels arbejdsgiverne) satset på at få etableret statslig regulering af området.</p> <p>I Norge og Finland har man fulgt 'almengørelses' princippet, hvor overenskomster ophøjes til lov. I Norge, for visse brancher, for Finland mere generelt. Det gør det muligt for offentlige myndigheder at kontrollere, om de overenskomstfaste løn- og arbejdsvilkår overholdes. Dette er bl.a. blevet en opgave for Arbejdstilsynet.</p> <p>I Sverige og Danmark har fagforeningerne satset på at benytte det almindelige fagretslige system og bestræbelser på at organisere migrantarbejdere som middel mod social dumping, hvilket også har givet visse resultater.</p>

	<p>Norge er det nordiske land, hvor reguleringen på området er mest omfattende: Man har her startet en partsbaseret indsats mod arbejdslivskriminalitet (samarbejde mellem myndigheder og arbejdsmarkedets parter om en koordineret indsats), og i den forbindelse etableret centre rundt om i landet.</p> <p>Man har kædeansvar, hvor hovedleverandører har et ansvar for regeloverholdelse hos underleverandører.</p> <p>Rengøringsvirksomheder skal godkendes af Arbejdstilsynet. Medarbejdere i byggebranchen skal have et ID-kort. S.71 ff, opregnes det Norske arbejdstilsyns opgaver, hvilke er ganske omfattende.</p> <p>I Danmark har man et register for udenlandske virksomheder (RUT). Stat og kommune kan lave arbejdsklausuler og arbejdsmiljøklausuler, hvor leverandører har ansvar for arbejdsforhold i leverance-kæden. Endelig har man i Danmark forsøgt sig med et stærkere samarbejde mellem Arbejdstilsyn, Politi og Skat</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	
<p>2. Regler</p>	
<p>3. Kompetencer</p>	
<p>4. Projekter</p>	
<p>5. Traditioner</p>	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag: Rapporten sammenfatter et omfattende materiale på feltet, og kan ikke her refereres fyldestgørende.</p>	

Artikel #32

Artiklens titel	Elding, L., Ødegaard, A.M., Andersen, R.K., Bråten, M., Nergaard, K. & Alsos, K. (2011). <i>Evaluering av tiltak mot social dumping</i> , FaFo, 1-226.
Artiklens formål	Rapporten vil evaluere den ganske komplekse tilgang man i Norge har anlagt for at modgå social dumping.
Artiklens forskningsspørgsmål	Har ikke et præcist forskningsspørgsmål
Artiklens metode	Rapporten baserer sig på en stort metodemiks: registerdata, survey, dokumentanalyse, kvalitative interviews
Artiklens empiri	Virksomhedssurvey – generelt for Norge og for specielle brancher. Registerdata. Survey blandt tillidsvalgte og myndigheds personer. Survey blandt polske migranter. Interviews med tillidsrepræsentanter og myndigheds personer.
Artiklens kontekst	Den omfattende regulering i Norge
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Norge har nok Europas mest omfattende indsats mod social dumping, også inkluderende arbejdsmiljøet. Arbejdstilsynet spiller en central rolle i indsatsen. Handlingsplan mod social dumping blev lanceret i 2006. Handlingsplanen er blevet udvidet siden da.</p> <p>Den overordnede konklusion på evalueringen: Indsatsen har reduceret de negative aspekter ved social dumping. Arbejdstilsynets indsats mod social dumping har opfyldt målsætningerne, men har også været ressourcekrævende. De tilsynsførende ville gerne have stærkere sanktionsmuligheder til rådighed. Der har været et positivt samspil mellem Arbejdstilsynet og andre myndigheder (Skat, politi og udlændingemyndighed). Her skal vurderingen af nogle af de tiltag, der ligger i indsatsen mod social dumping, kort refereres:</p> <p><i>Virksomheder og tillidsvalgtes erfaringer med Arbejdstilsynet:</i> Lederne er ganske tilfredse med AT's funktion, og bruger AT som ressource i fastlæggelse af løn og arbejdsvilkår for migrantarbejdere. Tillidsvalgte bruger ikke AT ret meget.</p> <p><i>Id-kort i bygge- og anlægserhverv:</i> Der er mange kort. Generelt vurderes ordningen positivt både af arbejdsgivere og lønmodtagerorganisationer. Et problem: Der er mange kort i omløb, og nogle bliver misbrugt. Der er også stadig mange,</p>

	<p>som skulle have et kort, men ikke har det. Men alt i alt bidrager det til at migranterne arbejder under legale forhold.</p> <p><i>Ændringer i almengøringsordningen:</i> Norge har bestemmelser om at overenskomster kan gøres alment gældende. Overholdelsen af reglerne kan herefter kontrolleres af offentlige myndigheder. I forbindelse med indsatsen mod social dumping er der sket udvidelser i dette, bl.a. i forhold til informationspligt til tillidsvalgte, og med kædeansvar. Det viser sig, at ordningen først og fremmest har effekt der hvor arbejderne er organiserede. Ikke alle brancher er i samme omfang omfattet af ordningen.</p> <p><i>Melde- og registreringspligt for vikarbureauer:</i> Registeret er vanskeligt at bruge for myndighederne, og vikarbureauerne opfatter registrering i registeret som det samme som godkendelse.</p> <p><i>Information og vejledning.</i> Der er gjort en stor indsats på dette område, bl.a. ved etablering af lokale centre med personale fra AT, Skat, politiet og udlændingemyndighed. Migrantarbejdere henvender sig i stort omfang, og informationsarbejdet vurderes positivt.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>1. Fysiske rammer</p>	<p>Forholder sig ikke meget til fysiske rammer</p>
<p>2. Regler</p>	<p>Er meget fokuseret på regler og på hvorledes disse virker i forhold til praksis.</p>
<p>3. Kompetencer</p>	<p>Har meget opmærksomhed på om migrantarbejderne får den rette information, vejledning og oplæring.</p>
<p>4. Projekter</p>	<p>Forholder sig ikke til migrantarbejdernes projekter</p>
<p>5. Traditioner</p>	<p>Forholder sig ikke til traditioner</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Der er tale om en meget omfattende rapport på i alt 230 sider. Rapporten giver et meget detaljeret indblik i den norske indsats mod social dumping og den indeholder kvalificerede vurderinger af effekten af indsatsen mod social dumping.</p> <p>Rapporten baserer sig på en meget omfattende empiri.</p> <p>Nærværende referat er, af naturlige grunde, ret overfladisk i forhold til rapportens store omfang.</p>	

Artikel #33

Artiklens titel	Fine, J. & Gordon, J. (2010). Strengthening labor standards enforcement through partnerships with worker's organizations, <i>Politics and Society</i> , 38(4), 552-585, DOI: 10.1177/0032329210381240
Artiklens formål	Artiklen identificerer 4 'logikker' for identifikation af – og håndhævelse af - lovgivning vedrørende løn- og arbejdsmiljøproblematikker. Artiklen argumenterer for, at disse strategier ikke er effektive, og at der eksisterer et mismatch mellem strategierne og industrierne, hvor overtrædelserne finder sted. Artiklen argumenterer derfor for lanceringen af en 5 strategi.
Artiklens forskningsspørgsmål	Artiklen har ikke et eksplicit forskningsspørgsmål – se formål.
Artiklens metode	Diskussion af
Artiklens empiri	Artiklens empiri baserer sig på videnskabelig litteratur, rapporter, lovgivning og registerdata fra USA.
Artiklens kontekst	Det er i stigende grad blevet vanskeligt at identificere og håndhæve krænkelse af løn- og arbejdsmiljø lovgivning i USA. Dette skyldes mange forhold – dog væsentligst at virksomhederne er blevet mindre, flere, og at man i stigende grad benytter sig af underleverandørmodeller, hvor det juridiske ansvar er vanskeligt at placere entydigt.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen identificerer 4 logikker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klagedreven efterforskning. Logikken tilsiger at skaderamte arbejdere klager til myndighederne over deres forhold. Dette er den mest udbredte logik i det amerikanske system. Problemet med denne strategi er dog, at der ikke er en sammenhæng mellem antallet af klager og dimensionerne af løn- og arbejdsmiljøproblemer i forskellige sektorer. Inspektionsressourcerne bliver således ikke brugt effektivt ift. at håndtere mere generelle/strukturelle problemer i industrierne. • Proaktiv efterforskning. Denne logik prioriterer ressourcerne ift. til de sektorer, der har flest / mest graverende problemer med løn- og arbejdsmiljø, og går målrettet efter virksomheder i toppen af leverandørkæder i udvalgte (problematisk) brancher. Erfaringerne er dog, at denne strategi ikke

	<p>mærkbart har formindsket lovovertrædelser, og de amerikanske myndigheder har kun delvist taget den til sig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omfattende efterforskning. Visse distrikter i USA har i visse perioder satset massivt på at efterforske virksomheders løn- og arbejdsmiljøforhold. Denne strategi har dog vist sig ressourcemæssig uholdbar. • Selvregulering. En partnerskabsstrategi, hvor myndigheder primært tilbyder uddannelse og rådgivning i et samarbejde med virksomheder frem for at efterforske og sanktionere lovovertrædelser. Ideen er, at virksomhederne skal monitorere sig selv. Denne strategi har særligt vist sig ineffektiv ift. små virksomheder og på lavtlønsområdet. <p>Artiklen foreslår en 5. model, der målretter myndighedernes ressourcer ift. særligt problematiske brancher samtidig med at der indføres meningsfulde sanktioner af lovovertrædelser. Disse sanktioner skal være så hyppige, at de reelt fungerer som afskrækkende. Endvidere åbner modellen et for et formelt, understøttet og forpligtende samarbejde med fagforeninger og offentlige arbejderkollektiver i opsporingen af lovovertrædelser. Ordningen skal være fleksibel og afspejle de problemer, som gør sig gældende i forskellige kontekster. Artiklen beskriver tre cases fra USA, hvor elementer af denne model har gjort sig glædende og den diskuterer en række (politiske) problemer ifm. en implementering af modellen.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>51. Fysiske rammer</p>	<p>Artiklen diskuterer de geografiske og ressourcemæssige udfordringer ifm. med håndhævelse af løn- og arbejdsmiljølovgivning</p>
<p>52. Regler</p>	<p>Artiklen diskuterer og reflekterer det lovgivningsmæssige grundlag for arbejdsmiljøindsatsen</p>
<p>53. Kompetencer</p>	<p>Diskussionen foregår på et institutionelt niveau, og der kun få refleksioner ift. aktørernes kompetencer og faglige forudsætninger.</p>
<p>54. Projekter</p>	<p>I relation til case-beskrivelserne bliver aktørernes projekter og aspirationer reflekteret.</p>

55. Traditioner	<p>Artiklen diskuterer de politiske og kulturelle traditioner, der gør sig gældende i USA for offentlig myndighedsudøvelse og samarbejde med civilsamfundet og fagforeninger</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen opsummerer og eksemplificerer de 'logikker', der fungerer som rationaler for myndighedsbetjening ifm. løn- og arbejdsmiljøområdet. Den giver et velbegrunder forslag til, hvordan myndighedsbetjeningen kan struktureres igennem partnerskabsaftaler med fagforeninger og civilsamfundet. Diskussionen er dog begrænset til en amerikansk kontekst, og reflekterer således de specifikke historiske og kontekstuelle forhold, der gør sig gældende i denne kontekst.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen giver en klassifikation af forskellige rationaler/logikker for myndighedsbetjening og diskuterer logikkernes styrker og svagheder <i>vis-a-vis</i> udviklinger på arbejdsmarkedet ift. disintegration, deregulering og fragmentering som følger af neo-liberale regimer.</p>	

Artikel #34

Artiklens titel	Grillis A-N & Dyreborg J. (2015): Social dumping – et særligt problem for byggebranchen? Tidsskrift for Arbejdsliv 17.2
Artiklens formål	<p>Artiklen har to formål:</p> <ol style="list-style-type: none"> At bidrage til en afklaring af begrebet 'social dumping', specielt for byggebranchen At analysere Arbejdstilsynets særlige indsats mod social dumping i 2014.
Artiklens forskningsspørgsmål	Har ikke et eksplicit forskningsspørgsmål
Artiklens metode	Litteraturstudie og deltagerobservation
Artiklens empiri	Gennemførte deltagerobservation i Arbejdstilsynets særlige indsats relateret til udenlandske virksomheder, registreret i RUT.
Artiklens kontekst	Artiklen begrænser sig til bygge- anlægssektoren.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<ol style="list-style-type: none"> Begrebsafklaring om social dumping: Det er fejlagtigt at definere social dumping på baggrund af outcome (f.eks. ringe løn og ansættelsesforhold og ringe arbejdsmiljøstandard), for der findes ikke outcome, der alene relaterer sig til social dumping. Social dumping må derimod defineres ved de mekanismer, det udtrykker: transaktioner mellem forskellige og tidligere adskilte arbejdsmarkedssystemer. Redegør kort for den særlige kampagne, der blev iværksat i 2014, hvor Arbejdstilsynet lavede en målrettet indsats over for virksomheder, registreret i RUT-registeret. I den udstrækning, de tilsynsførende identificerede mistanke om uregelmæssigheder på skatteområdet eller andre områder, skulle den tilsynsførende melde denne mistanke videre. Der var altså her tale om en indsats, der havde lighedspunkter med den norske indsats mod 'arbejdslivskriminalitet'. Der henvises i øvrigt til en EU-dom, der fastslår, at Arbejdstilsynet ikke må lave en mere omfattende kontrol af udenlandske virksomheder alene fordi de er udenlandske.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
6. Fysiske rammer	Tilsyn på byggearbejdspladser
7. Regler	Arbejdsmiljølovgivningen

8. Kompetencer	De tilsynsførendes formelle og uformelle kompetencer
9. Projekter	Undgå ringere arbejdsforhold for migrantarbejdere
10. Traditioner	Indsatsen lå indenfor den etablerede praksis skabt i Arbejdstilsynet.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen har en interessant diskussion af begrebet social dumping. Den har en interessant diskussion af hvorfor byggesektoren, som en sektor præget af stor mobilitet og midlertidighed, i særlig grad udsættes for social dumping. Endelig refereres der til en analyse af en særlig indsats fra Arbejdstilsynets side relateret til social dumping i 2014. Der gennemføres dog ikke en egentlig analyse af denne indsats.</p>	

Artikel #35

Artiklens titel	James, P., Walters, D., Sampson, H. and Wadsworth, E. (2015) Protecting workers through supply chains: lessons from two construction case studies, <i>Economic and Industrial Democracy</i> , 36 (4). pp. 727-747. ISSN 0143-831X
Artiklens formål	At undersøge, hvordan supply chain strategier påvirker arbejdsmiljøledelse og arbejdsmiljø i underleverandørkæder, og hvordan disse strategier er formet af faktorer i byggesektoren såsom konkurrenceforhold, lovgivningsmæssige forhold, arbejdsmarkedsforhold, ledelsesattituder, politikker, m.m. Endvidere er det artiklens ambition, at undersøge god praksis i arbejdsmiljøarbejdet.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke formuleret – se ovenfor
Artiklens metode	Kvalitative interview og gruppediskussioner med repræsentanter fra hovedentreprenørvirksomheden og underleverandører
Artiklens empiri	Artiklen bygger på to casestudier i entreprenørbranchen i London. Studiet fandt sted i 2010-2011.
Artiklens kontekst	Bygge- og anlægsbranchen
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen beskriver, hvordan en hovedleverandør i byggebranchen planlagde og udførte to store bygge- og anlægsprojekter med op til 3 underleverandørled. Hovedleverandørens sikkerhedsarbejde lå allerede ved udgangspunktet for projekterne væsentligt under branchens gennemsnitlige ulykkesfrekvens. De store projekter, som casestudierne studerer, blev gennemført med meget få ulykkestilfælde og ingen dødsulykker. Studiet tilskriver denne succes til en række forhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Understøttende attitude og handlinger fra klientens og hovedentreprenørens side og evnen til at operationalisere sikkerhedsforanstaltninger • Eksternt genererede incitamenter, der var i stand til at fremkalde passende og effektiv ledelsesrespons fra hovedentreprenøren og klienterne. • Nyttiggørelsen af et stramt monitoreringssystem, der evnede at håndhæve overholdelsen af sikkerhedspolitikker. • Underleverandører skulle selv monitorere og håndhæve deres sikkerhedsarbejde, men blev

	<p>jævnligt inspiceret af hovedleverandørens sikkerhedsmedarbejdere.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Under)leverandørernes markedsbestemte incitament til at få et godt omdømme ift. sikkerhed var intimt forbundet med eksterne regulative krav, der blev effektivt håndhævet • Hovedleverandørens adfærd smittede af underleverandørerne • Meget komplekse dynamikker prægede realiseringen af en effektiv og succesfuld arbejdsmiljøindsats. Komplexiteten opstod i en sammenvævning af kommercielle incitamenter, markedsmekanismer, bredere sociale og politiske pres for et sikkert arbejdsmiljø, samt de lovgivningsmæssige effekter, der resulterede af dette pres. • Det britiske arbejdstilsyns håndhævelse af arbejdsmiljølovgivningen var succesfuld, idet energien ikke blev brugt på 'gulvet' på byggepladsen, men på en engageret dialog med klienterne og ledelsen i leverandørledene.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
6. Fysiske rammer	Studiet diskuterer ikke de fysiske rammer
7. Regler	Fokus på håndhævelsen af arbejdsmiljøregler
8. Kompetencer	Ledelsesmæssige kompetencer til at implementere og styre arbejdsmiljøindsatsen
9. Projekter	Virksomhedernes orientering mod at opnå et positivt omdømme
10. Traditioner	Byggebranchens ledelses- og samarbejds traditioner beskrives kort.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen giver en kvalitativ beskrivelse af de dynamikker, der er aktive ifm. at forbedre sikkerhedsarbejdet i to store bygge- og anlægsprojekter. Artiklen er en beskrivelse af 'best cases', hvor en række faktorer i et komplekst samspil bidrog til at nedbringe ulykkestallene markant. Der lægges vægt på, at forbedringer af arbejdsmiljøet i leverandørkæder skal skabes i et samspil mellem det eksterne sociale, politiske og lovgivningsmæssige pres, markedsbaserede incitamentstrukturer, og organisatoriske/ledelsesmæssige processer. Indsatsen bliver mest effektiv, hvis den fokuserer på at skabe dialog, engagement, forpligtelse og forståelse hos hovedleverandøren. Effekterne vil da sive ned til underleverandørerne.</p>	

Artikel #36

Artiklens titel	Kosny, A. & Allen, A. (2016). Falling through the cracks? An analysis of health and safety resources for migrant workers in Australia, <i>International Journal for Migration, Health, and Social Care</i> , 12(2), 99-108.
Artiklens formål	At undersøge de arbejdsrelaterede ressourcer som migrantarbejdere, der kommer til Australien, har mhp. at undersøge om disse indeholder information om ansættelsesstandarder, arbejdsmiljø, og lønkomensation.
Artiklens forskningsspørgsmål	Se formål.
Artiklens metode	Undersøgelse af myndigheders websites, fagforeningers materiale, m.m.
Artiklens empiri	175 arbejdsrelaterede ressourcer, der er målrettet migranter
Artiklens kontekst	27% af Australiens arbejdsstyrke er født udenfor landets grænser, og migrantstrømmen til Australien er stigende. Samtidig viser det sig, at migranter har større risiko for arbejdsulykker indenfor de første 5 år efter ankomst til Australien end den øvrige arbejdsstyrke.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	De analyserede websider og informationsmaterialer berører enten 1) generelle arbejdsrelaterede informationer (fx jobbanker), 2) oplysninger om ansættelsesvilkår, 3) arbejdsmiljøinformation, eller 4) arbejdskompensationsinformation (fx ifm. med sygdom) – men de rummer hovedsageligt blot én af disse typer informationer. Der kun ganske få informationskanaler, der giver migranter sammenhængende information. Det er endvidere et problem, at mange af informationskanalerne ikke er tilgængelige på migranternes eget sprog.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	
2. Regler	
3. Kompetencer	
4. Projekter	
5. Traditioner	
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	

Artiklen forholder sig specifikt til den australske kontekst. Endvidere er der ikke en egentlig analyse af, om migrantarbejdere reelt oplever det som en barriere, at information om de forskellige arbejdsmarkedsforhold er tilgængelige via forskellige informationskanaler.

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen påpeger, at information til migrantarbejdere om arbejdsmarkedsforhold – herunder arbejdsmiljøforhold – er spredt og usystematisk.

Artikel #37

Artiklens titel	Meardi, G., Martín, A. & Riera, ML (2012). Constructing uncertainty: Unions and migrant labour in construction in Spain and the UK, <i>Journal of Industrial Relations</i> , 54(1), 5-21.
Artiklens formål	Artiklen diskuterer i hvor vid udstrækning europæisk arbejdsmigration fungerer som fleksibilitets 'buffer' og i hvilket omfang dette er socialt bæredygtigt (herunder de negative arbejdsmiljøkonsekvenser dette har), og endelig hvilken rolle fagforeninger har i dette. Byggebranchen i UK og Spanien fungerer som en ekstrem case i forhold til denne problematik.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke eksplicit formuleret – se formål.
Artiklens metode	Analyse af registerdata samt interviews
Artiklens empiri	Officielt registerdata, rapporter og sekundærlitteratur om arbejdsmarkedsforhold og migration. 14 semi-strukturerede interviews med spanske og engelske repræsentanter fra fagforeninger, arbejdsgivere, migrantorganisationer og OHS-myndigheder. Interviewene blev foretaget i 2010.
Artiklens kontekst	Udvidelsen mod øst i EU i 2004 har medført en markant forøgelse af strømme af migrantarbejdere fra øst mod vest.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklens (værste) cases fra byggeribranchen illustrerer, at det europæiske arbejdsmarked er blevet langt mere fleksibelt efter EU-udvidelsen mod øst. Migrantarbejders kortvarige og fleksible ophold i EU-lande med mangel på arbejdskraft og/eller et højt-lønniveau gør det attraktivt for virksomheder i branchen at benytte sig af migrantarbejdere – ofte hyret via rekrutteringsbureauer. Migrantarbejdere fungerer således som en bekvem og billig arbejdskraft 'buffer'. Men denne fleksibilisering af arbejdsmarkedet har arbejdsmiljøkonsekvenser. Der rapporteres om, at migrantarbejdere har flere arbejdsulykker end arbejdere fra den nationale befolkning i Spanien og England, og der er symptomer på, at der er ved at blive skabt en ny europæisk underklasse med manglende udsigter til social mobilitet og integration.</p> <p>Artiklen finder, at der er store forskelle på, hvordan fagbevægelser i Spanien og England har håndteret denne situation. Dette tilskrives fagforeningernes forskellige</p>

	nationale traditioner. Spanske fagforeninger har traditionelt en 'internationalistisk' ideologi og en tradition for samarbejde med statslige myndigheder. Dette har resulteret i at politiske handlinger ift. det spanske arbejdsmarked har været mere inklusive overfor migrantarbejdere end det tilsvarende har været tilfældet i England. I England har den multikulturelle og pluralistiske tradition bevirket, at fagforeningernes arbejde ikke har fokuseret på at inkludere migrantarbejdere i kampen for forbedrede arbejdsvilkår.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Der er ikke særskilt fokus på de fysiske rammer for arbejdet.
2. Regler	Artiklen beskriver, hvordan arbejdsmiljøregler og procedurer svækkes (overtrædes) i takt med fleksibiliseringen af byggeriarbejdet i Spanien og UK.
3. Kompetencer	Artiklen beskæfter sig ikke særskilt med (migrant)arbejdernes kompetencer. Flexibiliseringen gør sig gældende både i forhold faglært og ufaglært arbejdskraft, men i byggeribranchen er brugen af ufaglært (migrant)arbejdskraft udbredt
4. Projekter	Artiklen beskæftiger sig ikke særskilt med migrantarbejdernes projekter
5. Traditioner	Det beskrives, hvordan forskellige fagforeningstraditioner resulterer i at migrantarbejdere inkluderes/ekskluderes i bestræbelserne for at forbedre medlemmernes arbejdsvilkår (herunder sikkerhed).
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen dokumenterer igennem en kritisk case fra byggebranchen i Spanien og England, hvordan det europæiske arbejdsmarked i stigende grad bliver mere fleksibelt og dynamisk. Migrantarbejdere – navnlig fra de nye EU-lande – spiller en stingende rolle som billig 'buffer' arbejdskraft. Dette har negative konsekvenser for arbejdsmiljøet og sikkerheden (navnlig for migrantarbejderne). Europæiske fagforeninger har vanskeligt ved at håndterer denne fleksibilisering, og artiklen dokumenterer, hvordan forskellige fagforeningstraditioner i hhv. Spanien og England har håndteret denne udfordring.</p>	
Relevans og bidrag til litteraturstudiet:	

Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at pege på, at fagforeninger spiller en afgørende rolle ift. arbejdsmiljøindsatsen. Generelt er fleksibiliseringen af det europæiske arbejdsmarked en stor udfordring for fagforeningerne, og fagforeningers vælger forskellige strategier (afhængigt af deres nationale traditioner og vilkår).

Artikel #38

Artiklens titel	Neby, S., T. Nesheim, J. Ryssevik, K. Rubecksen, M. Dahle, I. Nordhagen (2016): INNSATS MOT ARBEIDSLIVSKRIMINALITET. Kartlegging og evaluering av hvordan det tverretatlige statlige samarbeidet fungerer. UNI Research, Rokkansenteret. Rapport 7-2016
Artiklens formål	At evaluere den koordinerede indsats mod arbeidslivskriminalitet
Artiklens forskningsspørgsmål	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvilke tiltag og virkemidler for samarbejde mellem statslige myndigheder indgår i indsatsen mod arbeidslivskriminalitet? 2. Hvordan fungerer dette samarbejdet, særlig på lokalt og regionalt niveau? 3. Hvordan fungerer det tværinstitutionelle samarbejde om informationsudveksling?
Artiklens metode	Der anvendes survey, interviews og observationer.
Artiklens empiri	<p>En survey til medarbejderne i de samarbejdende institutioner anvendes til at gennemføre en 'breddeanalyse', hvor det kortlægges hvor mange og hvilke typer af tiltag, der foretages i det tvær-institutionelle samarbejde, både centralt og decentralt. Det skal ikke her redegøres for aktiviteter og deres omfang, men blot nævnes, at Arbejdstilsynet spiller en central rolle.</p> <p>Gennem kvalitative interviews undersøges det hvor vidt strukturer, kultur, arbejdsmetoder og mål i det tværinstitutionelle samarbejde fungerer. Der er her, ikke overraskende, nogle udfordringer.</p> <p>Survey og interviews gennemføres både i den centrale enhed og i de regionale enheder, der er etableret.</p>
Artiklens kontekst	Der er tale om en større evalueringsrapport (150 sider), med en detaljeringsgrad, der ikke kan refereres her.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>81% af de adspurgte mener, at samarbejdet giver resultater, som ikke ville være opnået uden, og de fleste har forventninger om at indsatsen bliver styrket i de kommende år.</p> <p>Der er, ikke overraskende, betydelige udfordringer i at få det tværinstitutionelle samarbejde til at fungere.</p> <p>Rapporten har en meget omfattende konklusion, som ikke kan refereres her.</p>

Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	
2. Regler	
3. Kompetencer	
4. Projekter	
5. Traditioner	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Evalueringen, som er baseret på ansatte i etaterne, synes at vise en positiv effekt af den koordinerede indsats mod arbejdslivskriminalitet. Der er dog en række forhold vedrørende det tværinstitutionelle samarbejde, der bør forbedres.</p>	

Artikel #39

Artiklens titel	Quinlan, M. (2009). Community campaigns, supply chains, and protecting the health and well-being of workers, <i>American Journal of Public Health</i> , 99(3), 538-546.
Artiklens formål	Artiklen beskriver arbejder- og 'community'-kampagner om oplysning blandt arbejdere, frivilliges overvågning af arbejdsvilkår i supply-chains og lovgivningsmæssig regulering af supply-chains.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke et eksplicit formuleret forskningsspørgsmål – se formål.
Artiklens metode	Historisk redegørelse for borger- og arbejderinitiativer, der har haft til formål at regulere prekært arbejde – herunder sikre arbejdsmiljøvilkår. Beskrivelse af cases fra Australien og USA.
Artiklens empiri	Redegørelse og diskussion af foreliggende litteratur.
Artiklens kontekst	Siden 1980'erne er udbredelsen af outsourcing og etableringen af underleverandørmodeller vokset globalt. Sammenholdt med downsizing-virksomhedsstrategier og udbredelsen af neo-liberale regimer samt forøgelsen af mængden af migrantarbejdere har dette bidraget til at skabe prekære arbejdsvilkår og underminere standarder for sundhed og sikkerhed i arbejdet.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Artiklen redegør indledningsvis for historiske forandringer i arbejdet og social beskyttelse af arbejdere i udviklings- og udviklede lande i perioden 1880-2007. Der argumenteres for at supply-chain produktionsformer ikke er et nyt fænomen, men at der tværtimod har været historiske eksempler på, hvordan borgerinitiativer og fagforeningskampagner historisk set har bekæmpet prekære arbejdsvilkår som følge af outsourcing.</p> <p>Artiklen eksemplificerer sådanne initiativer i Australien og USA gennem casebeskrivelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjemme-baseret tekstilproduktion i Australien i 1990'erne frem til 2005. Her bevirkede forbruger-boycot og forskellige protestaktioner, at der blev indført et lovgivningsmæssigt krav om, at producenter skulle sikre kontraktmæssig transparens om underleverandørers håndtering af arbejdsvilkår. • Faglige organisationer i Australien lagde i 1990'erne pres på politikerne for at få synliggjort køre- og

	<p>hviletider for lastbilchauffører og indføre minimumsbestemmelser i transportbranchen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • I klædeindustrien i USA formåede borgerorganisationer og fagforeninger i slutningen af 1990'erne at få industrien til at indføre 'codes of conduct' om aflønninger og indføre kædeansvar i sikkerhedslovgivningen, ligesom borger- og fagforeningskampagner om "right-to-know" sikrede at underleverandører er forpligtigede til at oplyse om sikkerhedsmæssige spørgsmål ifm. produktionen. <p>Artiklen konkluderer at:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Community mobilisering bidrager til at styrke arbejdsmiljøet 2. Kampagnerne kan få spillerum ved at synliggøre forskelle i arbejdsvilkår imellem leverandørled 3. Borger-, fagforenings-, og politiske kampagner skaber synergi 4. Initiativerne peger på, at der skal skabes større sammenhæng i kampagnerne for arbejdsvilkår, arbejdsmiljøvilkår og lønvilkår. 5. gode erfaringer fra succesfulde initiativer bør formidles globalt
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	
<p>56. Fysiske rammer</p>	<p>Casebeskrivelserne beskriver de fysiske rammer om arbejdet, og hvordan de er forsøgt forbedret</p>
<p>57. Regler</p>	<p>Casebeskrivelserne dokumenterer, hvordan der er forsøgt indført lovgivning og procedurer (codes of conduct) til regulering af arbejdsmiljøet</p>
<p>58. Kompetencer</p>	<p>Artiklen behandler ikke uddannelsesmæssige eller læringsmæssige dimensioner i arbejdet</p>
<p>59. Projekter</p>	<p>Beskrivelse af målsætninger hos fagforeninger og borgerbevægelser</p>
<p>60. Traditioner</p>	<p>Beskrivelse af den overordnede historiske udvikling i bekæmpelsen af prekært arbejde i udviklings og udviklede lande. Dog ikke detaljerede beskrivelse af forskellige nationale traditioner for regulering af arbejdet.</p>
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p>	

Artiklen giver et generelt historisk overblik over, hvordan borgerbevægelser og fagforeninger gennem kampagner og politisk pression har fået indført arbejdsmiljøregulerende tiltag til bekæmpelse af prekært arbejde ifm. outsourcing og supply-chain produktion.

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen bidrager til litteraturstudiet ved at give historiske eksempler på, hvordan arbejdsmiljøtiltag er blevet forsøgt reguleret som følge af borger- og fagforeningskampagner.

Artikel #40

Artiklens titel	Pink, S., Tutt, D., Dainty, A. & Gibb, A. (2010). Ethnographic methodologies for construction research: knowing, practice, and interventions, <i>Building Research and Information</i> , 38(6), 647-659.
Artiklens formål	Artiklen argumenterer for at nyere innovationer indenfor etnografiske metodologier tilbyder nye veje for at: stille spørgsmål; forstå sociale forhold på arbejdspladser; lære om former, brug og kommunikation af viden på byggepladser; og at omsætte denne indsigt til brugbare anbefalinger.
Artiklens forskningsspørgsmål	Ikke specifikt forskningsspørgsmål – se formål.
Artiklens metode	Artiklen er en metodeartikel – se konklusioner og anbefalinger
Artiklens empiri	Argumentationen bygger på empiri om migrantarbejderes kommunikation på UK byggepladser
Artiklens kontekst	Metodeudviklingen er foretaget på opdrag for UK sector skills council ConstructionSkills med henblik på at finde metoder, der kan forbedre migrantarbejderes sikkerhed og arbejdsmiljø på byggepladser
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Artiklen reviewer og diskuterer traditionelle og nyere etnografiske tilgange til studiet af arbejdspraksisser og sikkerhedskulturer, der er sensitive overfor den tavse dimension i arbejdet, lokal viden samt 'indigenous knowledge'. Disse tilgange er afgørende for at forstå arbejdet på moderne byggepladser, hvor arbejdsmiljøet, arbejdsrutiner, organisationsformer, m.m. er meget omskiftelige. Ved at være sensitiv overfor migrantarbejderes viden, mål, erfaringer, m.m. er det muligt bedre at forstå, hvordan de performer i omskiftelige arbejds kontekster, og hvordan der kan opstå ulykke risici. Artiklen anbefaler, at der skal være større fokus på de (uformelle) kommunikationskanaler og former, som migrantarbejdere selv bruger for at generere et sikkert arbejdsmiljø. Initiativer til formalisering af sikkerhedsprocedurer må anerkende og acceptere uformelle procedurer i stedet for at udgrænse dem. En anden anbefaling handler om, at udvikle arbejdspladsbaserede metoder til at vurdere og udvikle oversætterfærdigheder i samspil med migrantarbejderne.

	For det tredje anbefales det, at der sker en adskillelse mellem briefing sessioner, brug af multi-medier til at formidle viden, den formelle anerkendelse af oversætteres roller ifm. instruktioner, og en involvering af migrantarbejdere i promovningen af sikre arbejdspraksisser.
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Artiklen fokuserer på, at etnografiske metoder er sensitive overfor de konkrete fysiske og situerede rammer for migrantarbejdernes aktiviteter
2. Regler	Det etnografiske arbejde skal ikke blot afdække og ekspliciterer de formelle regler, men i lige så høj grad beskrive om disse bliver anerkendt, fulgt, og hvordan de bliver tolket i situationer
3. Kompetencer	Artiklen fremhæver, at etnografiske metoder ikke blot registrere aktørernes formelle kompetencer, men også er sensitive overfor aktørernes uformelle kompetencer, der kommer til udtryk på baggrund af lokal og tavs viden.
4. Projekter	Artiklen fremhæver, at etnografiske metoder er sensitive ift. aktørernes aspirationer og har til formål at beskrive handlinger og projekter fra et aktørperspektiv.
5. Traditioner	Artiklen diskuterer indirekte metoder til at afdække migranters kulturelle traditioner og forståelser
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	
<p>Artiklen giver indsigter i relevante etnografiske metodologier og deres teoretiske grundlag mhp. at forstå de sociale og materielle vilkår for arbejdet på byggepladser – herunder metodologiske anvisninger på at afdække, hvordan migrantarbejdere håndterer arbejdet, forholder sig til sikkerhedsanvisninger og etablerer (et sikkert) arbejdsmiljø for hinanden.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet: Artiklens metodediskussioner og anbefalinger har relevans for at anvise metoder til myndigheders arbejdsmiljøindsats, herunder metoder til at afdække arbejdsmiljøforhold på arbejdspladser.</p>	

Artikel #41

Artiklens titel	Skovly, Mørenskog, Engebø Lædre, Lohne (2017): Measures to counteract work-related crime – airport developments in Norway. <i>ScienceDirect. Elsevier.</i>
Artiklens formål	At vurdere muligheder for at modgå arbejdskriminalitet indenfor byggesektoren
Artiklens forskningsspørgsmål	Hvilke modgående foranstaltninger forefindes, og synes de at gøre en forskel
Artiklens metode	To casestudier gennemføres. Der er tale om to lufthavne, der er under omfattende ombygning
Artiklens empiri	Interviews med ledere og medarbejderrepræsentanter
Artiklens kontekst	Store byggepladser
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Der peges på en række muligheder for at modgå arbejdslivskriminalitet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hovedentreprenøren har informationspligt over for underentreprenører - Der accepteres kun underentreprenører i to led - HSE kort kontrolleres ved indgang til arbejdspladsen - Der tilknyttes repræsentanter fra fagbevægelsen til at kontrollerer arbejdslivskriminalitet <p>Det vurderes, at tre af de fire initiativer har en positiv effekt. Det vurderes, at begrænsningen i hvor mange led der er i kæden af underleverandører ikke virker, fordi begrænsningen betyder, at hovedentreprenøren så skal indgå kontrakter med lagt flere leverandører, og dermed opretholdes kompleksiteten og graden af uoverskuelighed.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
61. Fysiske rammer	Byggepladser
62. Regler	Praksis foregår indenfor det etablerede regelsæt på arbejdsmarkedet, men med en koordineret aktivitet
63. Kompetencer	
64. Projekter	
65. Traditioner	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen fremdrager en række mulige tilgange til at modgå arbejdskriminalitet. Analysen i artiklen er svag, og det er vanskeligt at vurdere i hvilket omfang disse tilgange gør en forskel.</p>	

Artikel #42

Artiklens titel	Smith, L.H., Hviid, K., Frydendall, K.B. & Flyvholm, M.-A. (2013). Improving the psychosocial work environment at multi-ethnic workplaces: A multi-component intervention strategy in the cleaning industry, <i>International Journal of Environmental Research and Public Health</i> , 10, 4996-5010, doi:10.3390/ijerph10104996
Artiklens formål	Artiklen udforsker mulige tiltag, der kan overkomme de udfordringer, som multi-etniske arbejdspladser i rengøringsindustrien har i forhold til mistillid, konflikter og dårligt samarbejde mellem forskellige grupperinger af rengøringsmedarbejdere. Arktiklen er en evaluering af en 'multi-impact' intervention af det psykosociale arbejdsmiljø på en multi-etnisk arbejdsplads i rengøringssektoren – "Gør en forskel" projektet.
Artiklens forskningsspørgsmål	Er det muligt at forbedre det psykosociale arbejdsmiljø på en multi-etnisk arbejdsplads via interventionsaktiviteter, der fokuserer på immigranternes sprogfærdigheder og interetnisk interaktion og samarbejde, som var hovedelementerne i interventionen?
Artiklens metode	Individuelle semi-strukturerede interview med deltagerne før og efter interventionen samt COPSOQ-spørgeskemundersøgelse før og efter interventionen. Tematisk kodning af interviewene. Deltagerobservation ifm. projektets aktiviteter.
Artiklens empiri	Interventionen forgik i som en 8 måneders forløb i 2009 på en arbejdsplads, hvor rengøringsmedarbejdere rengør skoler i en dansk kommune. Interventionen indebar danskundervisning (3 ugentlige timer i 6 måneder) samt kurser og workshops om teamarbejde (2 halve dage) og sikkerhed/arbejdsteknikker (8 halve dage) for rengøringsmedarbejderne. Aktiviteterne foregik i arbejdstiden. Endvidere blev der arrangeret sociale aktiviteter for personalet. Projektet var finansieret af Integrationsministeriet, Beskæftigelsesministeriet og Undervisningsministeriet. NFA forestod arbejdsmiljøkurserne. 10 kvinder og 4 mænd fra Rumænien, Tailand, Tyrkiet, Serbien, Filipinerne og Danmrk deltog.

	Deltagernes tilknytning til Danmark varierede fra lige ankomne til over 10 års ophold.
Artiklens kontekst	Rengøringsbranchen har traditionelt udfordringer ift. arbejdsmiljøet. Ud over de fysiske problemer med monotont arbejde, skiftende arbejdstider, højt arbejdstempo, så vedrører arbejdsmiljøproblemerne i branchen også lav indflydelse i arbejdet, manglende udviklingsmuligheder, manglende social støtte, højt sygefravær. Grundet det høje antal immigranter har branchen også problemer ift. sprogfærdigheder og kulturelle konflikter.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>Interviewene og spørgeskemaundersøgelserne viser samstemmende, at interventionen var succesfuld på en række parametre. Arbejdsmiljøet blev vurderet til at blive forbedret ift.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mening i arbejdet • Belønninger • Følelsesmæssige krav • Social støtte fra supervisor • Social støtte fra kolleger • Jobtilfredshed • Sammenhold • Tillid til ledelsen • Kvantitative krav • Teamarbejde • Rolleklarhed • Jobudvikling <p>Der blev dog sporet en negativ udvikling i forhold til balancen mellem arbejde/familie-liv, da nogen aktiviteter i projektet gik ud over den normale arbejdstid.</p> <p>Artiklen anbefaler multi-komponent interventioner, da det er afgørende at forbedre migrantarbejderes sprogfærdigheder samtidig med arbejdsmiljøinitiativer og sociale aktiviteter.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
66. Fysiske rammer	De fysiske rammer var uændrede ifm. interventionen.
67. Regler	Rengøringspersonalet havde de samme arbejdsopgaver og stort set de samme arbejdstider i forbindelse med interventionen.

68. Kompetencer	Interventionen arbejdede målrettet med at forbedre indvandrernes sprogfærdigheder, der i deres udgangspunkt var utilstrækkelige. Kurserne om arbejdsteknikker og arbejdsmiljø var henvendt til både nyankomne samt medarbejdere med længere tids ophold i Danmark – samt danskere.
69. Projekter	Deltagerne havde en positiv forventning til interventionen og et ønske om at få løst arbejdsrelaterede konflikter
70. Traditioner	Artiklen beskriver ikke medarbejdernes kulturelle og sociale baggrunde og traditioner nærmere.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen evaluerer et målrettet arbejdsmiljøinitiativ for migrantarbejdere i rengøringsbranchen. Artiklen dokumenterer den positive effekt af at kombinere sprogundervisning med faglige kurser og arbejdsmiljøkurser. Effekten giver sig udslag i, at medarbejderne vurderer at det psykosociale arbejdsmiljø er blevet forbedret på en lang række parametre.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Atiklen giver eksempler på, hvordan myndigheds- og arbejdspladsinitierede interventioner kan bidrage til af forbedre migranters arbejdsmiljø.</p>	

Artikel #43

Artiklens titel	Underhill, E. & Rimmer, M. (2017). Private governance, state regulation and employment standards: How political factors shape their nexus in Australian horticulture, <i>Industrial Relations</i> , 72(1), 33-55.
Artiklens formål	At udforske de politiske processer, der danner et nexus mellem statslig regulering og privat styring af standarder for beskyttelse af arbejdere i den australske gartneribranche.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et eksplicit forskningsspørgsmål, men artiklen belyser gartneriarbejders arbejdsvilkår – herunder deres arbejdsmiljøvilkår – og hvordan disse reguleres og håndhæves af offentlige myndigheder, virksomheder, brancheorganisationer og fagforeninger i en politisk proces.
Artiklens metode	(Fokusgruppe)Interviews og online spørgeskemaundersøgelser.
Artiklens empiri	Studiets empiriske data blev indsamlet i 2013-14. Der er lavet fokusgruppe interviews blandt 64 høstarbejdere, interviews med farmere, bureauer for sæsonarbejdere, fagforeningsrepræsentanter, backpacker vandrehjemsejere (som huser migrantarbejdere), repræsentanter fra arbejdsmiljømyndigheder. En engelsk og kinesisk online spørgeskemaundersøgelse besvaret af 303 respondenter. Hovedparten af disse var migrantarbejdere med turistvisum.
Artiklens kontekst	Den australske gartnerisektor har et stort behov for bærplukkere, høstarbejdere, etc. som typisk dækkes af migrantarbejdere fra Asien og (Øst)europa. Mange migrantarbejdere kommer ind i Australien via turistvisum, der giver mulighed for at arbejde i kortere eller længere perioder. En stor del af gartnerisektorens arbejdskraft er endvidere dækket af illegale immigranter. Sektoren har store arbejdsmiljøproblemer: der gives utilstrækkelig arbejdsmiljøinstruktion, og der forekommer mange arbejdsulykker (snitsår, hudafskrabninger, fald fra stiger, kemikalieeksponering, muskuloskeltær belastning, dehydrering, solskolninger). Gartneriindustrien benytter sig ofte af bureauer, der anviser (migrant)arbejdskraft. Som underleverandører organiserer og administrerer disse bureauer arbejdernes løn og visaforhold. Der har vist sig store problemer med visse bureauer, der groft har udnyttet,

	<p>underbetalt og snydt migrantarbejdere. Bureauerne er ikke ansvarlige for migrantarbejdernes arbejdsmiljø (dette er gartneriejerne).</p>
<p>Artiklens konklusioner og anbefalinger</p>	<p>Artiklen dokumenterer, hvordan de australske myndigheder ikke formår at håndhæve lovgivning om løn- og arbejdsvilkår samt arbejdsmiljø i gartneribranchen i tilstrækkeligt omfang – og migranternes arbejdsvilkår bliver ikke i tilstrækkeligt omfang håndhævet.</p> <p>Arbejdstilsynsmyndigheden (WFO) har ikke tilstrækkelige ressourcer og begrænsede beføjelser til at føre sager mod arbejdsgivere, der overtræder lovgivningen. Migranternes arbejdsvilkår kompliceres af, at bureauer fungerer som underleverandører af udenlandsk arbejdskraft. Mange bureauer omgår bevidst lovgivning for at opnå høje profiler.</p> <p>Offentligheden har imidlertid fået øje for migranternes dårlige arbejdsvilkår, og flere supermarkedskæder, der køber frugt og grønt fra gartneribranchen, er begyndt at stille krav om løn- og arbejdsvilkår for arbejderne i branchen – via såkaldte 'codes of conduct', der kræver at leverandører overholder gældende lovgivning. Men artiklen dokumenterer, at disse 'codes' er ineffektive ift. at sikre migranternes arbejdsvilkår: gartneribranchen kan let finde smuthuller og omgå supermarkedskædernes krav. Ligeledes overser supermarkedskæderne overtrædelser, eller de sanktionerer dem ikke.</p> <p>Artiklen diskuterer hvordan myndigheder, brancheorganisationer, migranternes bureauer og fagforeningerne lobbyer for at forbedre/begrænse reguleringen af migranternes arbejdsvilkår og arbejdsmiljø. Det offentlige fokus, der rejste opmærksomhed om problemerne er imidlertid endt i en partipolitisk konflikt. Med det konservative regeringskifte tilflyder arbejdsmarkedsmyndighederne ikke flere ressourcer til at håndhæve lovgivningen, og de private 'codes' for supermarkedskæder og migrantarbejdsbureauer bidrager til at aflede den offentlige kritik af underleverandørernes udnyttelse af migrantarbejdere.</p>
<p>Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:</p>	

1. Fysiske rammer	Artiklen beskriver migrantarbejderes de fysiske vilkår, som migranter ofte arbejder under
2. Regler	Artiklen beskæftiger sig med, hvordan løn- og arbejdsvilkår samt arbejdsmiljø er reguleret i gartneribranchen. Den beskriver endvidere migrantlovgivning
3. Kompetencer	Artiklen beskriver migrantarbejderes manglende sproglige kompetencer
4. Projekter	Artiklen beskriver hvordan migrantarbejdet er organiseret af bureauer og hvordan disse ofte omgår lovgivningen. Den beskriver endvidere migranternes motivation for at finde arbejde i den australske gartneribranche.
5. Traditioner	Artiklen forholder sig ikke til de administrative eller reguleringsmæssige traditioner eller migrantarbejdernes kulturelle/socialt traditioner.
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Artiklen belyser de regulerings spørgsmål og krav til håndhævelse af arbejdsvilkår og arbejdsmiljøregler som opstår i forbindelse med underleverandørforhold og bureauer, der formidler (migrant)arbejde. Den peger på vanskeligheder i myndighedernes håndhævelse af (arbejdsmiljø)lovgivning, og påpeger samtidig at private virksomheders 'codes of conduct' er utilstrækkelige ift. at kompensere for myndighedernes manglende formåen. Endelig redegør artiklen for, hvordan disse problematikker politiseres.</p>	
<p>Relevans og bidrag til litteraturstudiet:</p> <p>Artiklen bidrager til at belyse metoder til (myndigheds)håndtering af arbejdsmiljølovgivning i forhold til migrantarbejdere.</p>	

Artikel #44

Artiklens titel	Wang, Z. & Jing, X. (2018). Job satisfaction among immigrant Workers: A review of determinants, <i>Social Indicator Research</i> , 139, 381-401. https://doi.org/10.1007/s11205-017-1708-z
Artiklens formål	Artiklens formål er at reviewe litteraturen og give et resumé og en analyse af de faktorer, der bidrager til immigranternes jobtilfredshed.
Artiklens forskningsspørgsmål	Der er ikke formuleret et eksplicit forskningsspørgsmål ud over artiklens formål.
Artiklens metode	Forfatterne har søgt på 'immigrant', 'migrant' og 'job satisfaction' i titler, abstracts og key words for videnskabelige artikler. Der er søgt i Web of Science, Science Direct og Google Scholar på tidsrummet 1980-2016.
Artiklens empiri	Artiklen specificerer ikke nærmere, hvor mange artikler reviewet er baseret på ej heller selektionskriterierne for de udvalgte artikler i søgningen.
Artiklens kontekst	Forfatterne peger på, at der ikke tidligere er lavet et review af hvad litteraturen udpeger som faktorer, der bidrager til immigranternes jobtilfredshed.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	<p>På baggrund af reviewet udvikler forfatterne en typologi for faktorer, der påvirker immigranternes jobtilfredshed. Typologien bygger på tre modeller for jobtilfredshed: 1) personeffekt modellen, 2) situationseffekt modellen, og 3) interaktionsmodellen. På baggrund af disse modeller opdeler forfatterne faktorerne i arbejdsrelaterede og ikke-arbejdsrelaterede faktorer. Følgende typologi udvikles:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Arbejdsrelaterede faktorer <ul style="list-style-type: none"> 1.1 Arbejdsmiljø/kontekst/klima/kultur (støttende, inkluderende, ikke-diskriminerende, fair, etc.) 1.2 Arbejdskarakteristika <ul style="list-style-type: none"> 1.2.1 Løn 1.2.2 Jobkrav 1.2.3 Jobkontrol/autonomi 1.2.4 Læringsmuligheder 1.3 Arbejdsspecifikke faktorer <ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Kompetencerelaterede faktorer (fx uddannelses 'match' med jobfunktion, mobilitet)

	<p>1.3.2 Arbejdsrelaterede psykologiske tilstande (fx committment)</p> <p>1.3.3 Arbejdsspecifikke karakteristika (fx anciennitet, professionalisme)</p> <p>2 Ikke-arbejdsrelaterede faktorer</p> <p>2.1 Demografiske faktorer (fx alder, køn, kulturel baggrund, race, længden af opholdet i landet)</p> <p>2.2 Kulturrelaterede faktorer</p> <p>2.2.1 Sprogfærdigheder</p> <p>2.2.2 Kulturelle kendetegn (fx job- og karriereforventninger, jobssøgningsattitude, arbejdsadfærd)</p> <p>2.2.3 Kulturel tilpasningsevne (acculturation) (fx assimilation, integration, separation eller marginalisering)</p> <p>2.3 Samfundsmæssige og community relaterede faktorer (fx mulighed for interaktion i sociale netværk, det omgivende samfunds accept af immigranter)</p> <p>Forskningen peger på, at det ikke er muligt generelt at udpege nogle faktorer som mere væsentlige end andre i forhold til immigranternes jobtilfredshed.</p>
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
71. Fysiske rammer	Artiklen peger kun i begrænset omfang på de fysiske rammer som faktorer for immigranternes jobtilfredshed
72. Regler	Artiklen peger kun i begrænset omfang på regler, procedurer og lovgivning som faktorer for immigranternes jobtilfredshed
73. Kompetencer	Artiklen peger på læringsmuligheder, uddannelsesmatch, sprogfærdigheder, m.m. som centrale faktorer
74. Projekter	Artiklen peger på immigranternes forventninger og aspirationer som væsentlige faktorer
75. Traditioner	Artiklen peger på immigranternes og det omgivende samfunds kulturelle traditioner som væsentlige faktorer
Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:	
Artiklen sammenfatter og uddrager en nyttig typologi fra den eksisterende litteratur på området til at analysere (im)migranternes jobtilfredshed.	

Relevans og bidrag til litteraturstudiet:

Artiklen bidrager til litteraturstudiets opmærksomhed ift. diversiteten i de faktorer, der bidrager til at skabe et godt arbejdsmiljø for (im)migranter. Det kan indvendes, at artiklen har meget mere fokus på de kulturelle, subjektive og relationelle faktorer end på de objektive fysiske og regelgenerede faktorer. Det kan endvidere indvendes, at de identificerede faktorer har en almen karakter, der ikke specifikt gør sig gældende for immigranter, men snarere for jobtilfredshed generelt for alle medarbejdergrupper.

Artikel #45

Artiklens titel	Ødegaard, A.M., Aslesen, S., Bråten, M. & Eldring, L. (2007). Fra øst uten sikring. EU-utvidelsen og HMS-konsekvenser på norske bygge- og anleggsplasser, FaFo.
Artiklens formål	Undersøge arbeidsmiljømessige konsekvenser af den store indvandring af midlertidige arbejdere fra central- og østeuropæiske lande i Norge i 0'erne
Artiklens forskningsspørgsmål	Hvad er de vigtigste arbejdsmiljøudfordringer ved brug af østeuropæisk arbejdskraft? Hvad gør virksomhederne med hensyn til oplæring og introduktion af migrantarbejdere fra de østeuropæiske lande? Hvilke nye opgaver, krav og udfordringer møder tilsynsapparatet og de regionale arbejdsmiljørepræsentanter som følge af ændrede vilkår for at varetage arbejdsmiljøhensyn på arbejdspladsen, og hvad er deres erfaringer? Hvilke tiltag kan være aktuelle for at forbedre situationen?
Artiklens metode	Der er tale om et meget omfattende mixed method studie.
Artiklens empiri	Spørgeskemaundersøgelse henvendt til virksomheder. 1244 virksomheder har besvaret skemaet. 47 kvalitative interviews med nøglepersoner 4 casestudier
Artiklens kontekst	Byggebranchen i Norge på et tidspunkt med stor arbejdskraftmangel og stort optag af migrantarbejdere fra Central- og Østeuropa, som på daværende tidspunkt var et nyt fænomen.
Artiklens konklusioner og anbefalinger	Brugen af arbejdskraft fra EU-lande er omfattende Oplæring af migranter fra de østeuropæiske lande er nødvendig og vigtig, men også vanskelig Mange virksomheder har iværksat særlige oplæringsinitiativer. Arbejdstid, sygefravær og boforhold er vanskelige at regulere, fordi migrantarbejderne ofte ikke medvirker i reguleringen på disse områder. Almengøring af overenskomster bliver modtaget positivt fra både arbejdsgivere og lønmodtagerrepræsentanter Der peges på en række mulige tiltag på området. Disse er i vidt omfang blevet realiseret.

Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
1. Fysiske rammer	Byggearbejdspladser, og i høj grad betydningsfulde agenter for arbejdsmiljøets udformning (arbejdsgivere, repræsentanter og professionelle)
2. Regler	Undersøger hvordan eksisterende regler virker, og foreslår udvikling af reglerne på området.
3. Kompetencer	Undersøger migrantarbejdernes kompetencer i forhold til at kunne gøre sig gældende på norske arbejdspladser.
4. Projekter	Det overordnede sigte er at arbejdsmiljøstandarderne skal opretholdes på trods af den stigende anvendelse af migrantarbejdere.
5. Traditioner	
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag:</p> <p>Der er tale om et omfattende studie, som i vid udstrækning præsenterer den viden og den baggrund, der har ligget til grund for den senere regulering af migrantarbejdernes arbejdsforhold i Norge.</p>	

Bilag

Litteraturgennemgang om arbejdsmiljøet hos udenlandske virksomheder og migrantarbejdere, og metoder til måling deraf

Indsatsen for ordnede forhold udgør et væsentligt fokusområde i Arbejdstilsynet, og området har betydelig politisk bevågenhed. Der er imidlertid begrænset viden om området, bl.a. fordi det hidtil ikke har vist sig muligt direkte at sammenligne arbejdsmiljøforholdene i danske og udenlandske virksomheder og at måle effekten af indsatsen over en længerevarende periode. Det har medført metodiske vanskeligheder, at udenlandske virksomheder ofte kun er i landet i kort tid, og at ikke alle anmelder sig i Registret for Udenlandske Tjenesteydere (RUT).

Arbejdstilsynet ønsker derfor at igangsætte en gennemgang af den videnskabelige litteratur om arbejdsmiljøet hos (1) udenlandske virksomheder, der arbejder i et andet land og (2) migrantarbejdere, samt metoder til måling heraf. Migrantarbejdere er her defineret som lønmodtagere med udenlandsk statsborgerskab, som kun har opholdt sig i det pågældende land i en begrænset periode, herunder pendlere.

Litteraturgennemgangen skal således kortlægge:

1. Metoder til analyse af og eksisterende viden om arbejdsmiljøforhold hos migrantarbejdere sammenlignet med fastboende arbejdstagere samt arbejdsmiljøet hos virksomheder, der arbejder i et andet land end deres hjemland, sammenlignet med nationale virksomheder.
2. Metoder til måling af, og eksisterende viden om, effekten af myndighedernes indsats på arbejdsmiljøområdet hos udenlandske virksomheder og/eller migrantarbejdere.
3. Forskellige metoder til analyse af social dumping med relation til Arbejdstilsynets myndighedsområde. Herudover skal det angives, hvilke datakilder der anvendes i de forskellige studier, samt om andre datakilder har været testet.

Gennemgangen af den eksisterende viden skal have fokus på undersøgelser fra europæiske lande, mens gennemgangen af metoder til måling af arbejdsmiljøet og effekt af myndighedsindsatser skal være bredere og ikke begrænse sig til europæisk litteratur. For begge gennemgange gælder, at de skal inkludere såvel videnskabelig som grå litteratur.

Ved hvert studie skal der foretages en vurdering af kvaliteten, og litteraturgennemgangen skal have særligt fokus på lande, hvor der kan forventes en vis overførbare til danske forhold. I det omfang det er muligt, skal der endvidere i gennemgangen skelnes mellem migrantarbejdere, der i en kortere periode har adresse i det pågældende land og pendlere, som har adresse i et andet land end der, hvor arbejdet foregår.

Indholdet af litteraturgennemgangen

Følgende ønskes belyst i litteraturgennemgangen:

- Viden om og metoder til analyse af forskellen på dels arbejdsmiljøet hos migrantarbejdere sammenlignet med andre arbejdstagere, herunder fx migrantarbejdere ansat i nationalt registrerede virksomheder med mange udenlandske ansatte som fx CVR-virksomheder i Danmark. Dels arbejdsmiljøet hos virksomheder, der arbejder i et andet land end deres hjemland, sammenlignet med andre nationale virksomheder. Sidstnævnte er af særlig interesse, da det vil give viden på virksomhedsniveau. Endvidere skal litteraturgennemgangen rumme forslag til mulige indikatorer, som kan måle arbejdsmiljømæssige forskelle som fx forskellen på risikoen for arbejdsulykker og arbejdsmiljøproblemer.
- Viden om og metoder til analyse af effekten af myndighedernes indsats på arbejdsmiljøområdet hos udenlandske virksomheder og/eller for migrantarbejdere.

Afrapportering

Afrapporteringen af litteraturgennemgangen skal ske ved en rapport, der gennemgår den fundne viden vedr. ovenstående punkter. Rapporten skal give konkrete forslag til metoder og muligheder for gennemførelse af evalueringer og kortlægning af arbejdsmiljøet for migrantarbejdere og udenlandske virksomheder.

Hvert studie skal desuden rapporteres i en skematisk oversigt, hvor kvalitetsvurderingen af de enkelte studier skal fremgå.

Afrapporteringen skal derudover også ske ved en præsentation via power point.

Leverandøren skal forelægge en arbejds- og tidsplan, som indeholder et oplæg til et såkaldt milepælsdiagram og relevant mødeaktivitet.

Der skal holdes minimum tre møder mellem opdragsgiver og leverandør, inden rapporten foreligger, hvor milepælene følges, og leverandøren afrapporterer de foreløbige resultater.

Tidsplan

Litteraturgennemgangen skal være færdig 1. oktober 2019.

Pris

495.000 kr. ex moms.

Bilag 2 Anvendte søgeord

Generiske søgeord om arbejdsmiljø	
Dansk og tilsvarende på norsk og svensk	Engelsk
Arbejdsmiljø	Working environment Work environment Ergonomics/ macro ergonomics/participatory ergonomics Occupational health Health and safety at work Ergonomics and occupational health
Sikkerhed	Safety Risk; occupational risk Hazard; occupational hazard
Arbejdsulykker	Accidents at work Occupational injury Work-related injury Accidents in the workplace Work accident
Arbejdsskade	Industrial injury Occupational injury Work-related injury
Kemisk arbejdsmiljø	Occupational toxicity Chemical hazard
Bevægeapparatledelser Ergonomi MSB – Muskel skelet besvær	Occupational physiology Work physiology Physical ergonomics
Psykosocialt arbejdsmiljø Psykisk arbejdsmiljø	Psychological working environment Psychosocial work environment Psychosocial working environment Mental work environment Mental working environment Psycho-social work environment Psycho-social working environment Social work environment Social working environment
Arbejdsbetingende sygdomme	Work-related illness Work-related disease Work-induced disease
Erhvervssygdomme	Occupational disease
Søgeord ift. udenlandske virksomheder	
Dansk og tilsvarende på norsk og svensk	Engelsk
Udenlandske virksomheder	Foreign companies / Enterprises

Små udenlandske virksomheder Midlertidige udenlandske virksomheder Udenlandske virksomheder inden for byggeri Udenlandske virksomheder inden for rengøring Udenlandske virksomheder inden for transport	Small foreign companies / Enterprises Temporary foreign companies / Enterprises Foreign companies in construction Foreign companies in cleaning Foreign companies transport
---	---

Søgeord ift. migrantarbejdere	
Dansk og tilsvarende på norsk og svensk	Engelsk
Migrantarbejdere Midlertidige migrantarbejdere Udenlandsk arbejdskraft Midlertidig udenlandsk arbejdskraft Migrantarbejdere/Udenlandsk arbejdskraft i Vandrende arbejdstagere <ul style="list-style-type: none"> • Byggeri • Rengøring • Transport • Landbrug • Hotel • Restauration • Auto • Bilregøring • Grønne område • Personlig service 	Migrant workers Temporary migrant workers Foreign labor/labour/workers Temporary foreign labor/labour/workers Migrant workers/foreign workers in Undeclared work Bogus self-employed Posted workers Posting of workers Cross border workers <ul style="list-style-type: none"> • Construction • Cleaning • Transport • Agriculture • Hotel • Restauration

Søgeord ift. myndighedsindsats	
Dansk og tilsvarende på norsk og svensk	Engelsk
Myndigheder Arbejdstilsyn	Authorities Labour/labor inspectorate Social partners Tax authority
Arbejdspladsvurdering	Workplace risk assessment Workplace evaluation Workplace assessment H & S risk assessment Risk assessment
Arbejdsmarkedsorganisationer	Labour market organizations Labour market institutions
Arbejdsgiverforeninger Erhvervsorganisation	Employers' association Business organization

Fagforening NGO	Union/Trade union NGO
--------------------	--------------------------

Bilag 3 Arbejdsdefinitioner

Der skal her foretage definatoriske præciseringer af en række centrale begreber i litteraturgennemgangen. Definitionerne er udarbejdet af forfatterne som et arbejdsredskab for litteraturopsøgning og analyse.

1. Definition af arbejdsmiljø

Arbejdsmiljøet defineres som summen af alle de påvirkninger, man er udsat for på sit arbejde, som har betydning for helbred og velbefindende.

Vi afgrænser altså arbejdsmiljø til at omfatte de omgivende forhold og vilkår som en (med)arbejder eksponeres for og agerer i relation til i forbindelse med udførelsen af et (løn)arbejde. Afgrænsningen inkluderer således både de fysiske, kemiske, psykiske, og sociale forhold, der gør sig gældende i forbindelse med udførelsen af arbejdsaktiviteter. Arbejdsmiljøet inkluderer således både det fysiske/materielle arbejdsmiljø og det psykosociale arbejdsmiljø, der kommer til udtryk i forbindelse med krav i arbejdet, ressourcer, mulighed for indflydelse i arbejdet, læringsmuligheder, social støtte, osv. Vi arbejder således med en socioteknisk arbejdsmiljøforståelse, der ser det fysiske/materielle/tekniske arbejdsmiljø i sammenhæng med det psykosociale arbejdsmiljø.

Med denne definition af arbejdsmiljø interesserer vi os for, hvordan forskningslitteraturen skildrer og måler de fysiske, psykiske og sociale arbejdsaktiviteter, der gør sig gældende for migrantarbejdere. Der er to indgange til analyserne: (1) virksomheder der beskæftiger migrantarbejdere og (2) migrantarbejdere. Konkret interesserer undersøgelsen sig for forekomsten og forebyggelsen af

- ulykker
- bevægeapparatlidelser
- helbredstruende kemiske påvirkninger
- samt psykosociale belastninger

Vi vælger at undersøge forskningslitteraturen med henblik på at forstå, hvordan – og i hvilket omfang – den har beskrevet og kortlagt de fysiske, kemiske, psykiske og sociale aspekter af arbejdet, i udenlandske virksomheder og for migrantarbejdere.

2. Definition af udenlandsk virksomhed

Der findes ikke en entydig definition af udenlandske virksomheder og det er vanskeligt at afgrænse, hvad der skal tælle som en udenlandsk virksomhed (cf. Arnholz & Andersen, 2016, 22-24). Men som udgangspunkt læner vi os op ad en juridisk distinktion om, at det handler om

virksomheder, der er juridisk registreret som hjemhørende i ét land, men som også opererer i andre lande.

Definitionen af udenlandsk virksomhed er meget bred, og inkluderer fx store multinationale virksomheder og koncerner, mens den fx ekskluderer virksomheder, som juridisk er registreret og hjemhørende i ét land, men stadig (fortrinsvist) udenlandsk ejede og måske reelt udenlandsk ledede. Fx vil en virksomhed, som en polsk håndværker etablerer i Danmark, med et dansk CVR, falde uden for definitionen på en udenlandsk virksomhed, selvom en sådan type virksomhed vil være relevant i forhold til en problematik om social dumping. Men tilfældet vil imidlertid alligevel blive inkluderet i undersøgelsen, hvis virksomheden beskæftiger migrantarbejdere. Definitionen på udenlandske virksomheder vil fx også inkludere udenlandske virksomheder i Danmark, som fortrinsvis—eller måske udelukkende—beskæftiger danskere, ligesom den vil rumme en dansk registreret virksomhed, der har etableret sig i Polen, men fortrinsvis eller udelukkende har polakker ansat. Set i lyset af det særlige fokus på social dumping har vi i operationaliseringen af litteraturgennemgangen, dvs. i den manuelle fase i litteraturstudiet, dog fortrinsvis interessere os for studier af udenlandske virksomheder, hvor der fortrinsvis arbejder migranter.

Ligeledes har vi i søgningerne fokuseret på de sektorer, hvor vi har en forventning om at risikoen for social dumping er størst. Det gælder for udenlandske virksomheder inden for anlæg og byggeri, rengøring og transport. Endvidere har vi fokuseret på migrantarbejdere indenfor anlæg og byggeri, rengøring, transport, hotel og restoration og landbrug.

3. Definition af migrantarbejdere

Migrantarbejdere er her defineret som lønmodtagere med udenlandsk statsborgerskab, som kun har opholdt sig i det pågældende land i en begrænset periode, herunder pendlere.

Denne definition er også meget bred. Den vil således fx inkludere svenske pendlere, der arbejder i københavnske forretninger, ligesom den vil inkludere den udstationerede direktør for en international koncern, der har etableret sig i Danmark, eller den højt specialiserede udenlandske ingeniør, der (midlertidigt) løser et it-problem for en dansk virksomhed. Vi vurderer dog, at litteraturstudiet primært har interesse i at identificere og kortlægge arbejdsmiljøet for migrantarbejdere, der kan sættes i sammenhæng med social dumping. Vi har derfor i operationaliseringen af litteraturgennemgangen, dvs. i den manuelle fase i litteraturstudiet, fortrinsvis interesseret os for de migrantarbejders arbejdsmiljø, der er knyttet til problematikker om social dumping.

4. Definition af myndigheder

Myndigheder defineres som offentlige organisatoriske enheder, der har beføjelser til at håndhæve samfundets retsregler.

Vi benytter os af denne definition, da Arbejdstilsynet primært er interesseret i at få viden om og metoder til analyse af effekten af myndigheders indsats. Vi vurderer dog, at det også er relevant at inkludere studier af den indsats som andre typer af organisationer yder. Det handler fx om den arbejdsmiljøindsats som arbejdsmarkedsorganisationer—fx fagforeninger, brancheorganisationer, NGO'er—yder. Litteraturstudiet har primært fokus på offentlige myndigheders indsats, men berører også andre organisationers indsatser i forhold til arbejdsmiljøarbejdet, hvor dette er relevant. Den indsats som private (kommercielle) virksomheder yder i forhold til at forbedre deres eget arbejdsmiljø, eller som de sælger som ydelser til andre virksomheder, er imidlertid ikke blevet belyst.

Bilag 4 Resumé-skabelon

Artiklens titel	
Beskrivelse af artiklens formål	
Beskrivelse af artiklens forskningsspørgsmål	
Beskrivelse af artiklens metode	
Beskrivelse af artiklens empiri	
Beskrivelse af artiklens kontekst	
Beskrivelse af artiklens anbefalinger	
Analyse foretaget på baggrund af de 5 analysekategorier:	
6. Fysiske rammer	Bidrager artiklen til at forstå de særlige fysiske/materielle rammer for arbejdsmiljøet? Hvilke teknologier bruges i arbejdet? Hvilke fysiske/materielle omgivelser udspiller arbejdet sig i? Hvordan er myndighedernes reelle mulighed for at holde tilsyn med og regulere arbejdsmiljøet?
7. Regler	Bidrager artiklen til at forstå de særlige regler, lovgivninger, procedurer, procesforskrifter, incitamentsstrukturer, osv. som regulerer arbejdsmiljøet? Hvordan er arbejdet reguleret, og (hvordan) kommer dette til udtryk i arbejdsmiljøindsatsen?
8. Kompetencer	Bidrager artiklen til at forstå den særlige viden, de færdigheder og de værdier, som virksomhederne, migranterne og myndighederne har? Hvilke vaner og erfaringer gør sig gældende i forhold til arbejdsmiljøet? Hvordan begrebsliggør og agerer virksomhederne, migranterne og myndighederne i forhold til en arbejdsmiljøindsats?
9. Interesser	Bidrager artiklen til at forstå de særlige (for)mål og interesser, som virksomhederne, migranterne og myndighederne har? Hvilke intentioner og mål har de i relation til arbejdsmiljøet? Hvilket målhierarki kendetegner deres interesser og engagement i arbejdsmiljøarbejdet?
10. Traditioner	Bidrager artiklen til at forstå de særlige institutionelle/branchemæssige, professionelle/faglige

	og socio-kulturelle traditioner, som virksomhederne, migranterne og myndighederne er indlejret i? Hvilken arbejdspladskultur og myndighedskultur gør sig gældende?
<p>Samlet vurdering af artiklens forskningsbidrag i forhold til at belyse</p> <ol style="list-style-type: none">1. Udenlandske virksomheders arbejdsmiljø2. Migrantarbejderes arbejdsmiljø3. Myndighedernes indsats4. Metoder til måling af udenlandske virksomheders og migranternes arbejdsmiljø	